LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA SOSNOWCA

SOSNOWIEC 2009

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP 5
II. REWITALIZACJA - DEFINICJE 6
III. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA SOSNOWCA 7
1. Informacje o mieście 7
2. Zagospodarowanie przestrzenne, infrastruktura techniczna 8
2.1. Układ drogowy 8
2.2. Układ kolejowy 8
2.3. Infrastruktura drogowa 9
2.4. Zaopatrzenie miasta w energię elektryczną 9
2.5. Zaopatrzenie miasta w gaz ziemny 9
2.6. Zaopatrzenie miasta w energię cieplną 10
2.7. Gospodarka wodno-ściekowa 10
2.7.1. Gospodarka wodna 10
2.7.2. Gospodarka ściekowa 11
3. Uwarunkowania ochrony środowiska 12
4. Granice stref ochrony konserwatorskiej 13
5. Gospodarka 15
5.1. Charakterystyka ogólna 15
5.2. Główni pracodawcy, struktura, trendy 17
5.3. Zatrudnienie i bezrobocie 19
6. Sfera społeczna. 22
7. Struktura organizacji pozarządowych 25
8. Wykorzystywanie gruntów i budynków 26
9. Struktura własności gruntów w Sosnowcu 27
10. Jednostki osadnicze, ich funkcje oraz wzajemne relacje 28
11. Analiza SWOT 29
IV. ODNIESIENIE DO STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW WYŻSZEGO RZĘDU DOTYCZACYCH REGIONU I MIASTA. 31
V. ZAŁOŻENIA PROGRAMU REWITALIZACJI 33
1. Cele i kryteria 33
2. Zasięg terytorialny obszarów rewitalizowanych 35
2.1. Analiza danych 35
2.1.1. Analiza danych Komendy Miejskiej Policji. 37
2.1.2. Analiza danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej 42
2.1.3. Analiza danych Powiatowego Urzędu Pracy 46
2.1.4. Analiza danych Izby Wytrzeźwień 48
2.1.6. Zbiorcze wyniki ankiety przeprowadzonej w parafiach rzymsko-katolickich 49
2.1.7. Analiza danych Centrum Opiekuńczo-Wychowawczego Pomocy Dziecku i Rodzinie 50
2.1.8. Analiza wyników ankiety skierowanej do spółdzielni mieszkaniowych oraz Miejskiego Zakładu Zasobów Lokalowych i Miejskiego Zarządu Budynków Mieszkalnych – TBS Spółka z o.o. 51
2.2. Obszary rewitalizowane – wskazanie i opis 54
2.2.1. Obszar „Centralny” 56
2.2.2. Obszar „Północny” 59
2.2.3. Obszar „Zachodni” 60
2.2.4. Obszar „Południowy” 62

2.2.5. Obszar „Wschodni” 66
2.2.6. Obszar poprzemysłowy „Zagórze” 68
2.3. Kryteria określone w wytycznych ministerialnych 69
VI. PLANOWANE DZIAŁANIA W LATACH 2007-2013 70
VII. PLAN FINANSOWY REALIZACJI REWITALIZACJI (2007 – 2013) 89
VIII. SYSTEM WDRAŻANIA 90
IX. MONITOROWANIE, REALIZACJA, KOMUNIKACJA SPOŁECZNA 91

SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w systemie REGON 15
Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców Sosnowca (wart. bezwzg.) 24
Tabela 3. Stowarzyszenia i organizacje pozarządowe działające w Sosnowcu 25
Tabela 4. Struktura stowarzyszeń wg zadań statutowych 25
Tabela 5. Powierzchnia geodezyjna i kierunki wykorzystania gruntów w Sosnowcu na dzień 25.08.2008r. 26
Tabela 6. Powierzchnia i struktura własności gruntów w Sosnowcu 27
Tabela 7. Liczba przestępstw oraz ich dynamika 38
Tabela 8. Liczba przestępstw w podziale na poszczególne komisariaty 39
Tabela 9. Kryterium wysokiego poziomu przestępczości 41
Tabela 10. Przypisanie Zespołów MOPS do Rejonów 42
Tabela 11. Liczbę mieszkańców Sosnowca korzystających z pomocy społecznej w mieście w latach 2004-2007 43
Tabela 12. Zestawienie zbiorcze wg *Zespołów* pomocy udzielanej mieszkańcom w latach 2004-2007 44
Tabela 13. Kryterium wysokiego poziomu ubóstwa i wykluczenia 45
Tabela 14. Kryterium wysokiej stopy długotrwałego bezrobocia 47
Tabela 15. Wiek pensjonariuszy IW w 2007 roku 48
Tabela 16. Zbiorcze zestawienie wyników ankiety przeprowadzonej wśród parafii rzymsko-katolickich 50
Tabela 17. Miejsce zamieszkania dzieci umieszczanych w placówkach opiekuńczych 50
Tabela 18. Zaległości czynszowe, tytuły egzekucyjne, eksmisje 52
Tabela 19 Obszary/ulice o największych nasileniach patologiach w opinii ankietowanych jednostek 53
Tabela 20. Dane dotyczące kwartału w Obszarze Centralnym (nr 1) 57
Tabela 21. Wartości poszczególnych wskaźników dla kwartału nr 1 wskazanego w Tabeli 20 57
Tabela 22. Dane dotyczące kwartału w Obszarze Centralnym (nr 2) 57
Tabela 23 Wartości poszczególnych wskaźników dla kwartału nr 2 wskazanego w Tabeli 22 58
Tabela 24. Dane liczbowe dla podobszaru 60
Tabela 25. Wskaźniki dla podobszaru 60
Tabela 26. Dane liczbowe dla wybranego podobszaru 61
Tabela 27. Wskaźniki dla podobszaru Chemiczna 62
Tabela 28. Dane liczbowe dotyczące podobszaru Jedność 64
Tabela 29. Wskaźniki dla podobszaru Jedność 64
Tabela 30. Dane liczbowe dotyczące podobszaru Okulickiego 64

Tabela 31. Wskaźniki dla podobszaru Okulickiego 64
Tabela 32. Dane liczbowe dla podobszaru Niwka 66
Tabela 33. Wskaźniki dla podobszaru Niwka 66
Tabela 34. Dane liczbowe dla obszaru 67
Tabela 35. Wskaźniki dla obszaru 68
Tabela 36. Kryteria i wskaźniki dla zadań z zakresu mieszkalnictwa 70
Tabela 37. Wykaz projektów 72
Tabela 38. Plan finansowy 89

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Orientacyjne rozmieszczenie obiektów zabytkowych na terenie Sosnowca 14
Rysunek 2. Wynik finansowy brutto firm sosnowieckich (w mln zł) 18
Rysunek 3. Wyniki finansowe brutto wg sekcji PKD (w mln zł) 19
Rysunek 4. Wynik finansowy brutto - Przetwórstwo przemysłowe (w mln zł)... 19
Rysunek 5. Struktura gospodarki miasta Sosnowca 20
Rysunek 6. Pracujący w Sosnowcu wg sektorów własności 20
Rysunek 7. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia w Sosnowcu w latach 2004-2008 21
Rysunek 8. Osoby bezrobotne zarejestrowane wg poziomu wykształcenia w 2007 r. 21
Rysunek 9. Struktura bezrobotnych wg płci 22
Rysunek 10. Liczba ludności Sosnowca w latach 2002-2007 22
Rysunek 11. Przyrost naturalny w Sosnowcu w latach 2004-2007 23
Rysunek 12. Ekonomiczne grupy wieku (w %) 23
Rysunek 13. Struktura wiekowa mieszkańców Sosnowca (udział %) 24
Rysunek 14. Podział miasta Sosnowca na Rejony 36
Rysunek 15. Liczba przestępstw odnotowanych przez poszczególne komisariaty 40
Rysunek 16. Odsetek mieszkańców danego rejonu korzystających 44
Rysunek 17. Odsetek bezrobotnych w danym rejonie 46
Rysunek 18. Odsetek pensjonariuszy IW do ilości mieszkańców w rejonach .. 48
Rysunek 19. Dzieci kierowane do placówek opiekuńczych 51
Rysunek 20. Przestrzenne rozmieszczenie obszarów rewitalizowanych 55

I. WSTĘP

W myśl licznych definicji i określeń pojęcie *rewitalizacja* należy rozumieć szeroko, jako program odnoszący się do wybranych obszarów, najczęściej w podupadłych kwartałach miast ale także poprzemysłowych czy powojskowych.
Nie inaczej jest w przypadku naszego Miasta, gdzie niniejszy Lokalny Program Rewitalizacji, koncentruje się na zdegradowanych obszarach miejskich oraz terenach poprzemysłowych. Oczywiście nie posiadamy terenów powojskowych stąd też problem ten nas nie dotyczy.

Działania rewitalizacyjne, to proces kompleksowy w takim sensie, iż nie dotyczy tylko jednego wybranego - mniej lub bardziej przypadkowo – obiektu, ale obejmujący obszar na którym występują różnego rodzaju zaniedbania, zaniechania, nieprawidłowości, patologie społeczne albo zagrożenie nimi. Zatem w naszym ujęciu program rewitalizacji dotyczy więc nie tylko infrastruktury miejskiej służącej ogółowi mieszkańców miasta, ale dotyczy także działań służących stworzeniu odpowiedniej płaszczyzny do poprawy szeroko pojętych warunków życia sosnowiczan zarówno jako jednostek jak i jako zbiorowości mieszkańców.
Należy podkreślić, iż bez przymuszenia do obowiązujących współcześnie wytycznych w zakresie dokumentów rozwojowych, kierowaliśmy się w trakcie budowy Programu zasadą zrównoważonego rozwoju w zakresie funkcjonowania lokalnej społeczności.

Należy szczególnie podkreślić, iż przedstawione w Programie wnioski i zadania, a przede wszystkim wyznaczenie obszarów zostały sformułowane na podstawie szeregu badań, w których wykorzystano dane z różnych dziedzin życia miasta i przy współpracy z szeregiem instytucji. Sięgnięto również po opinię mieszkańców miasta oraz firm, instytucji i organizacji pozarządowych w trakcie konsultacji społecznych jakie w trakcie opracowywania Programu zostały przeprowadzone.

Rewitalizacja to przedsięwzięcie szczególnie trudne i skomplikowane z co najmniej dwóch zasadniczych powodów. Po pierwsze realizowane zadania infrastrukturalne czy ogólnie inżynieryjne przeprowadzane są w czasie codziennego życia mieszkańców niosąc za sobą utrudnienia w funkcjonowaniu miasta. Po drugie, i znacznie trudniejsze, dotyczą zmian jakie zachodzą w samych mieszkańcach, postrzeganiu swojego otoczenia i tworzeniu silnych społeczności lokalnych.

Niniejsze opracowanie ma za zadanie zidentyfikowanie, określenie i nazwanie występujących problemów społecznych i infrastrukturalnych oraz wskazanie możliwych dróg prowadzących do ich wyeliminowania lub chociażby poprawy stanu rzeczy. Ponieważ te zjawiska są „organizmem żywym” dlatego też zawartość Programu nie jest niezmienna, a dla oceny jego realizacji, aktualizacji i modyfikacji został powołany stosowny Zespół. Nie bez znaczenia jest też fakt możliwości pozyskania dla niektórych zadań funduszy z innych źródeł niż kasa miejska.

II. REWITALIZACJA - DEFINICJE

Wychodząc z etymologicznego znaczenia wyrazu rewitalizacja czyli żywotny, życiodajny i przystosowując go w odniesieniu do zagadnienia, rewitalizacje można uznać jako „odnowę miast". W wielu publikacjach dotyczących rewitalizacji można znaleźć różne definicje tego wyrazu. Przytoczymy tutaj dwie definicje, które wydają się być najbardziej trafnymi oraz definicję z RPO Województwa Śląskiego.

Definicja autorstwa dr K. Skalskiego:

„Właściwa definicja określa rewitalizację jako kompleksowy program remontów, modernizacji zabudowy i przestrzeni publicznych, rewaloryzacji zabytków na wybranym obszarze, najczęściej dawnej dzielnicy miasta, w powiązaniu z rozwojem gospodarczym i społecznym. Rewitalizacja to połączenie działań technicznych – jak np. remonty – z programami ożywienia gospodarczego i działaniem na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, występujących na tych obszarach: bezrobocie, przestępczość, brak równowagi demograficznej.

Niewłaściwym jest wiec mówić o <rewitalizacji> jednego budynku, czy <rewitalizacji> placu miejskiego, jeśli te działania dotyczą jedynie modernizacji budynków, czy rewaloryzacji zabytków"[1].

Definicja autorstwa dr A. Billerta:

„Rewitalizacja odnosi się do kompleksowego procesu odnowy obszaru zurbanizowanego, którego przestrzeń, funkcje i substancja uległy procesowi strukturalnej degradacji, wywołującej stan kryzysowy, uniemożliwiający lub znacznie utrudniający prawidłowy rozwój ekonomiczny i społeczny tego obszaru jak i zrównoważony rozwój całego miasta"[2].

Definicja wg słownika do RPO Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013:

„Działanie skupione na zdegradowanym obiekcie i obszarze, którego celem jest przywrócenie jego pierwotnego stanu i funkcji, bądź też znalezienie dla niego nowego zastosowania i doprowadzenie do stanu, w którym obiekt ten staje się wartościowy i funkcjonalny.

Rewitalizacja jest pojęciem stosowanym najczęściej w odniesieniu do części miasta lub zespołu obiektów budowlanych, które w wyniku przemian gospodarczych, społecznych, ekonomicznych i innych, utraciły częściowo swoją pierwotną funkcję i przeznaczenie. Rewitalizacja jest w tym znaczeniu zespołem działań z zakresu budownictwa, planowania przestrzennego, ekonomii i polityki społecznej, których celem jest doprowadzenie do ożywienia, poprawy funkcjonalności, estetyki, wygody użytkowania i jakości życia w rewitalizowanym zespole".

Wynika z tego, że rewitalizacja jest to proces odnowy (odpowiedź na stan kryzysowy) zdegradowanych terenów poprzez ożywienie procesów społeczno – gospodarczych na obszarze, w którym te procesy zamarły a wraz z

---

[1] K. Skalski, „Rewitalizacja obszarów starej zabudowy w miastach" w opracowaniu: W. Kłosowski, „Wymogi wobec Lokalnych Programów Rewitalizacji pod kątem zgodności z wymogami ZPORR".

[2] Andreas Billert, „Centrum staromiejskie w Żarach; problemy, metody i strategie rewitalizacji" w opracowaniu: W. Kłosowski, „Wymogi wobec Lokalnych Programów Rewitalizacji pod kątem zgodności z wymogami ZPORR".

nimi działania o charakterze naprawczym w sferze architektoniczno – urbanistycznej i ekologiczno – przestrzennej. Dlatego niewłaściwym wydaje się mówienie o „rewitalizacji” jednego budynku czy placu miejskiego, jeśli działania te dotyczą jedynie modernizacji technicznej bez uwzględnienia działań powodujących ożywienie gospodarcze i społeczne.

III. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA SOSNOWCA

1. Informacje o mieście

Sosnowiec jest jednym z najważniejszych i największych ośrodków przemysłowych w Górnośląskim Okręgu Przemysłowym. Obszar miasta wynosi 91,2 km^2 i jest zamieszkały obecnie przez ok. 221 tys. mieszkańców. Prawa miejskie uzyskał Sosnowiec w czerwcu 1902 r. Obejmował wówczas obszar ok. 19 km^2 i liczył ok. 60 tys. mieszkańców.

Na przestrzeni ostatnich lat Sosnowiec z ośrodka przemysłu wydobywczego związanego z eksploatacją węgla kamiennego oraz przemysłu hutniczego i maszynowego, przeobraził się w ośrodek handlowo-usługowo-przetwórczy. Obecnie gospodarka w mieście jest różnorodna, a w jej strukturze ilościowej dominują małe i średnie firmy prywatne. Dużą rolę w zainteresowaniu inwestorów krajowych i zagranicznych odegrała utworzona w mieście Specjalna Strefa Ekonomiczna.

W 2007 roku z Sosnowcem związał się Kolporter Expo - dynamicznie rozwijająca się firma branży targowo-wystawienniczej. Już pierwszy rok działalności EXPO Silesia pokazał jak trafnym pomysłem była inwestycja w postaci najnowocześniejszego obiektu targowo-wystawienniczego w Sosnowcu. Na rok 2008 planowano nie więcej niż 20 imprez targowych. Tymczasem odbyło się ponad 30 o znacznie większej liczbie odwiedzających niż to było przewidywane. Tak znaczący sukces skłonił właściciela obiektu do przyspieszenia planów inwestycyjnych i realizacji kolejnych etapów EXPO Silesia począwszy już od 2010r.

Należy podkreślić, iż Sosnowiec to jednak nie tylko przemysł, handel i usługi lecz także miasto uniwersyteckie w którym działają m.in.:

- Uniwersytet Śląski (Wydziały: Filologiczny; Nauk o Ziemi; Informatyki i Nauki o Materiałach);
- Zespół Nauczycielskich Kolegiów Języków Obcych;
- Śląski Uniwersytet Medyczny (Wydział Farmaceutyczny z Oddziałem Medycyny Laboratoryjnej);
- Wyższa Szkoła Humanitas,
- Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna "IGNATIANUM";
- Wyższa Szkoła Inżynierii Bezpieczeństwa i Ekologii;
- Zamiejscowy Wydział Wyższej Szkoły Administracji i Zarządzania w Zawierciu;
- Uniwersytet Warszawski Wydział Zarządzania przy współpracy z Europejskim Studium Menadżerskim Sp. z o.o.;
- Wyższa Szkoła Medyczna;

Na terenie miasta swoją siedzibę mają również Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego oraz Oddział Górnośląskiego Państwowego Instytutu Geologicznego. Nie należy zapominać o licznych tu placówkach kultury m.in. ponad 100-letnim Teatrze Zagłębia, Sosnowieckim Centrum Sztuki – Zamek Sielecki i Muzeum Miejskim w XIX-wiecznym Pałacu Schoena.

Administracyjnie Sosnowiec należy do województwa śląskiego, położony jest w jego wschodniej części. Graniczy z Katowicami, Będzinem, Czeladzią, Dąbrową Górniczą, Sławkowem, Jaworznem i Mysłowicami, miasta te również należą do województwa śląskiego, część z nich (Dąbrowa Górnicza, Sławków, Jaworzno) graniczy z województwem małopolskim. Na mocy ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku Sosnowiec jest od dnia 1 stycznia 1999 roku powiatem grodzkim.

Geograficznie Sosnowiec położony jest na Wyżynie Śląskiej u zbiegu rzek: Brynicy, Czarnej i Białej Przemszy należących do dorzecza Wisły. Otoczenie terytorialne miasta Sosnowca istotnie wpływa na warunki jego funkcjonowania. Są to silnie uprzemysłowione ośrodki miejskie o różnej liczbie ludności od 35-tysięcznej Czeladzi do 330-tysięcznych Katowic, połączone z Sosnowcem – z wyjątkiem Jaworzna – zwartą zabudową miejską lub terenami przemysłowymi.

Miasto posiada dobre połączenia i możliwości komunikacyjne; leży na szlakach drogowych i kolejowych prowadzących z południa na północ i zachodu na wschód. Przebiegają przez nie liczne drogowe trasy tranzytowe dające dobre możliwości komunikacyjne we wszystkich praktycznie kierunkach.

2. Zagospodarowanie przestrzenne, infrastruktura techniczna

2.1. Układ drogowy

Sosnowiec jest jednym z ważniejszych węzłów komunikacyjnych województwa śląskiego. Miasto znajduje się na przecięciu tras łączących północną część Europy z południową oraz zachodnią ze wschodnią, którymi odbywa się większość tranzytu krajowego i międzynarodowego.

Przez miasto przebiega droga krajowa DK-1 Cieszyn-Łódź, droga krajowa nr 94 Katowice-Kraków i droga krajowa nr 86. W odległości 12 km. od centrum miasta przebiega autostrada A-4 Wrocław-Kraków.

Łączna długość wszystkich dróg w Sosnowcu wynosi 333,5 km, w tym: (a) drogi krajowe - 12,0 km; (b) drogi powiatowe – 101,7 km; (c) - drogi gminne – 219,8 km.

2.2. Układ kolejowy

Przez Sosnowiec przebiega jeden z głównych krajowych szlaków kolejowych – linia magistralna PKP nr 1, służąca krajowym i zagranicznym przewozom dalekobieżnym. Miasto posiada bezpośrednie połączenia międzynarodowe z Wiedniem, Bratysławą, Budapesztem i Pragą, poprzez układ połączeń Intercity posiada ekspresowe połączenie z Warszawą. Innym ważnym szlakiem kolejowym jest linia kolejowa relacji Sosnowiec-Strzemieszyce-Wolbrom-Kielce, prowadząca ruch pasażersko-towarowy. Sosnowiec znajduje się na szlaku pasażerskich połączeń w rejonie aglomeracji śląskiej na linii Gliwice-Zawiercie. Miasto stanowi też ważne ogniwo w układzie towarowych

linii kolejowych. Na terenie miasta znajduje się fragment linii PKP relacji Gliwice - Ruda Śląska - Katowice Ligota - Katowice Muchowiec – Sosnowiec Dańdówka – Dąbrowa Górnicza Towarowa oraz odcinek linii kolejowej relacji Mysłowice Brzezinka – Jęzor – Dorota. Z tymi liniami związane są liczne bocznice kolejowe oraz linie kolejowe byłej kopalni piasku „Maczki-Bór", obecnie CTL Maczki-Bór. Jednak znaczenie obsługi zakładów przemysłowych bocznicami kolejowymi maleje.

2.3. Infrastruktura drogowa

W Sosnowcu układ drogowo-uliczny można podzielić na dwa rejony: silnie zurbanizowany obszar zachodni miasta, ograniczony od wschodu DK - 1 oraz ekstensywny obszar położony na wschód od niej. Oba te obszary charakteryzują się odmienną strukturą sieci drogowej, mimo to gęstość sieci drogowej w obu przypadkach jest wystarczająca. Układ drogowo-uliczny Sosnowca zapewnia prawidłowe połączenie obszaru miasta z siecią dróg regionalną i międzynarodową.

Bezpośrednio przez miasto przebiegają: DK-1 relacji Gdańsk – Cieszyn – granica państwa; całkowicie bezkolizyjnie skomunikowana z miastem DK 86 relacji Wojkowice Kościelne – Katowice – Tychy; DK 94 relacji Krzywa - Legnica – Kraków – Balice oraz DK 79 relacji Warszawa–Kraków-Bytom. Układ komunikacyjny Sosnowca jest również powiązany z autostradą A-4 na odcinku Katowice-Kraków (docelowo będzie to autostrada Zgorzelec – Medyka, aktualnie w znacznej części w stanie budowy lub planowanej budowy).

Bardzo korzystnym zjawiskiem dla układu drogowego miasta jest praktyczny brak ruchu tranzytowego w centrum miasta. Natomiast, ze względu na lawinowo rosnące natężenie ruchu, koniecznym jest modernizacja i/lub budowa nowych skrzyżowań w samym mieście, przede wszystkim w rejonach największego natężenia ruchu. Niezmiernie istotne jest również wybudowanie szybkiego i bezkolizyjnego połączenia centrum miasta z autostradą A-4 oraz Drogową Trasą Średnicową

2.4. Zaopatrzenie miasta w energię elektryczną

Przez obszar Sosnowca przebiegają linie energetyczne należące do trzech operatorów:

- Polskich Sieci Elektroenergetycznych – Operator SA – linie 400 kV i 220 kV;
- Górnośląskiego Zakładu Elektroenergetycznego S.A. w Gliwicach – linie 110 kV;
- ENION SA Oddział w Będzinie, Będzińskiego Zakładu Elektroenergetycznego S.A. linie 110kV, SN i nN.

Zasilanie nowych obiektów przyłączanych do sieci elektroenergetycznej, w zależności od wysokości mocy przyłączeniowej oraz wymaganych standardów jakości obsługi odbiorców, jest realizowane w oparciu o istniejącą sieć lub nowo budowane stacje i linie.

2.5. Zaopatrzenie miasta w gaz ziemny

Eksploatacją sieci gazowniczych w Mieście zajmuje się Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. poprzez Górnośląski Okręgowy Zakład Gazownictwa z siedzibą w Zabrzu.

Na obszarze Sosnowca gaz rozprowadzany jest siecią rozdzielczą średniego i niskiego ciśnienia.

Miasto nie posiada własnych źródeł gazu i zaopatrywane jest w gaz z systemu krajowego. Przez Sosnowiec przebiegają dwie linie gazociągów wysokoprężnych, z których odbiorcy zasilani są w gaz wysokometanowy GZ-50.

Sieć gazownicza w mieście jest bardzo rozbudowana. Jej długość wynosi obecnie 401,755 km. Wszystkie dzielnice, z wyjątkiem dzielnicy Maczki – Bór, posiadają sieć gazowniczą.

2.6. Zaopatrzenie miasta w energię cieplną

System ciepłowniczy Sosnowca zasilany jest ze źródeł zlokalizowanych na terenie Miasta (Arcelor Mittal Poland SA Oddział w Sosnowcu) oraz zewnętrznego źródła ciepła włączonych w system ciepłowniczy miasta tj. Elektrociepłownia Będzin SA.

Ciepło z Elektrociepłowni Będzin S.A. zasila system ciepłowniczy Przedsiębiorstwa Energetyki Cieplnej z Dąbrowy Górniczej, które pełni rolę dystrybutora ciepła z EC Będzin.

Należy zaznaczyć, że w skojarzeniu z produkcją energii elektrycznej wytwarzane jest tzw. „ekologiczne" ciepło w dwóch źródłach ciepła tj. w EC Będzin S.A. i Arcelor Mittal Poland SA Oddział w Sosnowcu.

Istotnym problemem jest zanieczyszczenie środowiska spowodowane produkcją ciepła. W wyniku spalania paliw emitowanych jest do atmosfery szereg substancji szkodliwych dla środowiska m.in. dwutlenku siarki, tlenków azotu, tlenku węgla i pyłu. Największa ilość zanieczyszczeń spowodowana jest zapotrzebowaniem ciepła przez mieszkania. Aktualnie znaczącym emitorem zanieczyszczeń powietrza jest ogrzewanie indywidualne, opalane głównie węglem kamiennym. Należy dążyć do takiego modelu, w którym kotłownie lokalne zastępowane będą dostawą ciepła z systemów o znacznie niższej emisji.

Na terenie miasta od 2001 roku funkcjonuje ujęcie gazu wysypiskowego na terenie dawnego składowiska odpadów komunalnych przy ul. Grenadierów. Biogaz wykorzystywany jest do produkcji energii elektrycznej i cieplnej.

2.7. Gospodarka wodno-ściekowa

2.7.1. Gospodarka wodna

Na terenie miasta na koniec 2007 roku długość sieci wodociągowej wynosiła ogółem 573,8 km, w tym: (a) sieć magistralna - 37,2 km; (b) sieć rozdzielcza - 398,2 km, (c) przyłącza wodociągowe – 138,4 km.

Miasto Sosnowiec zaopatrywane jest w wodę pitną z trzech ujęć wodnych tj.: Stacja Uzdatniania Wody Maczki; SUW Goczałkowice-Czaniec; SUW Łazy. Woda dostarczana jest przewodami magistralnymi należącymi do Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów w Katowicach Spółka Akcyjna. Jest to jedyne źródło zaopatrzenia miasta w wodę dla celów konsumpcyjnych. Z ujęcia Maczki woda przesyłana jest do Sosnowca magistralami ø 800 i ø 600,

natomiast ze stacji Goczałkowice-Czaniec rurociągiem przesyłowym ø 1400, a z SUW Łazy rurociągiem przesyłowym ø 600. W 2007 roku zostało zakupione na potrzeby miasta Sosnowca 11 964,90 tys. m^3 wody.

2.7.2. Gospodarka ściekowa

Długość sieci kanalizacyjnej miasta Sosnowca (wg stanu na 31.12.2007 r.) wynosi ogółem 318 km, w tym: (a) kanalizacja ogólnospławna - 165 km; (b) kanalizacja sanitarna - 89 km; (c) przyłącza kanalizacyjne - 64 km.
Ponadto RPWIK SOSNOWIEC S.A. eksploatuje kanalizację deszczową o długości 31,6 km.

W 2007 roku łączna ilość ścieków oczyszczonych ogółem w oczyszczalniach: Radocha II, Zagórze, Kazimierz, Porąbka wynosiła 13.990.000 m^3/rok (38.329 m^3/dobę), w tym ścieki opadowe dowożone oraz wody infiltracyjne w ilości 5 101 000 m^3/rok (13 975 m^3/dobę) .W 2007 roku sprzedaż ścieków wynosiła 8.889.000 m^3/rok (24.353 m^3/dobę; ilość ścieków podana jest na podstawie sprawozdania OS-5 za rok 2007).

W związku z realizacją kontraktu pn.: „Modernizacja oczyszczalni ścieków i budowa kolektora Bobrek w Sosnowcu", przekierowano ścieki z oczyszczalni Kazimierz oraz oczyszczalni Porąbka do kolektora Bobrek (oczyszczalnie zlikwidowano).

Obecnie w mieście działają dwie oczyszczalnie ścieków tj. Radocha II i Zagórze. Na terenie miasta obecnie funkcjonuje przede wszystkim kanalizacja ogólnospławna. Od roku 1975 zaczęto realizować sieć kanalizacyjną rozdzielczą: sanitarną i deszczową. W mieście istnieje również 15 zlewni kanalizacji deszczowej, której odbiornikami są głównie: Bobrek, Brynica, Czarna Przemsza, Potok Zagórski i Kanał Mortimerowski. Kanalizacja ogólnospławna odprowadza ścieki z rejonu Zawodzia, Starego Sosnowca , zachodniej części Milowic., Pogoni, Śródmieścia. Jedynie osiedla na Środuli, Zagórzu i Niwce posiadają kanalizację rozdzielczą. Sieci kanalizacyjnej nie posiadają tereny Maczek, część Jęzora, Ostrów Górniczych, Kazimierza Górniczego (poza osiedlem Wagowa) i Niwki w rejonie Bór-Bobrek.

Aktualnie z kanalizacji korzysta ponad 82% mieszkańców miasta. W celu uzyskania liczby 100% mieszkańców korzystających z kanalizacji konieczne jest zbudowanie 100 km nowej sieci.

Ścieki przemysłowe z zakładów trafiają do rzeki Przemszy, należącej do zlewni Wisły, bezpośrednio lub przez jej dopływy – Bobrek, Brynicę, rzadziej Białą Przemszę. Znaczna część zakładów kieruje ścieki do kanalizacji, część jednak zrzuca ścieki, często po wstępnym podczyszczeniu w zakładowych oczyszczalniach, zwykle mechanicznych, bezpośrednio do cieków powierzchniowych. Zakończenie budowy kolektora Bobrek powinno w sposób zdecydowany poprawić sytuację tzn. zmniejszyć ilość punktów zrzutu ścieków nieczyszczonych lub oczyszczonych wstępnie.

Przedstawiona powyżej sytuacja będzie w najbliższych latach podlegała zmianom. Przyczyni się do tego kolektor *Bobrek*, którego budowa zakończyła się 10 stycznia 2008 roku. W wyniku realizacji kontraktu uzyskano poprawę stanu środowiska naturalnego.

Zbudowano kolektor o łącznej długości 15267m, kanały grawitacyjne, rurociągi tłoczne i 4 nowe przepompownie. Kolektor zapewnia odbiór ścieków od około 130 000 mieszkańców Sosnowca, Katowic i Mysłowic.

3. Uwarunkowania ochrony środowiska

Ochrona środowiska naturalnego to jedna z najważniejszych kwestii dla miasta**.** Problemami gminy w tym zakresie są przede wszystkim: niska emisja pochodząca z ogrzewania budynków i motoryzacji; wzrost natężenia hałasu komunikacyjnego; nadmierne zanieczyszczenie wód; potrzeba rekultywacji terenów poprzemysłowych i uporządkowanie gospodarki odpadami. Sprawy te rozwiązywane są głównie poprzez opracowane kompleksowe projekty ochrony środowiska.

W latach 2003-2004 opracowano i uchwalono „Program Ochrony Środowiska dla miasta Sosnowca na lata 2004-2015" oraz „Plan Gospodarki Odpadami dla miasta Sosnowca na lata 2004-2015". Prowadzone są również działania zmierzające do przywracania dopuszczalnych poziomów dla pyłu zawieszonego PM10 w powietrzu, zawarte w Rozporządzeniu Wojewody Śląskiego w sprawie określenia programu ochrony powietrza dla strefy p/n Aglomeracja Górnośląska. Obecnie realizowany jest projekt pn.: „Budowa kompleksowego sytemu gospodarki odpadami w Sosnowcu" w ramach którego powstanie: linia segregacji odpadów, kompostownia odpadów zielonych, linia demontażu odpadów wielkogabarytowych, magazyn czasowego gromadzenia odpadów budowlanych, gminny punkt zbiórki odpadów niebezpiecznych, składowisko odpadów azbestowych, oraz nowa niecka składowiska odpadów komunalnych.

W ramach projektu „Gospodarka ściekowa w Sosnowcu" zbudowany został kolektor *Bobrek* o łącznej długości ponad 15 km. Przygotowywana jest do realizacji inwestycja pn.: „Gospodarka ściekowa w Sosnowcu – II etap". Obejmuje ona budowę kanalizacji w zlewni kolektora *Bobrek* oraz powstanie nowej sieci wodociągowej i deszczowej w nie skanalizowanych dotychczas dzielnicach miasta.

W ramach wykonywania zaleceń zawartych w krajowym „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terenie Polski" gmina Sosnowiec dofinansowuje właścicielom budynków koszty prac demontażowych wyrobów azbestowych, transportu i unieszkodliwiania odpadów azbestowych.

Od 1996 roku udzielane jest dofinansowanie z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, na pokrycie kosztów modernizacji ogrzewania węglowego na proekologiczne.

W ramach edukacji ekologicznej organizowane są liczne konkursy, których głównym celem jest kształtowanie poczucia odpowiedzialności za stan naturalnego środowiska przyrodniczego, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

Na terenie miasta wyznaczono ponad 40 obszarów cennych przyrodniczo, w tym dwa są objęte ochroną prawną w randze użytku ekologicznego, tj.: *Torfowisko Bory* i *Śródleśne Łąki w Starych Maczkach*, z rzadkimi gatunkami roślin. Dla kilku terenów opracowano szczegółową dokumentację przyrodniczą m.in.: „Piaszczyste Doły nad Czarną Przemszą" oraz „Podmokłe łąki i zapadliska w Zagórzu".

Aż 70 drzew rosnących w Sosnowcu to pomniki przyrody (m.in. klon srebrzysty i orzech czarny), a 5 parków wpisanych jest do śląskiego wojewódzkiego rejestru zabytków.

W 2007 roku wykonano dokumentacje: „Koncepcja modernizacji Parku Tysiąclecia w Milowicach", „Koncepcja modernizacji Parku przy ulicy Kresowej

w Sosnowcu w kierunku parku dendrologicznego” i „Koncepcja rewaloryzacji zabytkowego parku przy szpitalu w Sosnowcu-Zagórzu”. Rewaloryzacja zieleni miejskiej powoduje wzrost walorów edukacyjnych i rekreacyjnych miasta oraz zwiększa bioróżnorodność w urządzonej zieleni miejskiej.

4. Granice stref ochrony konserwatorskiej

Miasto Sosnowiec liczy sobie zaledwie nieco ponad sto lat. Rozwijało się ono bardzo dynamicznie i nie zawsze zgodnie z regułami urbanistycznymi. Mimo to wśród zwykłej pospolitej zabudowy powstawały obiekty i budowle wybitne, których nieprzemijające wartości artystyczne i architektoniczne są doceniane i uznawane współcześnie.

Służby konserwatorskie uznały za obiekty zabytkowe ponad 100 budynków, budowli, zabudowań przemysłowych a także budowli sakralnych tj. kościołów i kaplic katolickich, ewangelickich, cerkwi oraz budynków towarzyszących.

Na listę zabytków wpisane zostały następujące obiekty: budynki mieszkalne przy ulicach Małachowskiego, Dekerta i Białej; przy ulicy Kościelnej znajduje się Katedra z plebanią oraz mur oporowy z pomieszczeniami sklepowymi; przy Alei Zwycięstwa główny budynek Urzędu Miejskiego; przy ulicy 1-go Maja dawny pałac Schoena (obecnie Sąd), a przy ulicy Teatralnej ponad stuletni Teatr Miejski.

Kolejnymi zabytkami uznane zostały: przy ulicy Żeromskiego pomieszczenia, budynki i hale produkcyjne przędzalni Dietla, kościół ewangelicki; pałac Dietla i budynki mieszkalne; przy ulicy Nowopogońskiej zabudowania dawnych zakładów hutniczych Huldschynskiego (później Huty Buczka); przy ulicy Staszica zabudowania przemysłowe fabryki kotłów przemysłowych (Fitzner i Gamper, później FAKOP, obecnie Foster Wheeler); przy ulicy Skautów kościół z kaplicą i plebanią; a w parku przy ulicy Chemicznej dwa pałace Schoena; przy ulicy Dobrzańskiego zabudowania po byłej kopalni węgla kamiennego; przy ulicy Popiełuszki kościół z kaplicą, a przy ulicy Szpitalnej pałacyk Mieroszewskich; przy ulicy Minerów na *Osiedlu Juliusz* zabudowania przemysłowe po zamkniętej kopalni węgla kamiennego *Juliusz*; w dzielnicy *Ostrowy Górnicze* domy mieszkalne, budynki szkolne i Dom Ludowy; w dzielnicy *Maczki* dworzec klejowy i kolejowa wieża ciśnień oraz kościół z kaplicą i plebanią.

Rozmieszczenie obiektów zabytkowych na obszarze miasta Sosnowca przedstawia poniższa mapka (Rysunek 1).

Rysunek 1. Orientacyjne rozmieszczenie obiektów zabytkowych na terenie Sosnowca.

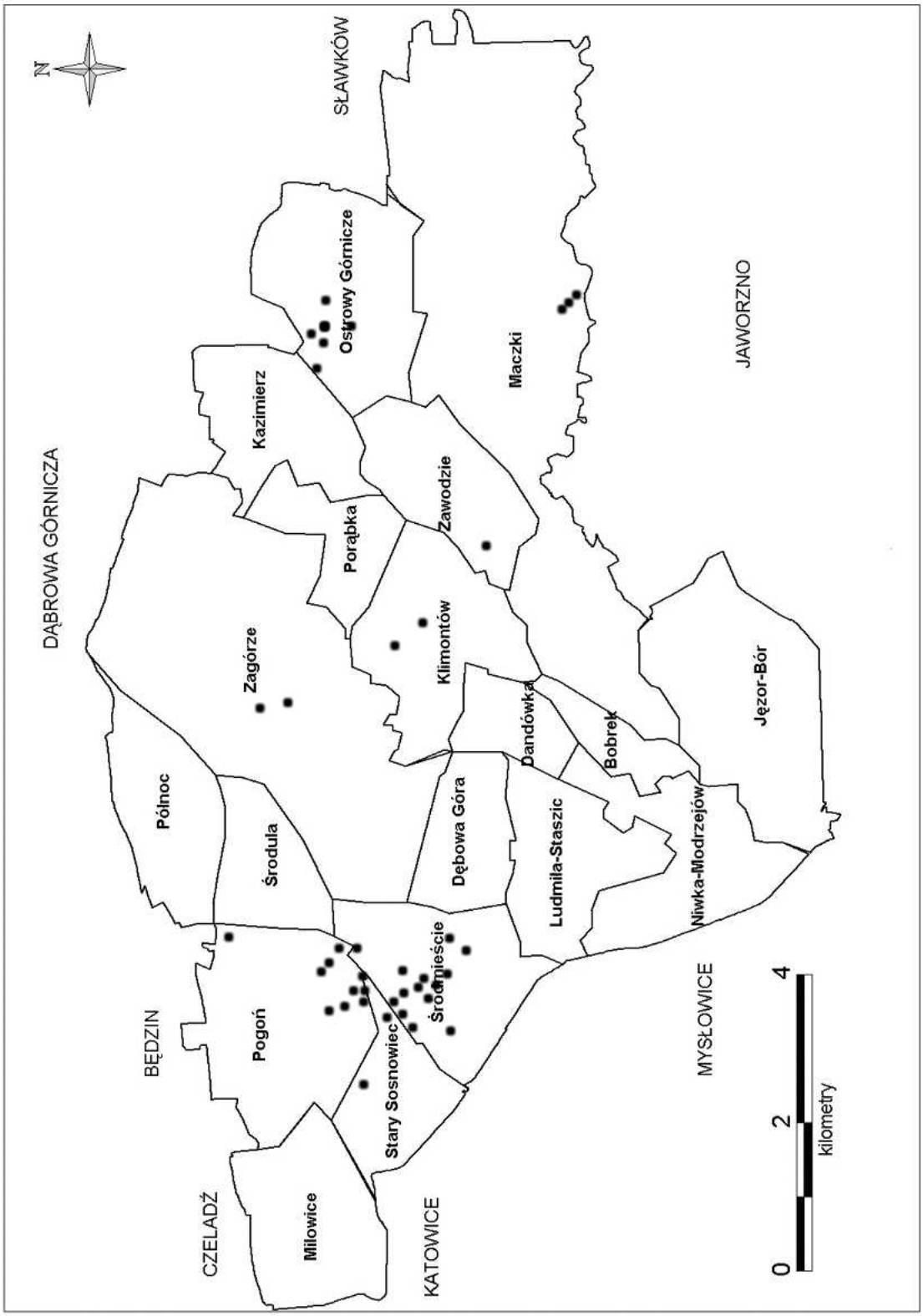

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Miejskiego Konserwatora Zabytków

5. Gospodarka

5.1. Charakterystyka ogólna

Sosnowiec to jeden z największych ośrodków przemysłowych w Polsce. Podobnie jak w innych miastach naszego regionu podstawę gospodarki Sosnowca jeszcze do niedawna stanowił przemysł wydobywczy wraz z kooperującymi zakładami pracy oraz hutnictwo i przemysł włókienniczy.

Transformacja jaka miała miejsce w naszym kraju na początku lat 90-tych pociągnęła za sobą restrukturyzację branży górniczej, hutniczej i przemysłów tradycyjnych. Zmiany związane z restrukturyzacją gospodarki regionu spowodowały konieczność rozwoju nowoczesnych, przyszłościowych gałęzi. Dlatego też obecna struktura branżowa przedsiębiorstw wskazuje na znaczny rozwój gałęzi wykorzystujących nowe technologie i wysoko przetworzoną myśl techniczną przemyśle maszynowym, elektrotechnicznym, akcesoriów samochodowych, lekkim, spożywczym i hutnictwie.
Znacznie wzrosła rola usług: handlu, bankowości, transportu i gastronomi poprzez co współczesna struktura gospodarki Sosnowca posiada charakter usługowo-przetwórczy.

W roku 2008 działały 24.253 podmioty gospodarcze prowadzące działalność gospodarczą na terenie miasta Sosnowiec, w tym 23.669 podmiotów w sektorze prywatnym. Ilość spółek z udziałem kapitału zagranicznego na koniec 2008 r. wynosiła 164. Dane liczbowe dotyczące zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej, z uwzględnieniem formy organizacyjno-prawnej, zostały przedstawione poniżej (Tabela 1).

Tabela 1. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w systemie REGON

Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w systemie REGON				
Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
Sektor publiczny	631	620	617	584
Sektor prywatny	24.725	23.839	23.748	23.669
z kapitałem zagranicznym	146	155	159	164
Podmioty gospodarcze ogółem	25.356	24.459	24.365	24.253

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów GUS

Jak widać Sosnowiec został wybrany na siedzibę przez wiele podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego i tak są tu obecni m.in.:

- TIMKEN Sp. z. o.o.
- MAGNETI MARELLI (GRUPA)
- GEIGER TECHNIK Sp. z o.o.
- PROCES ELECTRONIC Sp. z o.o.
- ER.SI Sp. z o.o., ERGOM Sp. z o.o. oraz ERGOM MOULDS Sp. z o.o.
- BITRON Sp. z.o.o.

- POLSKA PRESSE Sp. z o.o.
- HORMAN Sp. o.o.
- FERROLI POLSKA Sp. z o.o.
- ARCELOR MITTAL Z-d Sosnowiec
- SEGU POLSKA Sp. z o.o.
- FOSTER WHEELER ENERGY FAKOP Ltd.
- HERAEUS ELECTRO-NITE POLSKA Sp. o.o.
- VITKOVICE MILMET Sp. z o.o.

oraz szereg innych dając łącznie ponad 150 podmiotów z kapitałem zagranicznym.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż zdecydowana większość z tych firm decydując się na inwestycję w Polsce, w Sosnowcu projektuje najnowsze rozwiązania technologiczne w swoich procesach produkcyjnych. Jedna z ostatnich inwestycji – POLSKA PRESSE – to najnowocześniejsza drukarnia w Europie z innowacyjnymi rozwiązaniami zarówno w samej technologii jak i rozwiązań IT.
Ale nie tylko inwestorzy zagraniczni są siłą napędową sosnowieckiej gospodarki. Dążąc do zapewnienia inwestorom korzystnych warunków rozwoju, władze samorządowe podjęły uwieńczone sukcesem starania o utworzenie w Sosnowcu specjalnej strefy ekonomicznej. W 1998r. na terenie Sosnowiecko-Dąbrowskiej Podstrefy Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Milowicach rozpoczęły działalność gospodarczą pierwsi inwestorzy, w tym prężnie rozwijająca się sosnowiecka firma M.M. Duda z branży spożywczej, która zajmie się przede wszystkim przetwórstwem mięsnym. Również w Strefie (Dańdówka) zlokalizowała się firma NADWOZIA PARTNER Sp. z o.o. Należy jednak podkreślić, iż zmiany gospodarcze to wynik ciężkiej pracy wszystkich przedsiębiorców, także MŚP i niekonieczne związanych ze Strefą.
Jakkolwiek zmiany gospodarcze były wyraźnie zauważalne na mapie Sosnowca to o tyle do roku 2006 nie odnotowywano inwestycji o charakterze rozrywkowym. Pod koniec 2006 i na początku 2007 roku w centrum Sosnowca zostały oddane do eksploatacji kolejno dwa obiekty: multipleks Helios oraz kompleks kulturalno-rozrywkowy z pasażem handlowym PLAZA zmieniając w istotny sposób wygląd i charakter tej części miasta. Należy podkreślić, iż powyższe inwestycje prywatne były ściśle związane z procesem rewitalizacji ścisłego centrum miasta jakie zostało przeprowadzone w latach 2000-2006.
Oczywiście wśród inwestorów są również znane międzynarodowe marki sieci handlowych.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt poszerzenia proponowanych przez Sosnowiec usług o działalność targowo-wystawienniczej poprzez zlokalizowanie na terenie dawnej Fabryki Silników Małej Mocy SILMA Centrum Targowo-Wystawienniczego EXPO Silesia. Efektem inwestycji jest najnowocześniejszy obiekt tego typu w Polsce, a na przełomie lat 2009/2010 rozpocznie się kolejny etap rozbudowy obiektu znacznie zwiększający jego możliwości. W Centrum tylko w 2008 roku odbyło się ponad 30 imprez z udziałem ponad 135 tysięcy osób.

5.2. Główni pracodawcy, struktura, trendy

W latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku oraz w pierwszym dziesięcioleciu tego wieku sfera gospodarcza Sosnowca przechodzi zasadnicze przemiany strukturalne, własnościowe, technologiczne i jakościowe. Niniejsze opracowanie nie jest miejscem gdzie mają one być szczegółowo omawiane i charakteryzowane dlatego też przedstawiona zostanie krótka prezentacja tych zagadnień.

Po przemianach gospodarczych struktura przemysłowa w mieście zmieniła się zasadniczo. Dominacja przemysłu ciężkiego tj. górnictwa i hutnictwa odeszła do historii, zakończyły działalność cztery z pięciu kopalń węgla kamiennego; Huta Cedler przeszła w skład międzynarodowego koncernu Arcelor Mittal, a Huta Buczek po wielu reorganizacjach, przemianach własnościowych, zmianach nazwy i firmy oraz procesach upadłościowych znacznie ograniczyła produkcję. Całkowitej likwidacji podlegały także pomniejsze zakłady przemysłu metalurgicznego, tak jak np.: Sostal czy Metalchem mający swoje siedziby przy al. Mireckiego. Całkowicie zlikwidowane zostały także zakłady przemysłu włókienniczego, nawet te o historycznym znaczeniu dla miasta i jego rozwoju. Sosnowiec nie jest już miastem węgla i stali lecz ewoluując przekształca się w ośrodek usług i rozwoju nauki.

Tak więc aktualnie w strukturze ilościowej gospodarki miasta na pierwsze miejsce wysunął się sektor usług – 61,3%; przemysł to 38,2 % oraz rolnictwo 0,5%.

Największymi pracodawcami w mieście są zatrudniający ponad 1000 pracowników:

- Kopalnia Węgla Kamiennego *KAZIMIERZ* (ostatnia z istniejących w Sosnowcu),
- TIMKEN Polska Sp. z o.o.,
- PPHU Duda – Bis Sp. z o.o.,
- Zakłady Usługowe EZT Sp. z o.o.,

Wśród firm zatrudniających do 1000 pracowników wymienić można m.in.:

- Bitron Poland Sp. z o.o.,
- Vitkovice Milmet,
- Arcelor Mittal Poland SA,
- Ergom Poland Sp. z o.o.,
- Huta Buczek Sp. z o.o.,
- ER.SI Sp. z o.o.,
- Ergomouduls Sp. z o.o.,
- FOSTER WHEELER ENERGY FAKOP Ltd.
- EXPO SILESIA SA

Największą grupę zakładów przemysłowych i usługowych stanowią te, zatrudniające do 250 pracowników.

Tak radykalne zmiany w strukturze przemysłu i usług oraz ilości zatrudnionych pracowników możliwe są dzięki zastępowaniu starych technologii nowoczesnymi rozwiązaniami jakościowymi. Te zmiany wymuszają z kolei powstawanie nowych specjalności w usługach, logistyce, zaopatrzeniu,

marketingu, handlu i wystawiennictwie. Wszystko to wpływa w dalszym ciągu na zmiany i modyfikacje struktury przemysłu i usług oraz szkolnictwa.

Obecna struktura branżowa przedsiębiorstw wskazuje na znaczny rozwój gałęzi przemysłowych wykorzystujących nowoczesne technologie i wysoko przetworzoną myśl techniczną. Intensywny rozwój widoczny jest w branżach elektronicznej, maszynowej, spożywczej i akcesoriów samochodowych. Znaczącą rolę odgrywają usługi m.in.: handel, bankowość, transport, gastronomia. W ten sposób gospodarka naszego miasta nabyła charakteru wielogałęziowego a w jej strukturze dominują małe i średnie firmy prywatne.

Należy podkreślić, iż pomimo zdecydowanej ilościowej przewagi firm zajmujących się usługami to jednak głównym wytwórcą produkcji sprzedanej w Sosnowcu jest przemysł. Co więcej, w wartości tej zachowuje on swoją pozycję dominującą praktycznie całą ostatnią dekadę. Cechą charakterystyczną tego zjawiska, w porównaniu do przeszłej górniczo-hutniczej monokultury, jest dywersyfikacja zarówno obecnych branż reprezentujących obecny w Sosnowcu przemysł jak i portfel klientów dla których pracują. Potwierdzeniem powyższego jest analiza wyniku finansowego brutto wypracowanego przez sosnowieckie firmy, którego wartość rośnie dynamicznie na przestrzeni ostatnich kilku lat (p.Rysunek 2).

Rysunek 2. Wynik finansowy brutto firm sosnowieckich (w mln zł)

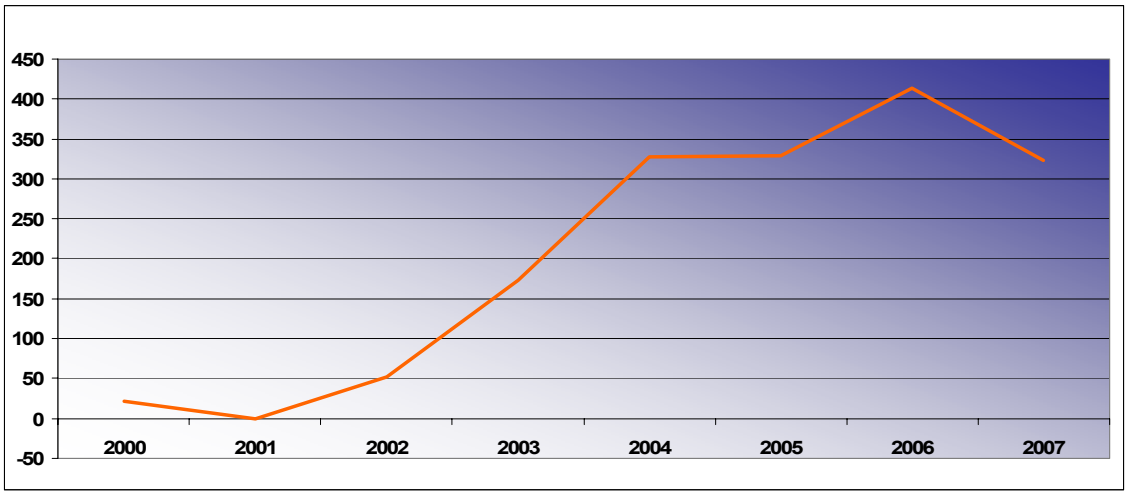

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów GUS

Jakkolwiek różne były koleje lokalnej gospodarki w analizowanym okresie w poszczególnych branżach (p. Rysunek 3) to niezaprzeczalnym jest, iż przetwórstwo przemysłowe jako jedyne w badanym okresie osiągało dodatni wynik finansowy brutto (p.Rysunek 4).

Rysunek 3. Wyniki finansowe brutto wg sekcji PKD (w mln zł)

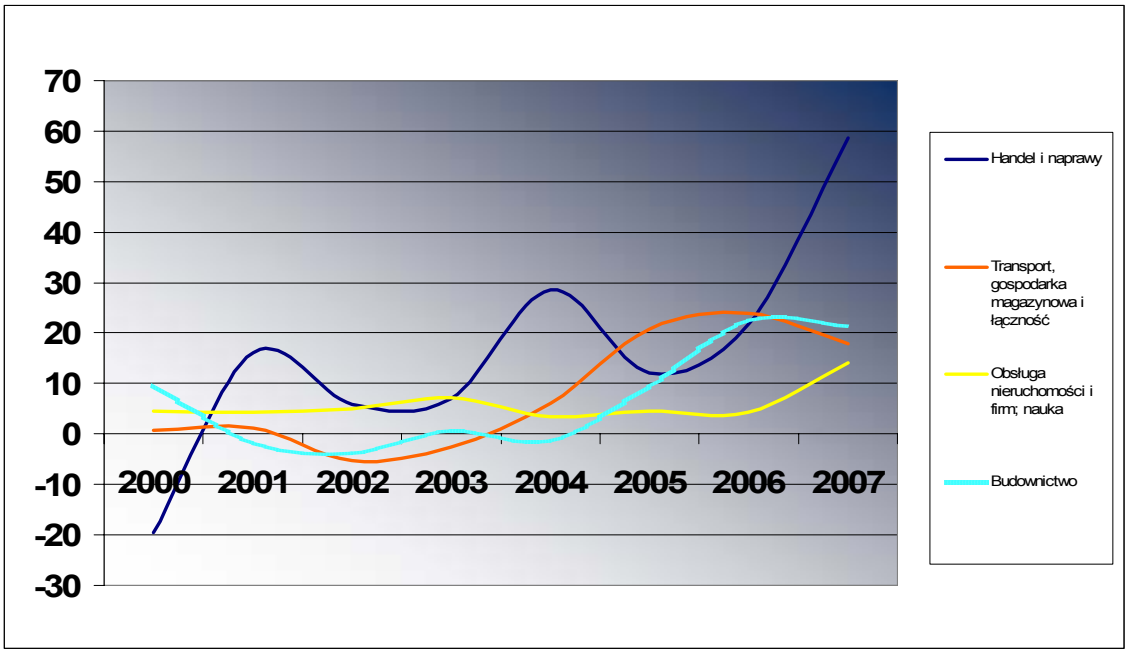

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów GUS

Rysunek 4. Wynik finansowy brutto - Przetwórstwo przemysłowe (w mln zł)

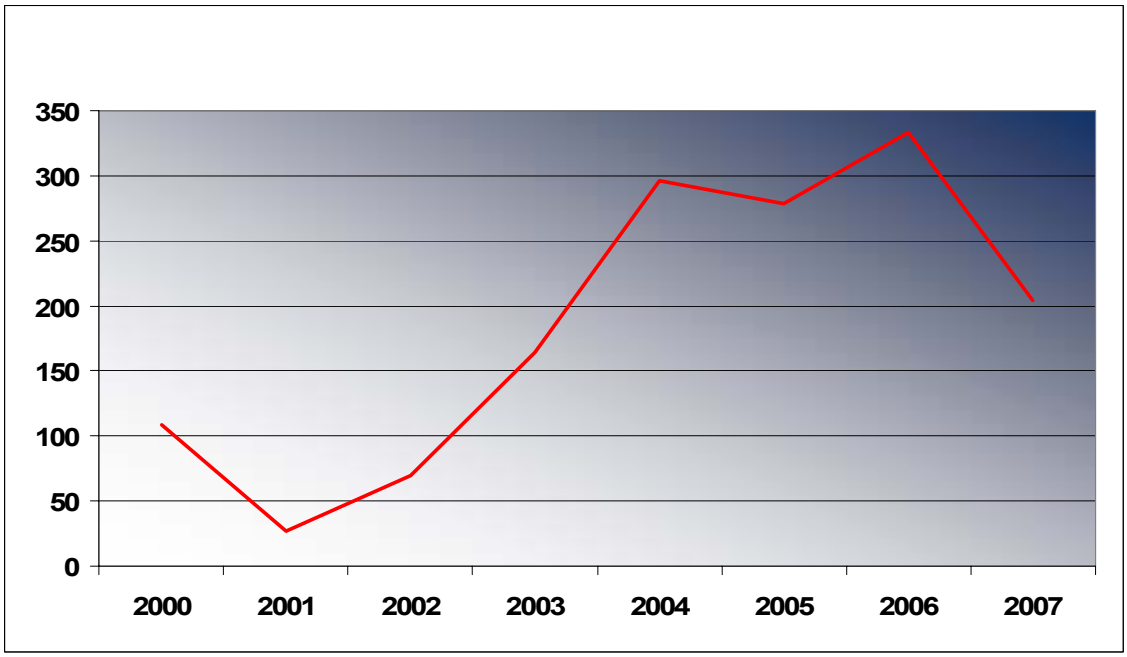

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów GUS

5.3. Zatrudnienie i bezrobocie

Zachodzące zmiany w gospodarce Sosnowca znajdują swoje odzwierciedlenie w strukturze osób pracujących. Ponad 60% ogółu zatrudnionych stanowią pracownicy sektora usługowego, 38% sektora przetwórczego, do którego zaliczono przemysł i budownictwo, a zaledwie 0,5% stanowi sektor rolniczy.

Rysunek 5. Struktura gospodarki miasta Sosnowca

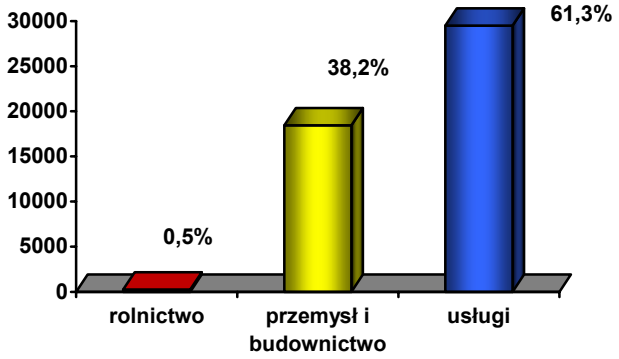

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów GUS

Rysunek 6. Pracujący w Sosnowcu wg sektorów własności

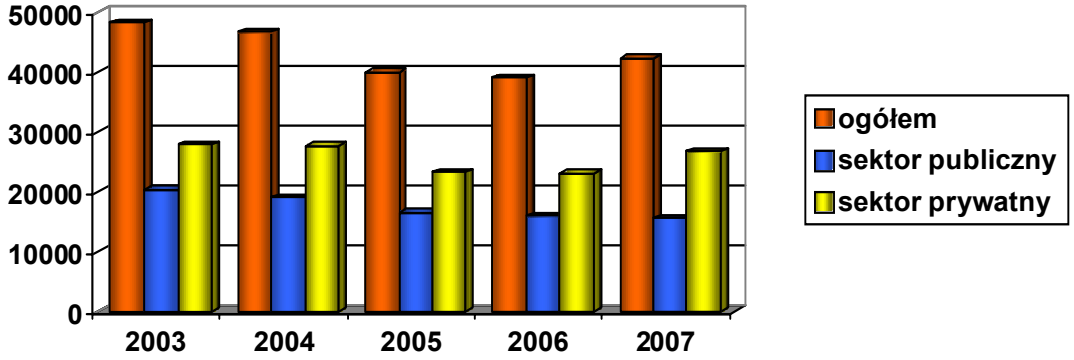

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów GUS

Zachodzące przemiany społeczno-gospodarcze przyniosły wraz z wolnym rynkiem oprócz pozytywnego zjawiska jakim jest dynamicznie zwiększająca się liczba zatrudnionych w sektorze prywatnym (p.Rysunek 6) także skrajnie negatywne zjawisko bezrobocia, które nadal stanowi jeden z najdotkliwszych problemów społecznych w naszym kraju.
W Sosnowcu na dzień 31.12.2008 r. zarejestrowanych było 7.400 osób bezrobotnych natomiast stopa bezrobocia mierzona udziałem bezrobotnych w ludności aktywnej zawodowo wyniosła 9,2%.

Pomimo stałego spadku liczby bezrobotnych odnotowywanego od 2004 roku aż do końca 2008 należy zauważyć, iż światowy kryzys gospodarczy miał bezpośredni wpływ także na gwałtowne zwiększenie liczby bezrobotnych w pierwszym kwartale 2009 roku osiągając wartość bardzo zbliżoną do tej odnotowanej na koniec 2007 roku (p. Rysunek 7).

Rysunek 7. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia w Sosnowcu w latach 2004-2008

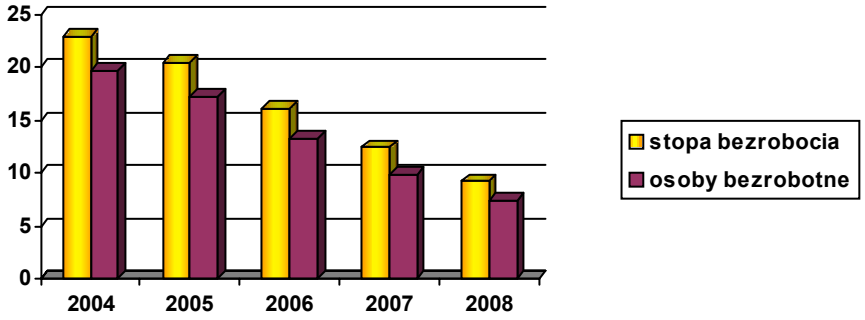

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów PUP

Przeciwdziałanie bezrobociu jest procesem złożonym podobnie jak samo zjawisko bezrobocia dlatego też jest niezmiernie istotnym poznanie jego charakterystycznym cechom.

Wśród osób zarejestrowanych, według stanu z dnia 31.12.2007r., przeważają osoby poprzednio pracujące lecz posiadające niski poziom wykształcenia (p. Rysunek 8).

Rysunek 8. Osoby bezrobotne zarejestrowane wg poziomu wykształcenia w 2007 r.

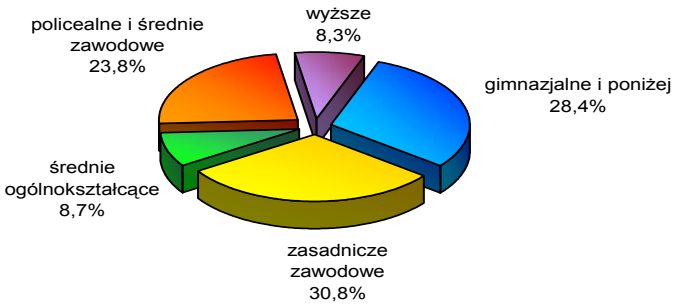

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów PUP

Bezrobotni z wykształceniem wyższym są obecnie najmniej liczną grupą i stanowią w naszym mieście – 8,3% ogółu zarejestrowanych, natomiast osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, gimnazjalnym i poniżej posiada 59,2 % wszystkich bezrobotnych. Sposobem na podwyższenie wykształcenia przez młodych bezrobotnych jest przeszkalanie ich do nowych zawodów, dających większe prawdopodobieństwo zatrudnienia w przypadku pojawienia się popytu na określony rodzaj przygotowania zawodowego. W zakresie tym szczególną rolę odgrywa Powiatowy Urząd Pracy w Sosnowcu będąc głównym oferentem tego typu usług dla bezrobotnych.

Podobnie jak w poprzednich latach bezrobocie w większym stopniu dotyczyło kobiet niż mężczyzn. Kobiety stanowiły 59,6% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy.

Rysunek 9. Struktura bezrobotnych wg płci

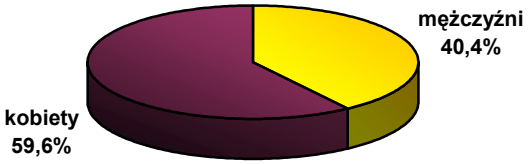

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów PUP

Zgodnie z wynikami przeprowadzonych analiz lokalnego rynku pracy wzrostu zatrudnienia i rozwiązania problemu bezrobocia można oczekiwać przede wszystkim w wyniku powstawania nowych trwałych miejsc pracy. Jakkolwiek ze wszech miar pożądane są w tym zakresie inwestycje zewnętrzne to jednak nie należy zapominać, iż ogromną liczbę miejsc pracy generują małe i średnie przedsiębiorstwa stąd też na równych prawach trwać będą prace nad tworzeniem jak najlepszych warunków do rozwoju rodzimego sektora MŚP oraz pozyskiwanie nowych inwestorów.

6. Sfera społeczna.

Zgodnie z danymi GUS na dzień 31.12.2007r. Sosnowiec zamieszkiwało 222.586 mieszkańców.

Rysunek 10. Liczba ludności Sosnowca w latach 2002-2007

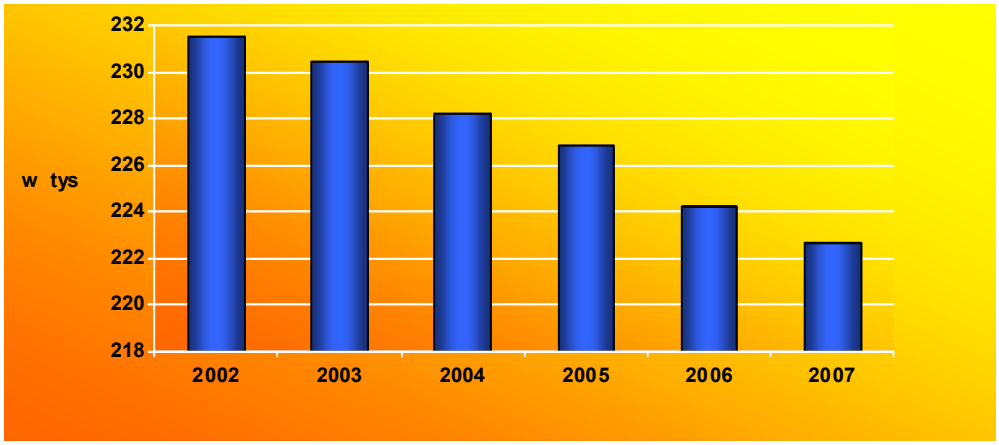

Źródło: opracowanie własne

Struktura ludności wg płci wskazuje przewagę liczby kobiet - ponad 52% mieszkańców. Na 100 mężczyzn przypada 110 kobiet.
Liczba ludności w Sosnowcu podobnie jak w latach ubiegłych nadal wykazuje tendencję malejącą, która stanowi odzwierciedlenie trzech podstawowych zjawisk demograficznych mających bezpośredni wpływ na stan i zmiany liczby

mieszkańców są to: urodzenia, zgony oraz migracje wewnętrzne i zagraniczne. Występowanie ujemnego salda przyrostu naturalnego, tj. nadwyżki liczby zgonów nad urodzeniami ma znaczący wpływ na zmniejszanie się liczby ludności naszego miasta.

Rysunek 11. Przyrost naturalny w Sosnowcu w latach 2004-2007

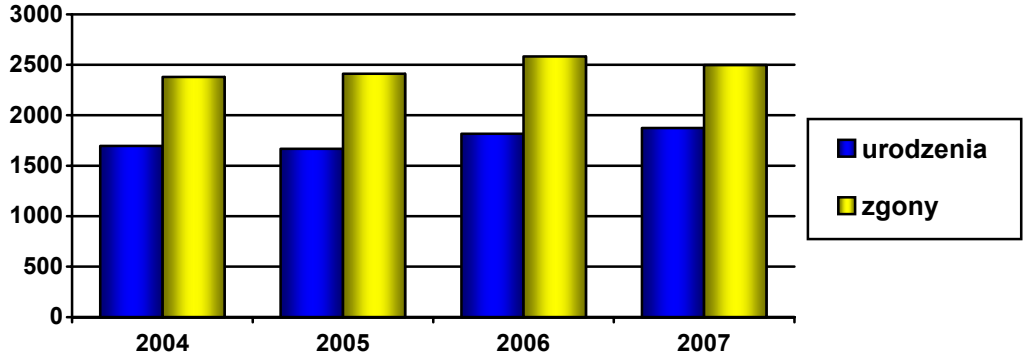

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Najniższy przyrost naturalny odnotowano w 2006 r. i wynosił on minus 766 (ujemny przyrost naturalny jest wynikiem spadku liczby urodzeń i wzrostem liczby zgonów). Z kolei w 2007 r. liczba urodzeń była najwyższa na przestrzeni ostatnich kilku lat i wskaźnik przyrostu naturalnego wyniósł minus 626.

Kolejną przyczyną kształtowania się tendencji spadkowej liczby ludności Sosnowca jest ujemne saldo migracji ludności. W 2006 r. saldo to wyniosło minus 1085 osób i było w przeważającej mierze wyznaczone przez migracje wewnętrzne. W efekcie powyższe czynniki spowodowały, że od 2000 r. liczba mieszkańców Sosnowca zmniejszyła się o ponad 18.000 osób.

W podziale według ekonomicznych grup wieku w 2007 roku 11% mieszkańców miasta było w wieku przedprodukcyjnym, ponad 72% w wieku produkcyjnym i prawie 17% w wieku poprodukcyjnym (37,7 tys.).

Rysunek 12. Ekonomiczne grupy wieku (w %)

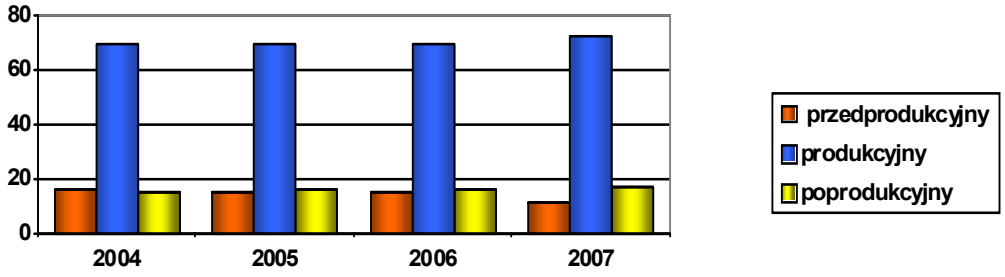

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów GUS

Pomimo stosunkowo korzystnego udziału szczególnie w zakresie grupy w wieku produkcyjnym wysoce niepokojącym jest zmniejszający się udział w populacji grupy w wieku przedprodukcyjnym. Sytuacja nie jest krytyczna lecz w obecnym stanie budzi niepokój.

Struktura wieku ludności Sosnowca cechuje się wyraźnym występowaniem par wyżów i niżów demograficznych i ma regresywny charakter oznaczający mniejszą liczebność pokolenia dzieci w stosunku do pokolenia rodziców. W związku z tym ludność Sosnowca wykazuje tendencję starzenia się przy wyraźnym zmniejszaniu się ilości ludzi młodych (najmniejszy procent mieszkańców reprezentuje grupa wiekowa 0-2 lat - 2,3%). W powiązaniu z powyższym pozostają zatem następujące cechy struktury ludnościowej Sosnowca:

- fala niżu demograficznego obejmującego dzieci szkolne, powodująca spadek obciążenia szkół podstawowych,
- wchodzenie największego wyżu demograficznego obejmującego roczniki 50-59 do wieku przedemerytalnego (prawie 19% ogółu mieszkańców).

Rysunek 13. Struktura wiekowa mieszkańców Sosnowca (udział %)

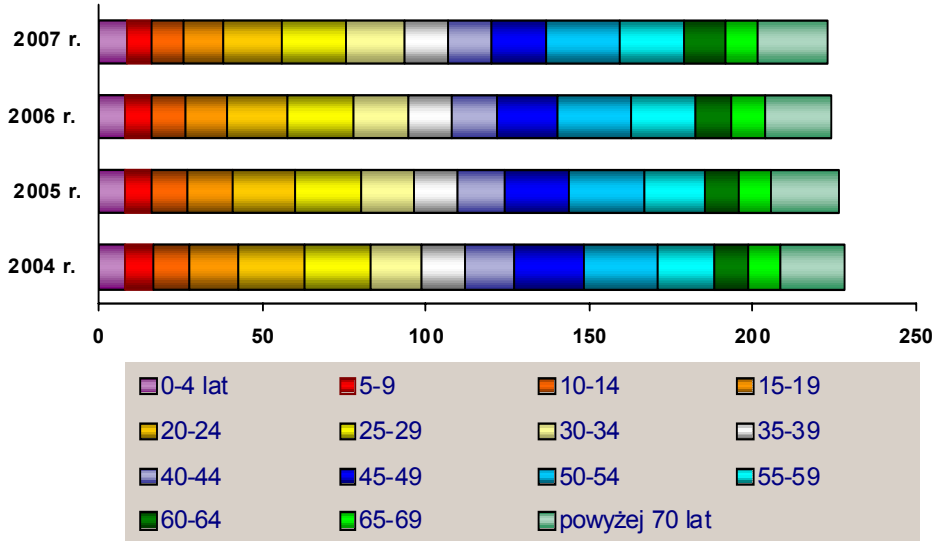

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów GUS

Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców Sosnowca (wartości bezwzględne)

Lata	**2000**	**2002**	**2004**	**2006**	**2007**
0-4	8823	8104	8029	8086	8408
5-9	10677	9724	8678	8079	7808
10-14	14446	12504	11138	10087	9561
15-19	19661	17210	15069	13109	12505
20-24	22468	20941	20090	18517	17423
25-29	17458	19011	20080	19914	19614
30-34	14306	14224	15487	17094	17944
35-39	15041	13699	13139	13292	13565
40-44	21150	17506	15142	13762	13282
45-49	24900	23407	21341	18226	16797
50-54	20666	21732	22907	22769	22163

55-59	11423	13879	16951	19362	20078
60-64	11726	10944	10262	11255	12591
65-69	9695	9661	10075	9899	9676
powyżej 70 lat	18662	18500	19804	20766	21171

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

7. Struktura organizacji pozarządowych

Poniżej (**Tabela 3**) przestawiamy strukturę organizacji pozarządowych, według stanu z dnia 1 sierpnia 2008 r. działających na terenie miasta Sosnowca. W zależności od statusu organizacji i stosownych przepisów dla części organizacji i stowarzyszeń funkcje nadzoru sprawuje starosta (w naszym przypadku Prezydent) lub Wojewoda, a dla części - właściwy minister.

Tabela 3. Stowarzyszenia i organizacje pozarządowe działające w Sosnowcu

Ogółem	139	stowarzyszeń;
w tym	24	stowarzyszenia zwykłe (bez osobowości prawnej),
	25	fundacje z siedzibą w Sosnowcu,
	23	organizacje pozarządowe o statusie organizacji pożytku publicznego,
	31	stowarzyszenia kultury fizycznej (w tej liczbie kluby i związki sportowe),
	17	stowarzyszenia o nieuregulowanej sądownie sytuacji prawnej,
	19	inne,

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Obywatelskich;

Natomiast strukturę stowarzyszeń wg zakresu podstawowych zadań statutowych funkcjonujących w Sosnowcu została przedstawiona w **Tabela 4**.

Tabela 4. Struktura stowarzyszeń wg zadań statutowych

24	Pomoc społeczna, samopomoc, działalność charytatywna,
17	Ochrona zdrowia, rehabilitacja, pomoc niepełnosprawnym,
10	Sport, rekreacja, turystyka, wypoczynek,
12	Oświata, edukacja, wychowanie,
9	Sztuka, kultura, ochrona zabytków i tradycji
13	Rozwój regionalny, rozwój lokalny,
18	Hobby, rozwój zainteresowań,
16	Reprezentacja interesów określonych grup społecznych,
4	Religia, wyznanie, światopogląd,
2	Ekologia, ochrona przyrody,
6	Środki masowego przekazu, informacja, informatyka,
4	Współpraca międzynarodowa, integracja europejska,
3	Bezpieczeństwo publiczne, ochrona mienia,
1	Budownictwo, mieszkalnictwo, problemy mieszkaniowe.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Obywatelskich;

8. Wykorzystywanie gruntów i budynków

Według danych Wydziału Geodezji powierzchnia miasta wynosi 91,06 km^2 (9106 ha). Kierunki użytkowania gruntów w Sosnowcu szczegółowo przedstawia tabela w dalszej części rozdziału.

Sosnowiec charakteryzuje się znacznym udziałem terenów zainwestowanych w ogólnej powierzchni miasta. Grunty zabudowane i zurbanizowane stanowią 42 % powierzchni. Do najbardziej zainwestowanych jednostek osadniczych należą: Śródmieście, Pogoń, Stary Sosnowiec, Środula, Dębowa Góra i Dańdówka. Są to jednostki praktycznie nie posiadające terenów niezainwestowanych lub niewielkie ich zasoby. Do jednostek najludniejszych należą Pogoń, Zagórze, Śródmieście, a następnie Środula, Stary Sosnowiec i Niwka-Modrzejów. Natomiast w wielkości terenów usługowych przodują Śródmieście, Stary Sosnowiec, Pogoń i Zagórze. Tereny wytwórcze koncentrują się głównie w Zagórzu, na Pogoni, dzielnicy Ludmiła-Staszic, w Maczkach (ze względu na kopalnię piasku podsadzkowego) oraz w Kazimierzu Górniczym i Niwce-Modrzejów.

Tabela 5. Powierzchnia geodezyjna i kierunki wykorzystania gruntów w Sosnowcu na dzień 25.08.2008r.

Kierunek wykorzystania		**Powierzchnia (ha)**	**% powierzchni miasta**
Użytki rolne		**2061**	**23%**
w tym:	grunty orne	1233	13,5%
	sady	103	
	łąki trwałe	286	
	pastwiska trwałe	332	
	grunty rolne zabudowane	43	
	rowy	64	
Grunty leśne, oraz zadrzewienia i zakrzewienia		**1963**	**22%**
w tym:	lasy	1717	18,9%
	zadrzewienia i zakrzewienia	246	3,1%
Grunty pod wodami		**122**	**1%**
w tym:	pod wodami płynącymi	106	
	pod wodami stojącymi	16	
Grunty zabudowane i zurbanizowane		**3877**	**42%**
w tym:	tereny mieszkalne	1732	
	tereny przemysłowe	567	
	inne tereny zabudowane	170	
	zurbanizowane niezabudowane	167	
	rekreacji i wypoczynku	277	
	użytki kopalne	1	
	drogi	589	
	koleje	360	
	inne tereny komunikacyjne	14	
Tereny różne		**728**	**8%**
Użytki ekologiczne		**7**	
Nieużytki		**348**	**4%**
RAZEM:		**9106**	**100 %**

Źródło: Wydział Geodezji i Kartografii

W strukturze użytkowania terenów znaczącą pozycję zajmują tereny komunikacyjne, a wśród nich:

- tereny kolejowe, ze względu na rozbudowany układ szlaków kolejowych i stacji towarowo-rozrządowych oraz linii przemysłowych i bocznic,
- tereny dróg i ulic, ze względu na przebieg dróg krajowych oraz wewnętrzny układ uliczny, o rozbudowanych, w większości zgodnych z obowiązującymi standardami głównych tras miejskich, parametrach technicznych.

Większość terenów nie zainwestowanych koncentruje się na obrzeżach miasta – w dzielnicach: Maczki, Bobrek, Ostrowy Górnicze, Porąbka i Jęzor. Odrębną pozycję zajmuje jednostka Północ w rejonie DK 94, stanowiąca rezerwę terenową (wybudowano tam cztery hipermarkety).

Wśród terenów zainwestowanych większość stanowią tereny o ustalonym sposobie użytkowania wymagającym jedynie właściwej eksploatacji zasobów lub ich remontów i modernizacji. Świadczy to o znacznej stabilizacji sposobu użytkowania terenów w mieście.

Użytki rolne zajmują 23%, w tym grunty orne 13,5%, reszta to sady, łąki, pastwiska, rowy i grunty pod stawami. Lasy zajmują 18,9% powierzchni terenu miasta, a 3,1% to zadrzewienia i zakrzewienia. Nieużytki zajmują 4 % powierzchni, a wody powierzchniowe płynące i stojące zajmują 1 %.

9. Struktura własności gruntów w Sosnowcu

Tabela 6. Powierzchnia i struktura własności gruntów w Sosnowcu

Wyszczególnienie gruntów	Powierzchnia ogólna gruntów w ha	% w ogólnej pow. gruntów
Grunty Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	2208	24.09
Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste	1524	16.62
Grunty spółek Skarbu Państwa, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych	385	4.20
Grunty gmin i związków międzygminnych z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	1939	21.16
Grunty gmin i związków międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste	357	3.89
Grunty, które są własnością samorządowych osób prawnych oraz grunty, których właściciele są nieznani	108	1.18
Grunty osób fizycznych	1633	17.81
Grunty spółdzielni	12	0.13
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	72	0.78
Wspólnoty gruntowe	398	4.34
Grunty powiatów z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	9	0.10
Grunty województw z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	14	0.15
Grunty będące przedmiotem własności i władania osób nie wymienionych	509	5.55

10. Jednostki osadnicze, ich funkcje oraz wzajemne relacje

Zróżnicowany stopień zainwestowania terenów jednostek osadniczych oraz ich wzajemne związki przestrzenne i funkcjonalne sprawiają, że układ jednostek strukturalnych nie jest jednolity. Wyróżniają się wśród nich obszary tworzące zespoły jednostek strukturalnych, względnie samodzielne jednostki. Podział miasta na jednostki osadnicze przedstawiony jest na mapce łącznie z obiektami zabytkowymi.

- „Właściwy" Sosnowiec tworzą: Śródmieście (wraz z Sielcem), Pogoń oraz Stary Sosnowiec. Ten centralny zespół jednostek osadniczych organizuje układ osadniczy Sosnowca. Posiada on znaczny potencjał ludnościowy (nieco mniej niż połowa mieszkańców miasta) rozmieszczony na stosunkowo małej powierzchni (około jedną ósmą część obszaru miasta). Tereny o utrwalonych funkcjach mieszkaniowych obejmują 80% terenów mieszkaniowych zespołu i 89% mieszkań. Śródmieście posiada największą gęstość zaludnienia w całym mieście wynoszącą odpowiednio 333 M/ha oraz największą intensywność. W Starym Sosnowcu wskaźnik ten wynosi 275 M/ha.

  Na Pogoni i w Starym Sosnowcu występują zespoły obiektów wytwórczych w mieszanej zabudowie mieszkaniowo-przemysłowo-usługowej. Jednocześnie jest to obszar o znacznym nasyceniu i największej koncentracji usług.
- Zespół jednostek mieszkaniowych, do którego należą Środula, Zagórze i Klimontów, charakteryzuje się silnymi związkami wewnętrznymi. Liczy on ponad 80 tys. mieszkańców. Zlokalizowana jest tam czwarta część powierzchni terenów usługowych miasta oraz piąta część terenów przemysłowych

W tym zespole najpełniej uformowane są osiedla mieszkaniowe w Środuli, posiadające ukształtowany ośrodek dzielnicowy. Natomiast nie w pełni są uformowane ośrodki usług dzielnicowych w Klimontowie i Zagórzu.
Omawiane jednostki charakteryzują się znacznym utrwaleniem funkcji mieszkaniowych w wielkich zespołach mieszkaniowych, o wysokiej, ustępującej jedynie Śródmieściu, intensywności zabudowy, wzniesionych głównie w latach siedemdziesiątych. Osiedla o utrwalonej zabudowie mieszkaniowej obejmują 68% terenów mieszkaniowych zespołu i 92% mieszkań. Środula i Zagórze posiadają największą gęstość zaludnienia w zespole, wynoszącą odpowiednio 295 i 275 M/ha, oraz wskaźniki intensywności zabudowy 0,51 i 0,44 (m^2 p.u./ha). Jedynie Klimontów, jako jednostka strukturalna posiada niższe wskaźniki, co wynika ze znacznie większego udziału jednorodzinnej zabudowy mieszkaniowej.

Ponadto Zagórze posiada znaczne i zróżnicowane zespoły terenów przemysłowych, a wśród nich trzy kompleksy terenów zamkniętych kopalń węgla kamiennego, wymagające przekształceń i powtórnego zagospodarowania, teren Sosnowieckiej Strefy Ekonomicznej i kilka znaczących zakładów przemysłowych.

- Południowy zespół jednostek osadniczych składa się z Niwki i Modrzejowa, Ludmiły-Staszica oraz ciążącej ku nim Dańdówki. Jednostki te posiadają charakter przemysłowy, przy jednocześnie niewielkim zaludnieniu (około 20 tys. mieszkańców). Tereny przemysłowe podlegać będą procesom

transformacji oraz powtórnego, stosownego do potrzeb i możliwości, zagospodarowania; dotyczy to terenów pokopalnianych, terenów użytkowanych ekstensywnie oraz nieużytków poprzemysłowych. W tych jednostkach znaczną powierzchnię zajmują obiekty oczyszczalni ścieków oraz obiekty usług komunalnych.

- Pozostałe jednostki osadnicze tworzą lokalne układy lub występują jako wyizolowane z zespołów dzielnic. Szczególne miejsce zajmuje Kazimierz Górniczy, który wraz z Ostrowami Górniczymi i Strzemieszycami tworzy, niezbyt mocno powiązany, ponadgraniczny zespół z Dąbrową Górniczą. Pozostałe jednostki strukturalne funkcjonują samodzielnie, jak to ma miejsce w przypadku Maczek (kolonia Cieśle, kolonia Wągródka i Stare Maczki), względnie parami, które tworzą Jęzor-Bór z Bobrkiem oraz Porąbka z Zawodziem (osiedle Juliusz).

  Jednostki te charakteryzują się występowaniem przykopalnianych osiedli mieszkaniowych (osiedle Wagowa, osiedle Juliusz), jednostek osadniczych w Ostrowach Górniczych, Jęzorze i Maczkach oraz stosunkowo rozległymi terenami zabudowy jednorodzinnej o niskiej gęstości zabudowy i gęstości zaludnienia (około 8 mieszkań/ha i 20 mieszkańców/ha). Są to tereny o znacznych rezerwach mieszkaniowych.

11. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	***SŁABE STRONY***
• Członek Górnośląskiego Związku Metropolitalnego. • Korzystne położenie geograficzne. • Dobry układ komunikacyjny. • Bliskie sąsiedztwo stolicy województwa i Portu Lotniczego w Pyrzowicach. • Dobrze rozwinięty system lokalnego transportu zbiorowego. • Wolne moce w mediach komunalnych (woda, gaz, energia elektryczna). • Duży rynek konsumencki • Wieloletnie tradycje gospodarcze. • Dobry klimat dla rozwoju przedsiębiorczości. • Funkcjonowanie Podstrefy Sosnowiecko-Dąbrowskiej Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz Agencji Rozwoju Lokalnego • Rozwinięty system usług bankowych i ubezpieczeniowych. • Wysoka jakość usług medycznych. • Funkcjonowanie na terenie miasta specjalistycznych placówek służby zdrowia, klinik i szpitali specjalistycznych. • Dostępność szkół na wszystkich poziomach nauczania w tym uczelni wyższych.	• Niedostateczne oczyszczenie wód powierzchniowych, będące wynikiem odprowadzania dużych ilości ścieków komunalnych i przemysłowych oraz zasolonych wód kopalnianych. • Nie w pełni zorganizowana gospodarka odpadami. • Niedostatecznie rozwinięty system kanalizacyjny. • Obszary poprzemysłowe wymagające dalszej rekultywacji, odbudowy i ochrony. • Degradacja naturalnej rzeźby terenu oraz obszarów miejskich (szkody górnicze) utrudniająca podejmowanie niektórych inwestycji oraz powodująca trudności w wyposażeniu niektórych terenów w infrastrukturę techniczną. • Niewystarczający stopień przystosowania obiektów i infrastruktury do oszczędzania energii. • Niski standard oraz zły stan techniczny zasobów mieszkaniowych. • Brak środków finansowych na budownictwo (w tym kwaterunkowe i socjalne) oraz na zatrzymanie degradacji technicznej zasobów mieszkaniowych. • Niedostateczna liczba mieszkań ogółem w tym socjalnych i kwaterunkowych.

• Kształtowanie się ośrodka edukacyjnego w randze subregionalnej. • Funkcjonowanie licznych obiektów sportowych. • Rozległe terenów rekreacyjne oraz walory środowiska przyrodniczego (występowanie terenów cennych przyrodniczo oraz drzew uznanych za pomniki przyrody).	• Zła sytuacja finansowa placówek służby zdrowia w zakresie możliwości udzielenia świadczeń zdrowotnych. • Utrudniony dostęp do obiektów użyteczności publicznej osób niepełnosprawnych (bariery architektoniczne) • Pogarszająca się sytuacja demograficzna regionu, rosnąca liczba ludności w wieku poprodukcyjnym, malejący przyrost naturalny, starzenie się społeczeństwa. • Niewystarczające zaangażowanie pracowników do podejmowania szkoleń i zmiany kwalifikacji • Niewystarczające zaangażowanie grup zagrożonych bezrobociem do zmiany zawodu, ograniczona liczba osób uzyskujących nowe kwalifikacje. • Marginalizacja i zagrożenie wykluczeniem społecznym pewnych grup ludności. • Niewystarczający przyrost miejsc pracy tworzonych przez małe i średnie przedsiębiorstwa, brak trwałości miejsc w tym sektorze. • Zbyt wysoki udział kobiet i ludzi młodych oraz absolwentów w łącznej liczbie bezrobotnych.
SZANSE	***ZAGROŻENIA***
• Możliwość uzyskania międzynarodowego wsparcia finansowego i technicznego. • Wzrastająca dostępność do europejskich programów badawczo rozwojowych • Przyjazny klimat dla inwestorów. • Wzrost zainteresowania dziedzinami ochrony środowiska oraz rozwojem nowych form rekreacji. • Wzrost nakładów finansowych na inwestycje proekologiczne. • Sprzyjające warunki do rozwoju szkolnictwa wyższego. • Napływ kapitału i technologii w powiązaniu z bezpośrednimi inwestycjami. • Relatywnie niskie koszty pracy. • Mobilność młodego pokolenia i umiejętność przystosowania się do wymagań pracodawców. • Silnie wzrastające zainteresowanie podnoszeniem kwalifikacji oraz kształceniem ustawicznym. • Znaczny stopień restrukturyzacji przemysłu ciężkiego.	• Niewystarczający poziom innowacyjności firm oraz ponoszonych przez nich nakładów na B+R. • Zagrożenia wynikające z nieracjonalnej eksploatacji zasobów naturalnych w latach ubiegłych. • Niski poziom finansowania ze strony budżetu państwa w odniesieniu do procesów restrukturyzacji. • Nasilenie kryzysu gospodarczego i jego negatywnych skutków.

• Tereny dla rozwoju przemysłu nowych technologii. • Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej dla terenów nieskanalizowanych.	

IV. ODNIESIENIE DO STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW WYŻSZEGO RZĘDU DOTYCZACYCH REGIONU I MIASTA.

1. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020.

W Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego w priorytecie dziedzinowym: „Ochrona i kształtowanie środowiska oraz przestrzeni" zapisany jest cel strategiczny: „Poprawa jakości środowiska naturalnego i kulturowego oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni", a w nim kierunki działań: 1. zagospodarowanie centrów miast oraz zdegradowanych dzielnic; 2. rewitalizacja terenów zdegradowanych;

2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 oraz Uzupełnienie do RPO.

W Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Śląskiego zapisano priorytet VI: „Zrównoważony rozwój miast" a w nim cel szczegółowy: „Wzrost konkurencyjności przestrzeni miejskiej województwa" obejmujący zagadnienia z zakresu rewitalizacji. W Uzupełnienie do Regionalnego Programu Operacyjnego (poprzednio nazywanym *Podręcznikiem RPO*) także zapisano priorytet VI: „Zrównoważony rozwój miast", a w nim działanie 6.2. „Rewitalizacja obszarów zdegradowanych", którego celem działania jest wielofunkcyjne wykorzystanie zdegradowanych obszarów zlokalizowanych na terenach miejskich; poddziałanie 6.2.1. „Rewitalizacja – duże miasta", którego celem jest wsparcie dla zdegradowanych terenów poprzemysłowych w wyniku przemian rynkowych oraz niszczejących i tracących atrakcyjność centrów i dzielnic miast.

3. Strategia Rozwoju Miasta Sosnowca do 2020 r.

Postanowienia Lokalnego Programu Rewitalizacji są zgodne z zapisami Strategii Rozwoju Miasta Sosnowca do 2020 r., a w szczególności z:

1) Priorytetem A: „Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz rozwój ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych"
   a) celem pośrednim: przeprofilowanie sytemu szkolnictwa ponadgimnazjalnego i rozbudowa infrastruktury szkolnictwa wyższego, a w nim kierunki: 1.1.: działania na rzecz rozbudowy i rozwoju miejskich ośrodków akademickich; 1.2: wspieranie powstawania i rozwoju wyższych szkół zawodowych w mieście; 1.3.:

poprawa standardu istniejącej infrastruktury oraz wyposażenia szkół i placówek oświaty;

b) celem pośrednim: aktywizacja mieszkańców w tworzeniu i korzystaniu z dóbr kultury, a w nim kierunek 4.1.: wspieranie inicjatyw budowy nowych obiektów kultury oraz rewitalizacja obiektów historycznych, zabytkowych i poprzemysłowych na cele kulturalne;

2) Priorytetem D: „Zrównoważony Rozwój Miasta; Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki, w tym małych i średnich przedsiębiorstw”
   a) celem pośrednim: działania na rzecz rozwoju badan naukowych, rozwoju technologicznego i przedsiębiorczości oraz aplikacji nowych technologii i innowacyjności, a w nim kierunki działania: 1.1.: wspieranie inicjatyw transferu wiedzy w dziedzinie rozwoju technologicznego i innowacji, w tym wspieranie tworzeni centrów transferu technologii oraz centrów przedsiębiorczości, innowacji i stref aktywności gospodarczej; 1.2 stworzenie warunków do powstawania parków technologicznych; 1.6.: tworzenie systemu finansowania prac badawczo-rozwojowych i wdrożeniowych poprzez współpracę między uczelniami, instytutami naukowymi a gospodarką;
   b) celem pośrednim: podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej miasta, a w nim kierunki działania: 4.1.: wykorzystanie możliwości wynikających z funkcjonowania Podstrefy Sosnowiecko-Dąbrowskiej Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej; 4.8.: podejmowanie i wspieranie działań na rzecz poprawy otoczenia działalności gospodarczej sprzyjającej pozyskiwaniu kapitału i przedsiębiorców z otoczenia bliższego i dalszego;
3) Priorytetem E: „Zwiększenie atrakcyjności miasta poprzez inwestycje, modernizacje, doskonalenie funkcjonowania administracji samorządowej oraz poprawę środowiska przyrodniczego i kulturowego”
   a) celem pośrednim: rewitalizacja terenów poprzemysłowych i pogórniczych, a w nim kierunki działań: 2.1.: uporządkowanie zabudowy terenów poprzemysłowych; 2.2.: rekultywacja oraz rewitalizacja terenów zdegradowanych z nadaniem nowych funkcji;
   b) celem pośrednim: rewitalizacja obszarów miejskich, a w nim kierunki działań: 3.1.: rewitalizacja zdegradowanych osiedli miejskich, dzielnic i kwartałów zabudowy; 3.2.: architektoniczna i funkcjonalna rewaloryzacja zabudowy.

4. Program Rozwoju Miasta Sosnowca na lata 2007-2013.

Postanowienia Lokalnego Programu Rewitalizacji są zgodne z zapisami Programu Rozwoju Miasta Sosnowca na lata 2007-2013, a w szczególności z:

1) Priorytetem 1: Badania i rozwój technologiczny; innowacje i przedsiębiorczość;

   W priorytecie tym zapisano szczegółowo kilka przedsięwzięć z zakresu adaptacji, konserwacji, zagospodarowania i nadania nowych funkcji budynkom i budowlom wykorzystywanym dotychczas do innych celów;

2) Priorytetem 4: Kultura;
   W priorytecie tym zapisano m.in.: przedsięwzięcia dotyczące dalszej modernizacji Zamku Sieleckiego; przebudowy i zaaranżowania sali byłego kina MUZA do celów koncertowych, artystycznych oraz organizowania imprez okolicznościowych; adaptowanie zabytkowego budynku (dawnej siedziby) Liceum im. S. Staszica do nowych celów;
3) Priorytetem 5: Środowisko;
   W priorytecie tym zapisano przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji terenów pokopalnianych; modernizacji, waloryzacji i rewitalizacji terenów parków miejskich;
4) Priorytetem 6: Zrównoważony rozwój miasta;
   W priorytecie tym zapisano przedsięwzięcia dotyczące rewaloryzacji i rekultywacji terenów poprzemysłowych i pokopalnianych oraz rewitalizacji obszarów miejskich.

5. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Zagłębia Dąbrowskiego.

W Strategii Zrównoważonego Rozwoju Zagłębia Dąbrowskiego sformułowano Priorytetowe Przedsięwzięcia, a wśród nich zapisano m.in.:

a) Zagospodarowanie terenów poprzemysłowych i pogórniczych;
b) Wypracowanie i realizowanie programu budowy i przebudowy układu komunikacyjnego w regionie zagłębiowskim;
c) Współpraca w obszarze gospodarki komunalnej ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki odpadami (przemysłowymi, niebezpiecznymi i komunalnymi) i gospodarki wodno-ściekowej.

Ponadto w Ładzie Środowiskowym” sformułowano cel 5: „Wykorzystane obszary zdegradowane”, a w nim sformułowano i zapisano działania: 5.1.: rekultywacja terenów zdegradowanych i 5.2.: zagospodarowanie terenu, w ramach tych działań przewidziane są do realizacji typowe projekty dotyczące rekultywacji i rewaloryzacji.

W pozostałych Ładach – tj. Społecznym, Gospodarczym i Instytucjonalno-Politycznym również znajdują się stosowne zapisy dotyczące zadań z zakresu rewaloryzacji.

V. ZAŁOŻENIA PROGRAMU REWITALIZACJI

1. Cele i kryteria

Celem lokalnego programu rewitalizacji jest podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez przezwyciężenie kryzysu społeczno-gospodarczego jakim został dotknięty określony obszar. Bezpośrednią konsekwencją realizacji takiego celu jest zmiana dotychczasowego, najczęściej negatywnego, wizerunku zwiększając zarówno atrakcyjność danego obszaru jak i całego miasta.

Działania wpisujące się w realizację takich celów muszą wynikać z założenia długofalowego i zrównoważonego rozwoju danego obszaru. Tym samym jednym z realizowanych celów jest zachęcanie do bezpośredniego rozwijania nowych form aktywności gospodarczej tworzącej miejsca pracy lub pośrednio - poprzez powstanie infrastruktury dostosowanej do potrzeb nowych przedsiębiorstw

Należy pamiętać, że w Sosnowcu obszary wymagające rewitalizacji mają dwojakie pochodzenie. Pierwsze, to miejsca i tereny zdegradowane i zaniedbane na skutek zaniechania, nie inwestowania w utrzymanie odpowiedniego standardu, eksploatacja majątku bez ponoszenia bieżących nakładów odtworzeniowych – czy to infrastruktury miejskiej czy też prywatnej. Drugie, to obszary poprzemysłowe wszelkiego rodzaju, powstałe w wyniku zaprzestania różnego rodzaju działalności gospodarczej. Tereny te, kiedyś na uboczu czy peryferiach miasta dziś niejednokrotnie znajdują się w silnie zurbanizowanych obszarach miejskich. Dlatego też dla tego typu obszarów szczególnie istotnym jest nadawanie im nowych funkcji, uwzględniając ich otwarcie dla mieszkańców lub też włączanie ich do przestrzeni publicznej. Istotnym jest by przy tym zachowanie szacunku dla tradycji i siły emocji mieszkańców z nimi związanych. Wielokrotnie obszary poprzemysłowe generują problemy społeczne identyczne jak zdegradowane obszary miejskie jak: utrata miejsc pracy, wzrost bezrobocia, ujemny przyrost naturalny, ubóstwo i patologie.

Bardzo ważną kwestią przy omawianiu zagadnień związanych z działaniami na obszarach poprzemysłowych jest kwestia ochrony środowiska naturalnego. Niewykorzystane i podlegające dalszej degradacji obszary mogą generować zagrożenie ekologiczne obniżając jakość życia mieszkańców.

W tym kontekście tereny zdegradowane lub o obniżonej przydatności społecznej, zarówno poprzemysłowe jak i miejskie, wywierają negatywny wpływ na gospodarczą i społeczną sytuację miasta, mając także swoje bezpośrednie przełożenie na sytuację w regionie. Zarządzanie procesem rewitalizacji obszarów wymaga kompleksowej analizy we wszystkich sferach funkcjonowania miasta.

Zidentyfikowane problemy i zaproponowane działania w Programie są wynikiem przeprowadzenia diagnozy istniejącego stanu, a określone w ten sposób potrzeby stanowią podstawę do przyjęcia kierunków rewitalizacji.

Zamierzonym efektem końcowym Lokalnego Programu Rewitalizacji jest realizacja zaplanowanych działań z zakresu infrastrukturalnego, gospodarczego i społecznego, a tym samym dalsze pobudzenie gospodarcze miasta, poprawa warunków bezpieczeństwa i życia mieszkańców, stworzenie nowych miejsc pracy, ograniczenie zjawisk destrukcyjnych w społeczeństwie.

Podsumowując celem programu jest:

1) powstrzymanie degradacji infrastruktury społecznej miasta;
2) powstrzymywanie i zapobieganie rozwojowi negatywnych zjawisk społecznych wśród mieszkańców miasta;
3) ponowne zagospodarowanie zaniedbanej i zdekapitalizowanej substancji miejskiej infrastruktury technicznej, przestrzeni publicznej oraz obiektów mieszkaniowych, usługowych i kubaturowych w mieście;
4) powstrzymywanie procesów degradacji środowiska naturalnego;

5) budowa infrastruktury wspierającej powstawanie i rozwój nowych podmiotów gospodarczych w tym małych i średnich przedsiębiorstw.

Kryteriami dla terenów rewitalizowanych są:
1) poziom bezrobocia w regionie;
2) poziom przestępczości i patologii społecznych;
3) wskaźniki poziomu edukacji;
4) poziom zanieczyszczenia środowiska naturalnego oraz jego negatywny wpływ na zdrowie mieszkańców;
5) niedostateczne wykorzystanie ekonomiczne przestrzeni o potencjale gospodarczym;
6) poziom degradacji infrastruktury technicznej budynków i budowli,
7) wpływ na poprawę jakości życia.

2. Zasięg terytorialny obszarów rewitalizowanych

2.1. Analiza danych

Zgodnie z przedstawionymi powyżej kryteriami wyboru obszarów rewitalizowanych niezbędnym jest przeanalizowanie szeregu danych społeczno-gospodarczych.
W trakcie analizy wykorzystano materiały sosnowieckich instytucji i organizacji: Komendy Miejskiej Policji, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Izby Wytrzeźwień, Powiatowego Urzędu Pracy, Centrum Opiekuńczo-Wychowawczego Pomocy Dziecku i Rodzinie, ankiety własnej Wydziału Polityki Gospodarczej skierowanej do parafii rzymsko-katolickich, ankiety własnej skierowanej do spółdzielni mieszkaniowych, Miejskiego Zakładu Zasobów Lokalowych i Miejskiego Zarządu Budynków Mieszkalnych – TBS Spółka z o.o., Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Jaworznie; a także szeregu innych danych będących w dyspozycji wydziałów i jednostek Urzędu Miejskiego.

Należy podkreślić, iż badania przeprowadzone zostały dwuetapowo. Pierwszy z nich polegał na analizie dostępnych raportów rocznych w/w instytucji w zakresie ich kompetencji. Ponieważ jednak, ze względu na zbyt duże uogólnienie części raportów, nie zawsze można było wyznaczyć obszar predestynowany do rewitalizacji. Dlatego przeprowadzono w drugim etapie badań znacznie bardziej szczegółową analizę osiągając dane w podziale na każdą z ulic Sosnowca.

Ponieważ Sosnowiec nie posiada ustalonego, jednolitego, wewnętrznego podziału administracyjnego na dzielnice lub inne jednorodne obszary, dlatego też instytucje i organizacje w nim funkcjonujące dokonują podziału miasta ze względu na skupiska ludzkie przeważnie związane pośrednio z historycznymi jednostkami osadniczymi włączonymi w granice miasta. Na tej bazie tworzone i gromadzone są dane statystyczne oraz inne dane liczbowe obrazujące i opisujące pracę tych instytucji i organizacji. Dane te tworzone były dotychczas dla ich potrzeb i z ich punktu widzenia, niekiedy przy zastosowaniu różnej metodologii, uogólnień i agregacji. Tak więc bywają one niekiedy zupełnie nieporównywalne. Opracowujący Program Rewitalizacji zmuszeni byli uzyskane dane doprowadzić do stanu, w którym można je było porównywać ze sobą.

Dlatego też w pierwszym etapie badań dokonano podziału Miasta zgodnego z rejonami funkcjonowania poszczególnych komisariatów policji. Do tej jednostki sprowadzono dane pozostałych instytucji. Poszczególne Rejony obejmują:

REJON I: Stary Sosnowiec i Śródmieście; granica przebiega: wzdłuż torów kolejowych z Premy Milmet (TIMKEN) do estakady przy ulicy Orlej, estakadą do ul. Parkowej do mostu nad Czarną Przemszą, następnie korytem Czarnej Przemszy do połączenia się Czarnej Przemszy z Brynicą na granicy Sosnowca i Mysłowic; następnie granicą administracyjną Sosnowca i Mysłowic do połączenia granic z Katowicami, od połączenia granic do drogi krajowej nr 86; drogą krajową nr 86 do torów kolejowych z TIMKENem (Prema Milmet).

Rysunek 14. Podział miasta Sosnowca na Rejony

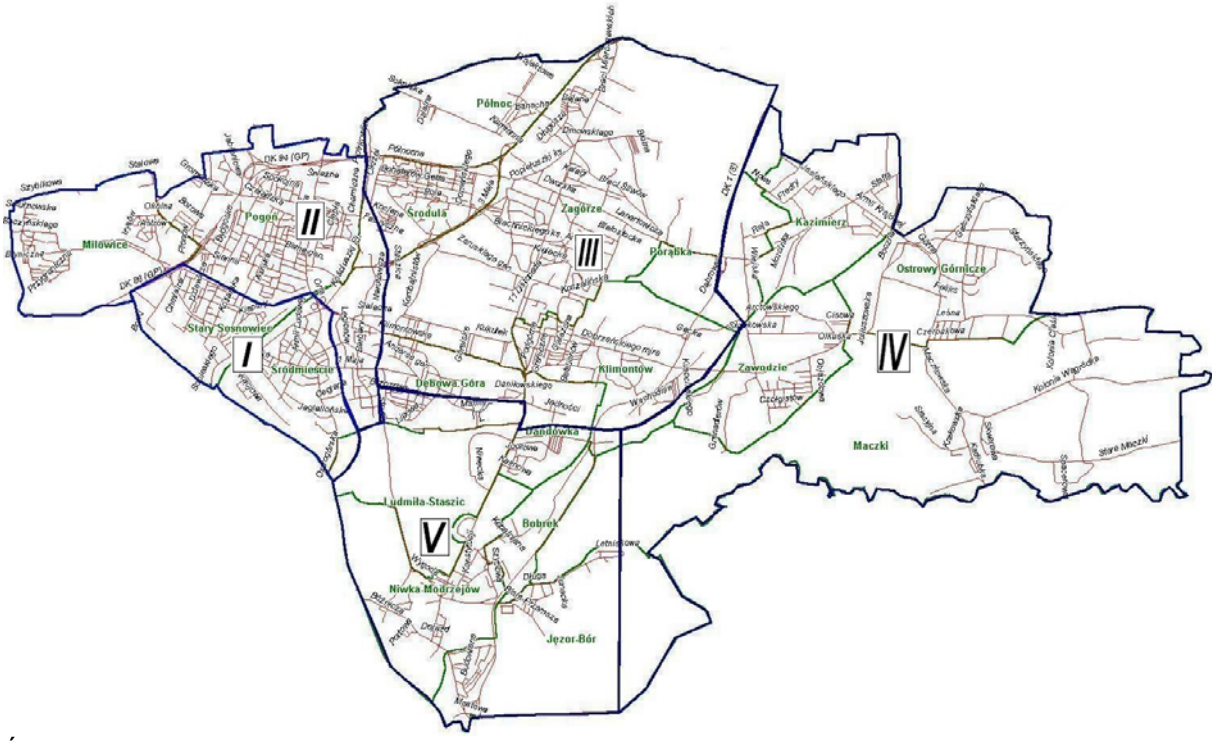

Źródło: opracowanie własne

REJON II: Milowice i Pogoń, granica przebiega: granicą administracyjną Sosnowca i Czeladzi do punktu łączącego granice Sosnowca, Czeladzi i Będzina, następnie granicą administracyjną Sosnowca i Będzina do szlaku kolejowego Warszawa-Katowice, następnie drogą krajową nr 94 do dwupoziomowego skrzyżowania tej drogi z ulicą 3-go Maja; następnie od tego skrzyżowania do ulicy Narutowicza, ulicą Narutowicza, ulicą Mikołajczyka do szlaku kolejowego Sosnowiec Dańdówka – Sosnowiec Południowy; następnie wzdłuż szlaku kolejowego Sosnowiec Dańdówka – Sosnowiec Południowy do koryta rzeki Czarna Przemsza, dalej wzdłuż koryta rzeki Czarna Przemsza do ulicy Parkowej, estakadą ulicy Parkowej do torów kolejowych Warszawa-Katowice; następnie szlakiem kolejowym do Premy Milmet (TIMKEN) do drogi krajowej nr 86; dalej drogą krajową nr 86 do granicy administracyjnej Sosnowca z Katowicami, granicą administracyjną do zbiegu granic administracyjnych Sosnowca, Katowic i Czeladzi.

REJON III: Zagórze, Środula, Porąbka i Klimontów, granica przebiega: granicą administracyjną Sosnowca z Będzinem aż do punku granic administracyjnych Sosnowca, Będzina i Dąbrowy Górniczej, następnie granicą administracyjną Sosnowca i Dąbrowy Górniczej do drogi krajowej nr 1; dalej drogą krajową nr 1 do ulicy Dąbrowskiej, ulicą Dąbrowską do szlaku kolejowego Sosnowiec Kazimierz – Sosnowiec Dańdówka, szlakiem kolejowym Sosnowiec Kazimierz – Sosnowiec Dańdówka do przepustu łączącego ulicę Kujawską i Kleeberga; dalej szlakiem kolejowym do wiaduktu łączącego ulicę 11-go Listopada i Wojska Polskiego; ulicą 11-go Listopada do skrzyżowania z ulicami Andersa i Jedności; ulicą Andersa do skrzyżowania z ulicami Narutowicza, Mikołajczyka i 1-go Maja; następnie ulicą Narutowicza dalej ulicą 3-go Maja do dwupoziomowego skrzyżowania ulicy 3-go Maja z drogą krajową nr 94.

REJON IV: Ostrowy Górnicze, Kazimierz i Maczki, a granica przebiega: ulicą Andersa (od ronda „Ludwik") do skrzyżowania z ulicą 11-go Listopada; dalej ulicą 11-go Listopada do wiaduktu nad torami kolejowymi Sosnowiec Dańdówka – Sosnowiec Kazimierz; szlakiem kolejowym Sosnowiec Dańdówka – Sosnowiec Kazimierz od wiaduktu do przepustu łączącego ulicę Kujawską i Kleeberga; następnie wzdłuż umownej linii na azymucie 160^0 do granicy administracyjnej Sosnowca i Jaworzna; dalej granicą administracyjną Sosnowca i Jaworzna do punktu zbiegu granic administracyjnych Sosnowca, Jaworzna i Mysłowic, z kolei granicą administracyjną Sosnowca i Mysłowic do ujścia Białej Przemszy i Czarnej Przemszy; następnie granicą administracyjną Sosnowca i Mysłowic do połączenia Czarnej Przemszy i Brynicy i do szlaku kolejowego Sosnowiec Dańdówka – Sosnowiec Południowy, szlakiem kolejowym do ulicy Mikołajczyka; dalej ulicą Mikołajczyka do ronda „Ludwik".

REJON V: Niwka-Modrzejów, Staszic, Bobrek, Jęzor i częściowo Dańdówka, a granica przebiega: granicą administracyjną Sosnowca i Dąbrowy Górniczej od drogi krajowej nr 1 do zbiegu granic administracyjnych Sosnowca, Dąbrowy Górniczej i Sławkowa, dalej granicą administracyjną Sosnowca i Sławkowa do zbiegu granic Sosnowca, Sławkowa i Jaworzna na rzece Biała Przemsza; granicą administracyjną Sosnowca i Jaworzna do punktu wyznaczonego na granicy administracyjnej Sosnowca i Jaworzna przez azymut 160^0 wytyczony od przepustu łączącego ulicę Kujawską i Kleeberga na szlaku kolejowym Sosnowiec Kazimierz – Sosnowiec Dańdówka; dalej linią umowną wytyczoną od punktu wyznaczonego na granicy administracyjnej Sosnowca i Jaworzna z przecięcia linii azymutu 160^0 do szlaku kolejowego Sosnowiec Dańdówka - Sosnowiec Kazimierz; dalej linią kolejową Sosnowiec Dańdówka - Sosnowiec Kazimierz do ulicy Dąbrowskiej; ulicą Dąbrowska do drogi krajowej nr 1; następnie drogą krajową nr 1 do granicy administracyjnej Sosnowca i Dąbrowy Górniczej.
Przedstawione w następnych podrozdziałach informacje są wynikiem analizy od uogólnienia na poziomie Rejonu do wspomnianego już poziomu danych uzyskanych na poziomie ulicy.

2.1.1. Analiza danych Komendy Miejskiej Policji.

Dane otrzymane z Komendy Miejskiej w Sosnowcu opisują kilka rodzajów przestępstw, które po analizie, dają obraz problemów i zagrożeń występujących na terenie miasta, a w połączeniu z danymi z innych instytucji

pozwoliły zidentyfikować obszary zagrożone. Do analizy wzięto: przestępstwa kryminalne, przestępstwa rozbójnicze, udział w bójce lub pobiciu, kradzież rzeczy cudzej oraz przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Przeprowadzane analizy odnoszone były najczęściej do ogólnej liczby mieszkańców miasta lub badanego rejonu. W badaniu uszczegółowionym lokalizacji poddane zostały 4.273 zdarzenia za 2007rok.

Liczba przestępstw, ogółem, popełnianych na terenie miasta Sosnowca, w badanym okresie lat 2004-2007, systematycznie maleje, przedstawia się to jednak różnie w poszczególnych rejonach badawczych. Szczegółowy opis przestępstw i zdarzeń kryminalnych branych do badania przedstawiony jest w dwóch obszernych tabelach zamieszczonych na kolejnych stronach Programu.

W badaniu przyjęto, iż dla potrzeb niniejszego opracowania, przestępstwa gospodarcze nie mają bezpośredniego wpływu w analizowanym zakresie jak również ze względu na rozkład przestrzenny podmiotów gospodarczych w mieście. W związku z tym ta kategoria przestępstw nie była brana pod uwagę w dalszej części analizy.

Najbardziej dynamicznie, co jest bardzo negatywne, rośnie wskaźnik przestępstw z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, wskaźnik wzrostu 2007:2004 wynosi bowiem 207,23% (p.Tabela 7). Na niezmienionym praktycznie poziomie pozostaje wskaźnik udziału w bójce lub pobiciu. W przypadku innych przestępstw tj.: kryminalnych, rozbójniczych oraz kradzieży rzeczy cudzej, notowany jest spadek ilości zdarzeń, co w efekcie daje wskaźnik wzrostu 2007:2004 na poziomie nieco poniżej 70%.

Tabela 7. Liczba przestępstw oraz ich dynamika

lata	Przestępstwa ogółem	Przestępstwa kryminalne	Przestępstwa rozbójnicze	Udział w bójce lub pobiciu	Kradzież rzeczy cudzej	Przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii
2004	14932	10056	528	114	4013	221
2005	14417	9947	360	80	3698	332
2006	11485	7994	386	77	2758	268
2007	10437	7218	313	113	2335	458
2007 / 2004	69,89 %	71,78 %	59,29%	99,12%	58,19%	**207,23%**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Sosnowcu.

Tabela 8. Liczba przestępstw w podziale na poszczególne komisariaty

		rodzaje przestępstw					
jednostka	lata	przestępstwa ogółem	przestępstwa kryminalne	przestępstwa rozbójnicze	udział w bójce lub pobiciu	kradzież rzeczy cudzej	przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii
KOMISARIAT I	2004	4118	2840	164	33	1007	74
	2005	4535	3354	128	26	950	77
	2006	3321	2315	112	23	778	93
	2007	2960	2029	94	31	660	146
KOMISARIAT II	2004	2644	1789	102	18	710	25
	2005	2556	1713	48	22	720	53
	2006	4050	2833	146	28	974	69
	2007	3239	2314	98	33	720	74
KOMISARIAT III	2004	2680	1842	108	12	697	21
	2005	2417	1696	59	7	603	52
	2006	-	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
	2007	2067	1422	73	18	469	85
KOMISARIAT IV	2004	1754	1091	18	6	605	34
	2005	1644	1043	25	8	540	28
	2006	1462	1010	34	13	373	32
	2007	1464	990	35	18	332	89
KOMISARIAT V	2004	1221	758	16	8	426	13
	2005	947	600	21	8	284	34
	2006	657	437	14	13	162	31
	2007	707	463	13	13	154	64
KOMISARIAT VI	2004	2515	1736	120	37	568	54
	2005	2318	1541	79	9	601	88
	2006	1995	1399	69	13	471	43
	2007	-	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
RAZEM:	2004	14932	10056	528	114	4013	221
	2005	14417	9947	360	80	3698	332
	2006	11485	7994	385	77	2758	268
	2007	10437	7218	313	113	2335	458

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Komendy Miejskiej Policji.

Na podstawie danych otrzymanych od Policji porównano wszystkie przestępstwa ogółem mające wpływ na powstawanie obszarów zagrożonych zwiększoną przestępczością. W ogólnej liczbie popełnionych przestępstw w latach 2004 – 2007 wzięto pod uwagę: przestępstwa kryminalne, przestępstwa rozbójnicze, udział w bójce lub pobiciu, kradzież rzeczy cudzej, przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

Rysunek 15. Liczba przestępstw odnotowanych przez poszczególne komisariaty

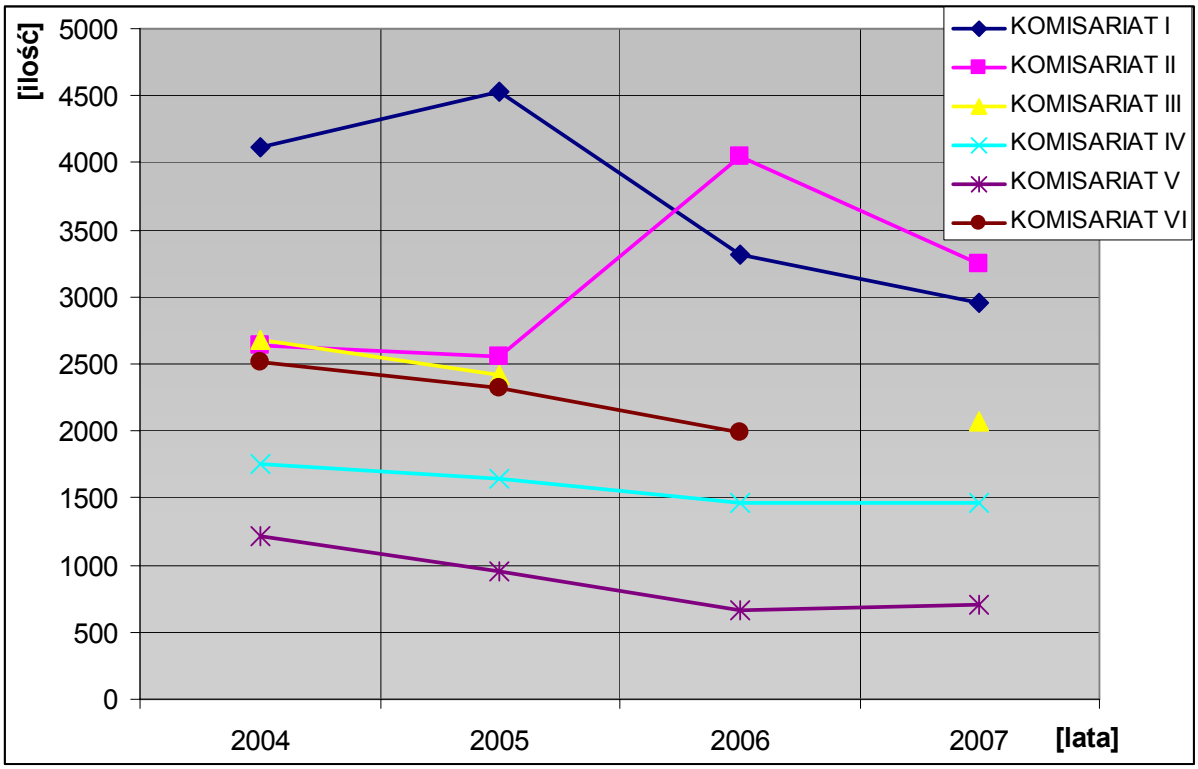

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym wykresie nie ujęto danych dla komisariatu VI, który od 1 lipca 2006 roku został zlikwidowany. Brak danych z III komisariatu w roku 2006 wynika z przeprowadzonej reorganizacji terytorialnej wszystkich komisariatów. Wpływ na taki przebieg analizy mają dwa fakty: po pierwsze zmniejszenie się liczby komisariatów, a tym samym zwiększenie się ich obszarów działania; po drugie: zmiana numeracji komisariatów po reorganizacji.

Z powyższej danych wynika, że ogólna liczba przestępstw na terenie miasta, w badanym okresie, spada, jednakże można zauważyć w rejonie I i II (tj. na obszarze działania komisariatów I i II), a więc Stary Sosnowiec i Śródmieście oraz Milowice i Pogoń - utrzymujący się ciągle wysoki poziom przestępczości. Dane liczbowe przestępstw popełnionych w Sosnowcu w roku 2007 wskazują, iż w liczbach bezwzględnych najwięcej zdarzeń niezgodnych z prawem zostało zarejestrowanych w rejonie II (tj. Pogoń i Milowice), a następnie w kolejności w rejonie I (Stary Sosnowiec i Śródmieście), w rejonie III (Zagórze, Środula, Porąbka i Klimontów); w rejonie IV (Ostrowy Górnicze, Kazimierz, Maczki) i w rejonie V (Niwka- Modrzejów; Staszic, Bobrek, Jęzor i częściowo Dańdówka).

Po przeliczeniu jednak liczby przestępstw w stosunku do liczby mieszkańców danego rejonu, okazuje się, iż najwyższy wskaźnik notuje rejon I (Stary Sosnowiec i Śródmieście) – 5,60; następnie rejon IV (Ostrowy Górnicze, Kazimierz, Maczki) – 3,92; rejon II (Pogoń i Milowice) – 3,51; rejon V (Niwka-Modrzejów; Staszic, Bobrek, Jęzor i częściowo Dańdówka) – 2,72; rejon III (Zagórze, Środula, Porąbka i Klimontów) – 2,34.

Rejony I i II to tereny obejmujące Śródmieście Sosnowca i Stary Sosnowiec oraz Pogoń i Milowice. Są to tereny o największej gęstości zaludnienia, największej gęstości usytuowania drobnych podmiotów gospodarczych oraz największym natężeniu ruchu komunikacyjnego mieszkańców miasta i przejazdów tranzytowych. Dlatego też teren ten jest najbardziej narażony na niebezpieczeństwo występowania różnego rodzaju przestępstw.

Ponieważ powyższa analiza nie wyczerpała w pełni potrzeby opisania obszarów dotkniętych przestępczością ze względu na zbyt duże uogólnienie dlatego też dokonano badań pogłębionych w podziale na poszczególne ulice (4.273 zdarzenia za rok 2007). Zastosowano w tym zakresie Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego oparte na art. 47^2 rozporządzenia Komisji WE nr 1828/2006.

Tabela 9. Kryterium wysokiego poziomu przestępczości

Lp.	Ulica	Liczba przestępstw	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności
1.	Ceglana	12	750,0
2.	3 Maja	251	322,6
3.	Biała	13	288,9
4.	Armii Krajowej	86	286,7
5.	Chłodna	10	212,8
6.	Jaworowa	3	125,0
7.	Gęsia	3	107,1
8.	Budowlana	9	90,9
9.	Ptasia	1	83,3
10.	Zagaje	7	65,4
11.	Sienna	2	60,6
12.	Główna	9	58,1
13.	Szklarniana	5	50,5
14.	Bronowa	12	50,0
15.	Krucza	1	50,0
16.	Głowackiego	8	49,7
17.	Kacza	5	47,6
18.	Sosnowa	1	40,0
19.	Warneńczyka	8	35,6
20.	Modrzejowska	24	33,5
21.	Dekerta	13	32,8

22.	Kościuszkowców	5	31,1
23.	Chemiczna	13	30,8
24.	Rudna	1	30,3
25.	Mostowa	1	27,8
26.	Jasieńskiego	5	22,9
27.	Okulickiego	7	21,0
28.	Małachowskiego	14	13,3
29.	Targowa	9	12,5
30.	Kopalniana	6	10,7
31.	Podjazdowa	8	8,7
32.	Jodłowa	2	8,5
33.	Urbanowicz	11	8,1

Źródło: opracowanie własne

2.1.2. Analiza danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

W strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonuje siedem Zespołów Pomocy Środowiskowej, a to:

1. Zespół Pomocy Środowiskowej „ZAGÓRZE”,
2. Zespół Pomocy Środowiskowej „CENTRUM”,
3. Zespół Pomocy Środowiskowej „STARY SOSNOWIEC”,
4. Zespół Pomocy Środowiskowej „WAWEL”,
5. Zespół Pomocy Środowiskowej „POGOŃ”,
6. Zespół Pomocy Środowiskowej „KLIMONTÓW”,
7. Środowiskowy Zespół Specjalistyczny – obsługuje pacjentów Poradni Zdrowia Psychicznego z całego Sosnowca.

Dla osiągnięcia porównywalnych danych i mierników, sporządzono podział obszarów działania poszczególnych Zespołów Pomocy Środowiskowej opartych na podziale miasta zgodnie z rejonami działania poszczególnych komisariatów policji (p.).

Tabela 10. Przypisanie Zespołów MOPS do Rejonów

REJON I	REJON II	REJON III	REJON IV	REJON V
Centrum	Centrum	-	-	-
St. Sosnowiec	St. Sosnowiec	-	-	-
-	Pogoń	-	-	-
-	Zagórze	Zagórze (część północna rejonu)	Zagórze	-
-	-	Klimontów (część wschodnia rejonu)	Klimontów	Klimontów
-	Wawel	Wawel (część południowa rejonu)	Wawel	-

Źródło: opracowanie własne.

Na początku analizy udzielonej pomocy społecznej rozpatrzona została liczba osób w rodzinach, do których trafiła pomoc na tle liczby mieszkańców Sosnowca w latach 2004 – 2007. Miało to na celu wyznaczenie tendencji obrazujących liczbę i status majątkowy osób korzystających z pomocy społecznej w mieście, a co się z tym wiąże stanu zubożenia mieszkańców miasta oraz na jakich terenach to zubożenie występuje. Z otrzymanych danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu wynika, że jest to tendencja utrzymująca się na podobnym poziomie. Warto tutaj zobrazować dodatkowo stopę bezrobocia w Sosnowcu.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż pomimo ciągłego spadku stopy bezrobocia, udział osób objętych pomocą społeczną utrzymuje się praktycznie na stałym poziomie (p. Tabela 11). Może to świadczyć o niskiej zdolności osób korzystających z pomocy społecznej do adaptacji do nowych warunków na rynku pracy.

Tabela 11. Liczbę mieszkańców Sosnowca korzystających z pomocy społecznej w mieście w latach 2004-2007

	Stan na 31.XII.2004	Stan na 31.XII.2005	Stan na 31.XII.2006	Stan na 31.XII.2007
Liczba ludności miasta Sosnowiec	228.192	226.034	224.244	222.586
Ogólna liczba środowisk objętych wsparciem zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej	11.535	10.974	11.674	10.785
Liczba osób w rodzinach, do których trafiła pomoc	28.518	26.437	27.081	24.492
Udział procentowy osób objętych pomocą do liczby mieszkańców	12,50%	11,70%	12,10%	10,99%
Stopa bezrobocia w Sosnowcu	22,40%	20,40%	16,10%	12,40%

Źródło: MOPS

Na praktycznie stałym poziomie utrzymuje się odsetek liczby osób jakim udzielana jest pomoc w poszczególnych Zespołach (p.Rysunek 16). Pomoc społeczna jest przez miasto udzielana potrzebującym na całym obszarze a w szczególności mieszkańcom Zespołów Centrum i Pogoni (według nazewnictwa MOPS) czyli według przyjętego w tym opracowaniu nazewnictwa mieszkańcom rejonu I i rejonu II.

Rysunek 16. Odsetek mieszkańców danego rejonu korzystających z pomocy socjalnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

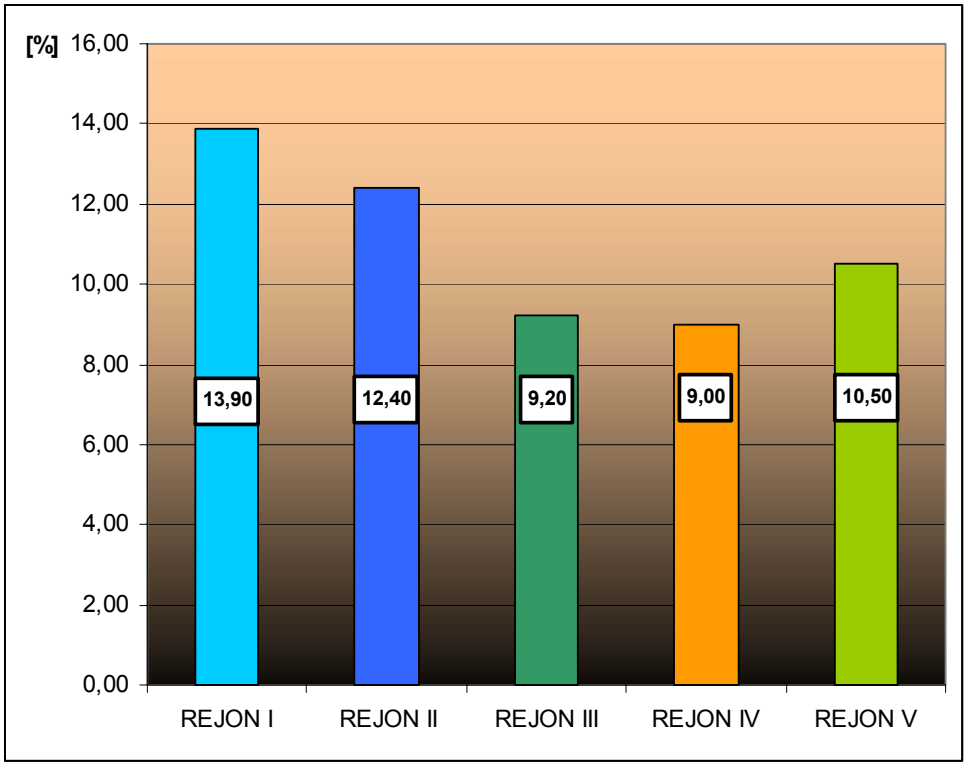

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Tabela 12. Zestawienie zbiorcze wg *Zespołów* pomocy udzielanej mieszkańcom w latach 2004-2007

Zespół	2004	2005	2006	2007	**2006/2004**	**2007/2004**
Zagórze	1 955 477	1 830 382	2 136 831	2 178 920	109,2%	111,4%
Centrum	1 271 699	1 363 394	1 613 154	1 692 104	126,8%	133,0%
St. Sosnowiec	1 160 001	1 352 033	1 587 321	1 260 426	136,8%	108,6%
Wawel	1 650 358	1 900 097	1 973 508	2 336 317	119,5%	141,6%
Pogoń	**1 984 300**	**2 477 535**	**2 466 668**	**2 812 201**	124,3%	141,7%
Klimontów	1 209 849	1 281 775	1 427 583	1 533 002	117,9%	126,7%
Środ. Z. Spec.	719 430	698 394	683 582	841 620	95%	116,9%
Ogółem	9 951 114	-	11 888 647	12 654 590	119,4%	127,2%

Źródło: MOPS

Tabela 12 przedstawia w ujęciu ilościowym pomoc udzielaną mieszkańcom w latach 2004 – 2007. Najwięcej pomocy udzielono w obszarze działania zespołu pomocy środowiskowej „Pogoń". Ogółem, tendencja wielkości udzielanej pomocy dla mieszkańców miasta jest rosnąca. Rosną również składki na ubezpieczenie zdrowotne, które wypłacane jest osobom pobierającym zasiłek stały. Ogółem wzrost pomocy wyniósł średnio 27,2% w latach 2004-2007; wahając się w poszczególnych zespołach od 8,6% do 41,7%

Należy zwrócić uwagę, iż w trakcie badania potwierdzono, że pomoc socjalna trafia głównie do mieszkańców z wykształceniem podstawowym i zawodowym.

Podobnie jak w przypadku analizy dotyczącej przestępczości także w zakresie dokonano analizy w podziale na ulice stosując w tym zakresie

Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego opartych na art. 47^2 rozporządzenia Komisji WE nr 1828/2006.

Tabela 13. Kryterium wysokiego poziomu ubóstwa i wykluczenia

Lp.	Ulica	Liczba osób korzystających z pomocy MOPS	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności
1.	Mostowa	15	417
2.	Chłodna	12	255
3.	Rudna	8	242
4.	Sienna	8	242
5.	Szklarniana	20	202
6.	Głowackiego	32	199
7.	Modrzejowska	132	184
8.	Kacza	18	171
9.	Dekerta	67	169
10.	Ptasia	2	167
11.	Targowa	101	141
12.	Biała	6	133
13.	Chemiczna	54	128
14.	Zagaje	13	121
15.	Rozwojowa	6	115
16.	Okulickiego	37	111
17.	Podjazdowa	96	105
18.	Wrzosowa	36	101
19.	Sztygarska	33	93
20.	Jasieńskiego	20	92
21.	3 Maja	64	82
22.	Jodłowa	20	82
23.	Małachowskiego	81	77
24.	Warneńczyka	16	71
25.	Ceglana	1	63
26.	Kościuszkowców	10	62
27.	Armii Krajowej	18	60
28.	Główna	9	58
29.	Bronowa	13	54
30.	Urbanowicz	56	41
31.	Sosnowa	1	40
32.	Żurawia	15	36
33.	Gęsia	1	36

Źródło: opracowanie własne

2.1.3. Analiza danych Powiatowego Urzędu Pracy

W celu jak najbardziej dokładnego określenia miejsc zagrożonych rzeczywistym bezrobociem mieście, z Powiatowego Urzędu Pracy pobrano dane o ilości zarejestrowanych osób bezrobotnych zamieszkałych na każdej ulicy. Z wydziału prowadzącego ewidencję ludności pobrano dane o liczbie osób zameldowanych w mieszkaniach przy danej ulicy. Następnie zsumowano łączną liczbę mieszkańców rejonów przyjętych do obliczeń i łączną liczbę bezrobotnych zamieszkałych w danym rejonie. Tak przygotowane dane posłużyły do dalszego badania. W tym miejscu należy zwrócić uwagę na to, iż nie jest to stopa bezrobocia, a jedynie przestrzenne zobrazowanie problemu bezrobocia.

Rysunek 17 obrazuje, iż największy odsetek – 5,90% bezrobotnych mieszka w rejonie I (tj. Śródmieście i Stary Sosnowiec) i w rejonie II (tj. Pogoń i Milowice) gdzie odsetek wyniósł 5,32%. Średnia dla pięciu rejonów wynosi 5,20% i tylko te dwa wskazane wyżej rejony osiągnęły wartości wyższe. Poniżej średniej plasują się w kolejności rejony: V – 5,12%; IV – 5,00% i III – 4,66%.

Rysunek 17. Odsetek bezrobotnych w danym rejonie

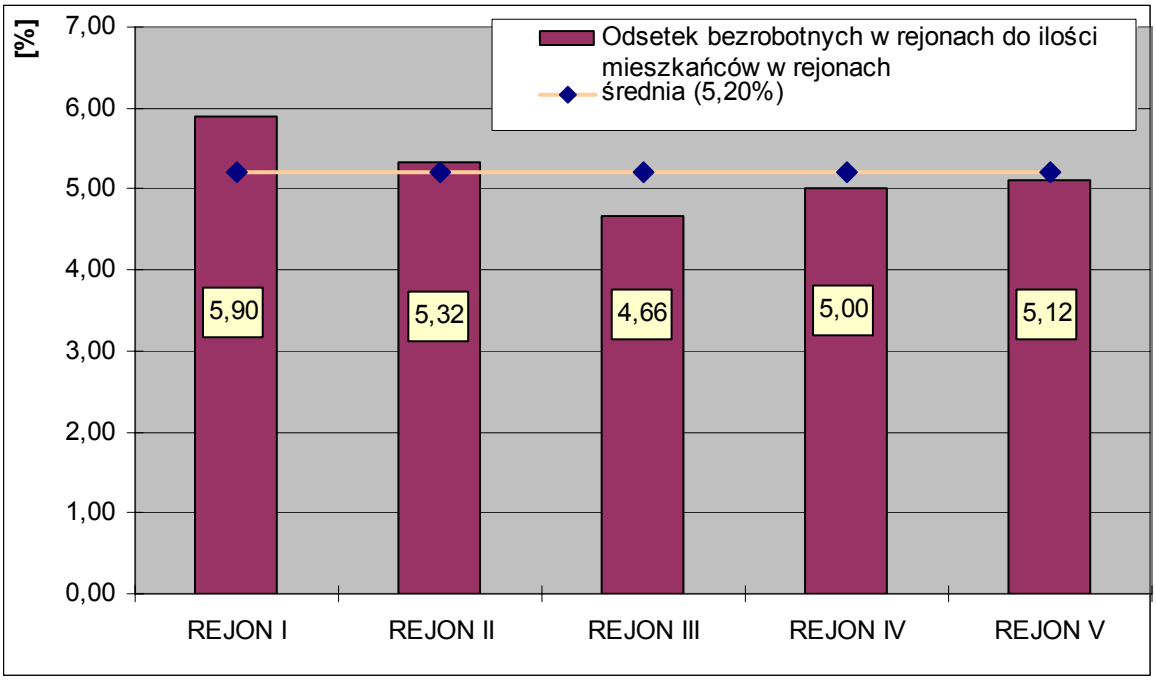

Źródło: opracowanie własne.

Największa liczba bezrobotnych zawiera się w dwóch przedziałach wiekowych: od 21 do 35 lat oraz 41 do 56 lat. Do pierwszego przedziału wiekowego można zaliczyć osoby, które nie podjęły pracy zawodowej zaraz po ukończeniu nauki w szkole podstawowej lub średniej ogólnokształcącej albo zawodowej. Również do tej grupy wiekowej można zaliczyć osoby, które mogły nie podjąć pracy w ogóle lub są w trakcie zmiany pracodawcy. Następny przedział wiekowy, to osoby, które z różnych powodów utraciły pracę lub na skutek przemian gospodarczych nie potrafiły zdobyć nowych umiejętności pozwalających im znaleźć nowego pracodawcy.

Także w tym przypadku – podobnie jak w analizie danych dotyczących przestępczości i ubóstwa dokonano analizy zgodnej z Wytycznymi Ministra Rozwoju Regionalnego opartych na art. 47^2 rozporządzenia Komisji WE nr 1828/2006.

Tabela 14. Kryterium wysokiej stopy długotrwałego bezrobocia

Lp.	Ulica	Liczba długotrwale bezrobotnych	Udział długotrwale bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym
1.	Mostowa	8	26,7
2.	Ceglana	1	20,0
3.	Głowackiego	14	13,1
4.	Biała	3	12,0
5.	Sosnowa	2	11,8
6.	Dekerta	31	11,7
7.	Modrzejowska	45	10,3
8.	Okulickiego	23	10,0
9.	Krucza	1	9,1
10.	Kacza	6	9,0
11.	Szklarniana	5	8,3
12.	Chłodna	2	8,0
13.	Sienna	2	8,0
14.	Wrzosowa	17	7,7
15.	Rudna	2	7,7
16.	Jodłowa	11	6,7
17.	Targowa	31	6,6
18.	Warneńczyka	10	6,5
19.	Rozwojowa	2	5,7
20.	3 Maja	27	5,5
21.	Gęsia	1	5,3
22.	Jasieńskiego	7	4,9
23.	Armii Krajowej	9	4,8
24.	Podjazdowa	27	4,6
25.	Kościuszkowców	5	4,5
26.	Chemiczna	12	4,2
27.	Bronowa	6	4,0
28.	Główna	4	3,8
29.	Małachowskiego	24	3,7
30.	Sztygarska	8	3,6
31.	Urbanowicz	24	3,3
32.	Budowlana	2	3,2

Źródło: opracowanie własne.

2.1.4. Analiza danych Izby Wytrzeźwień

Następnym etapem badania będącego przedmiotem zainteresowania niniejszego opracowania, to uzyskanie informacji na temat nadużywania alkoholu przez mieszkańców miasta i ilości pensjonariuszy w Izbie Wytrzeźwień.

W tym zakresie przeprowadzono własne badania empiryczne dotyczące roku 2007, których celem było określenie liczby osób przebywających w Izbie Wytrzeźwień oraz ich miejsca zamieszkania. W ten sposób uzyskano dane o ilości pensjonariuszy zamieszkałych przy poszczególnych ulicach, a po zsumowaniu uzyskiwano informację o ilości nietrzeźwych z danego rejonu. Otrzymano w ten sposób dane obrazujące poziom alkoholizmu w poszczególnych rejonach i porównawczo w całym mieście.

Tabela 15. Wiek pensjonariuszy IW w 2007 roku

Liczba pensjonariuszy IW ogółem w 2007 roku	mężczyzn	kobiet	Wiek (suma – kobiety i mężczyźni łącznie)			
			do-20	21-40	41-60	pow. 60
3073	2826	248	137	1138	1594	212

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 18 prezentuje odsetek pensjonariuszy Izby Wytrzeźwień do ilości (liczby) mieszkańców w rejonach. Najwyższy wskaźnik 1,77% uzyskał rejon I (tj. Stary Sosnowiec i Śródmieście); dla rejonu II (tj. Pogoń i Milowice) obliczono wskaźnik 1,59% - przy średniej wynoszącej 1,3% dla wszystkich pięciu rejonów. Rejony III, IV i V osiągnęły wartości poniżej średniej.

Rysunek 18. Odsetek pensjonariuszy IW do ilości mieszkańców w rejonach

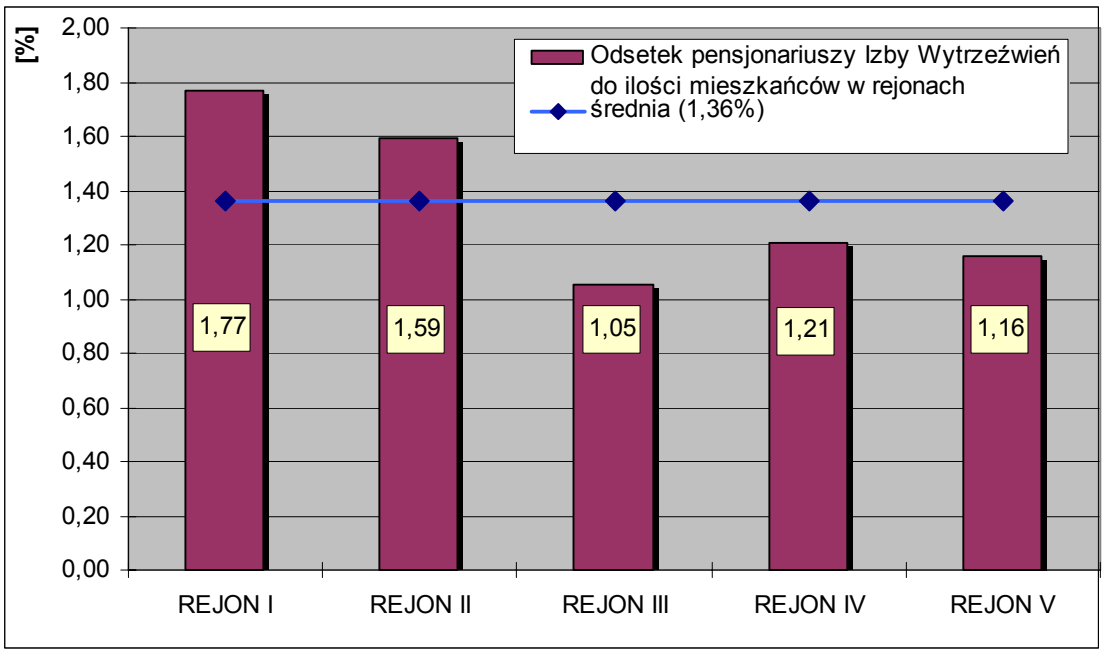

Źródło: opracowanie własne.

2.1.5. WYNIKI NAUCZANIA W GIMNAZJACH I SZKOŁACH PODSTAWOWYCH.

Następnym obszarem zainteresowania poddanym badaniu była analiza i zestawienie wyników nauczania jakie osiągnięte zostały w szkołach podstawowych i gimnazjach w Sosnowcu. Dane uzyskano z okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, są to więc wartości obiektywne, wynikające z przeprowadzonych oficjalnych testów edukacyjnych ustanowionych przez ministerstwo.

Celem przeprowadzonej analizy było zbadanie jaki wpływ na wyniki nauczania w tych szkołach zlokalizowanych w poszczególnych rejonach mają czy też mogą mieć: poziom przestępczości, bezrobocie, alkoholizm orz bieda i ubóstwo.

W badaniu skupiono się na szkołach podstawowych i gimnazjach, ponieważ w tych szkołach stopień związania dzieci z rejonem, w którym szkoła się znajduje sięga ponad 96%. Analizę przeprowadzono za lata 2006-2007.
Szkoły podstawowe w Sosnowcu osiągnęły średni wynik, nauczania wynoszący 24,92 punktu przy średniej wojewódzkiej 24,86 punktu.
W gimnazjach przeprowadzano testy sprawdzające wyniki nauczania w dwóch obszarach tematycznych, tj. w części humanistycznej i w części matematyczno-przyrodniczej.
W części humanistycznej gimnazja sosnowieckie osiągnęły średni wynik 32,28 punktu przy średniej województwa 31,70 punktu; w części matematyczno-przyrodniczej średnia wojewódzka 23,85 punktu jest wyższa od sosnowieckiej wynoszącej 22,88 punktu.

Po przeprowadzonej analizie można stwierdzić, że w przypadku Sosnowca nie ma bezpośredniego i prostego przełożenia sytuacji społecznej (tj. poziomu przestępczości, bezrobocia, poziomu alkoholizmu oraz biedy i ubóstwa) na wyniki nauczania w szkołach podstawowych i gimnazjach. Nie jest zatem możliwe wyprowadzenie uprawnionego i jednoznacznego wniosku łączącego patologie społeczne z niskim poziomem edukacji.

2.1.6. Zbiorcze wyniki ankiety przeprowadzonej w parafiach rzymsko-katolickich

Aby zebrać dodatkowe informacje na temat sytuacji społecznej mieszkańców na terenie Sosnowca, przygotowano ankietę dla proboszczów parafii na terenie Sosnowca. W ankiecie pytano miedzy innymi o ilość udzielanej pomocy jednorazowej oraz przyczynę jej udzielenia. Dodatkowo pytano o przyczynę takiego stanu rzeczy oraz o dodatkowe zagrożenia jakie mogą występować na terenie danej parafii.

Tabela 16 prezentuje, w sposób zbiorczy, dane uzyskane przy pomocy ankiety rozesłanej do parafii rzymsko-katolickich w mieście i uzyskanych odpowiedzi. Dane te należy jednak traktować jako uzupełnienie innych badań i zebranych danych ponieważ odsetek odpowiedzi wyniósł około 30%.

Tabela 16. Zbiorcze zestawienie wyników ankiety przeprowadzonej wśród parafii rzymsko-katolickich

l.p	nazwa parafii (numer na mapce)	liczba wiernych	liczba mieszkańców	pomoc jednorazowa 2007	przyczyna pomocy	przyczyna stanu rzeczy	Zagrożenie
1	Św. Floriana (1)	9100	9286	50	bezrobocie	brak lub niskie dochody	obawa utraty pracy
2	N.M.P. Różańcowej (2)	7400	8000	127	bezrobocie i niskie dochody	bezrobocie	alkoholizm
3	Św. Stanisława (3)	3300	b.d.	121	bezrobocie i alkoholizm	alkoholizm	alkoholizm
4	Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa(4)	5880	6000	65	brak środków do życia	brak lub niskie dochody	bezrobocie
5	Matki Boskiej Częstochowskiej(5)	2900	3000	b.d.	b.d.	bezrobocie, niepełnosprawność	zniechęcenie, obojętność
6	Zesłania Ducha Św. (6)	5000	5900	30	alkoholizm	alkoholizm	alkoholizm
7	Św. Józefa Rzemieślnika (7)	5000	6800	300	b.d.	bezrobocie	alkoholizm
8	Św. Rafała Kalinowskiego (8)	2000	6500	70	zła sytuacja materialna, brak pracy	brak lub niskie dochody	chuligaństwo
9	N.M.P. Wspomożycielki Wiernych (9)	5050	5250	72	bezrobocie, wielodzietność, alkoholizm	alkoholizm, niskie dochody	chuligaństwo
10	Św. Jacka (10)	5000	5400	60	ubóstwo	alkoholizm	alkoholizm

Źródło: opracowanie własne na podstawie otrzymanych ankiet.

Jakkolwiek powyższe dane ze względu na brak reprezentatywności nie posłużą do formułowania opinii to jednak podkreślić należy, iż rodzaj wskazanych patologii pokrywa się z ustaleniami innych, wcześniej prezentowanych analiz.

2.1.7. Analiza danych Centrum Opiekuńczo-Wychowawczego Pomocy Dziecku i Rodzinie

Kolejnym badaniem mającym poszerzyć wiedzę o występujących zagrożeniach i patologiach w mieście, było zbadanie i ustalenie z jakich ulic i rejonów dzieci były najczęściej umieszczane w placówkach opiekuńczych. W 2007 roku w placówkach Centrum Opiekuńczo-Wychowawczego Pomocy Dziecku i Rodzinie umieszczono łącznie 83 dzieci.

Tabela 17. Miejsce zamieszkania dzieci umieszczanych w placówkach opiekuńczych

Nazwa ulicy	Liczba dzieci	Nazwa ulicy	Liczba dzieci
Obrońców Westerplatte	8	11-go Listopada	3
Mikołajczyka	6	3-go Maja	3
Staszica	6	Al. Mireckiego	3
Kiepury	4	Cicha	3
Skłodowskiej	4	Kisielewskiego	3
	3	Lwowska	3
	3	Wyszyńskiego	3

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 19 przedstawia przestrzenne rozmieszczenie pensjonariuszy Centrum według miejsca zamieszkania/zameldowania dziecka. Mapka wskazuje, iż najwięcej dzieci jest kierowanych do placówek opiekuńczych z Pogoni, Centrum i Starego Sosnowca.

Rysunek 19. Dzieci kierowane do placówek opiekuńczych

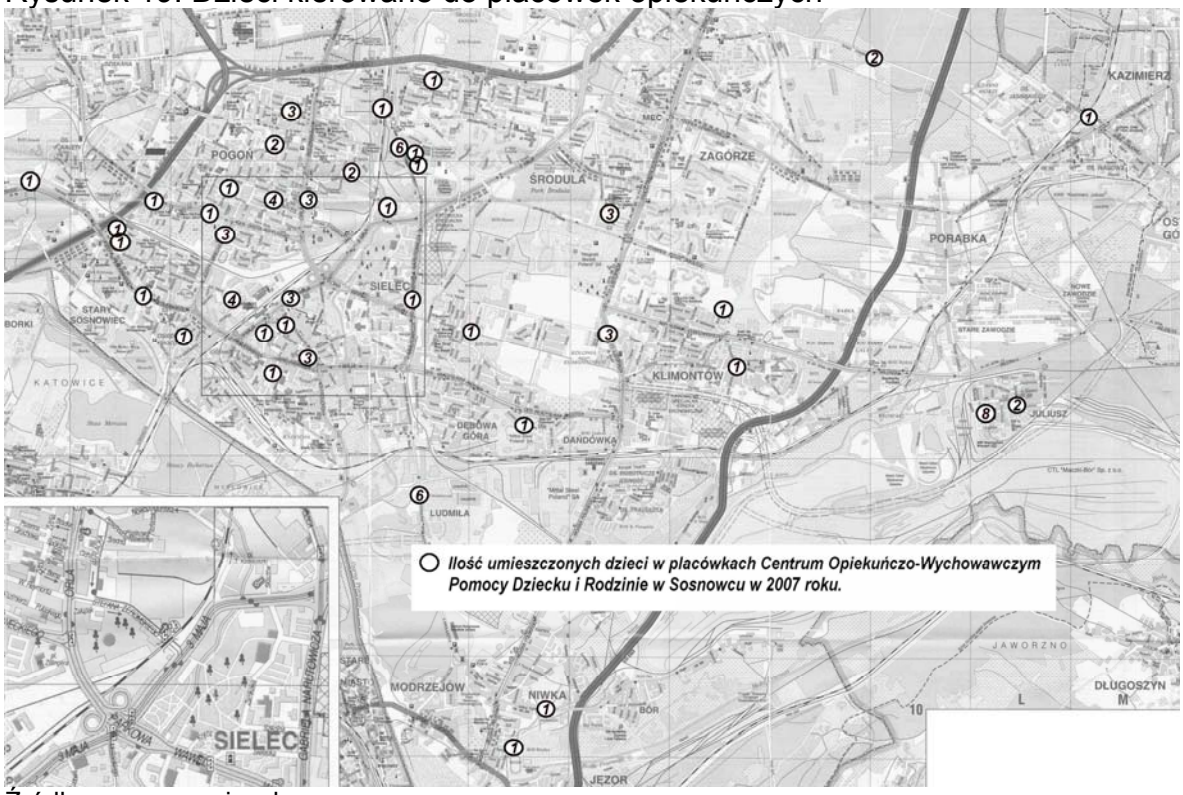

Źródło: opracowanie własne.

2.1.8. Analiza wyników ankiety skierowanej do spółdzielni mieszkaniowych oraz Miejskiego Zakładu Zasobów Lokalowych i Miejskiego Zarządu Budynków Mieszkalnych – TBS Spółka z o.o.

Aby pozyskać kolejne informacje na temat występowania patologii społecznych i przestępczości nierejestrowanej w mieście, przeprowadzono stosowną ankietę wśród spółdzielni mieszkaniowych mających zasoby w Sosnowcu oraz Miejskiego Zakładu Zasobów Lokalowych i Miejskiego Zarządu Budynków Mieszkalnych – Towarzystwa Budownictwa Społecznego Spółka z o.o..

Celem ankiety było głównie uzyskanie informacji nt. obszaru działania spółdzielni (MZZL i MZBM –TBS działają na terenie całego miasta), wielkości zaległości czynszowych, ilości tytułów egzekucyjnych, orzeczonych eksmisji, nasilenia aktów dewastacji, wandalizmu oraz wskazania i opisania innych dostrzeganych lub występujących patologii.

Tabela 18. Zaległości czynszowe, tytuły egzekucyjne, eksmisje

L.p.	Nazwa Spółdzielni Nazwa Jednostki (rejon)	zaległości czynszowe (% lokali)	tytuły egzekucyjne (% lokali)	eksmisje (% lokali)
1.	MZZL (całe miasto)	15,38%	6,85%	1,51%
2.	Nasza (II)	10,27%	11,68%	b. d.
3.	Lokum (II, III, IV)	9,21%	15,15%	b. d.
4.	Sokolnia (IV)	7,89%	0,92%	0,39%
5.	Jedność (III)	3,04%	1,21%	0,00%
6.	Sosnowiecka Sp. Mieszkaniowa (całe miasto)	2,44%	1,10%	0,21%
7.	Środula (II)	2,15%	1,66%	0,67%
8.	Niwka (IV)	1,54%	1,41%	1,41%
9.	Jagiellonka (II)	1,35%	0,92%	0,55%
10.	Hutnik (III V)	1,13%	0,21%	0,13%
11.	Górnicza Spółdz. Mieszkaniowa (V)	1,02%	0,51%	0,51%
12.	Górnik (Będzin) (III)	1,00%	1,00%	0,00%
13.	Zagórze (III, V)	1,00%	0,83%	b. d.
14.	Sielec (II)	0,50%	1,40%	b. d.
15.	MZBM (całe miasto)	0,34%	0,09%	0,00%
16.	Południe (I)	0,33%	0,33%	0,08%
17.	Budowlani (II)	0,00%	0,00%	0,00%
18.	Eksperyment (Katowice) (I)	0,00%	0,00%	0,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankiet.

Komentarza wymagają dane dotyczące MZZL i MZBM-TBS Spółka z o.o. Na MZZL spoczywa, nałożony przez Gminę, obowiązek zapewnienia mieszkań socjalnych oraz dla mieszkańców, którzy utracili swoje lokale po wszelkiego rodzaju klęskach żywiołowych, kataklizmach i katastrofach. Ponadto w lokalach Gminy mieszkają najbiedniejsi mieszkańcy, a obszar działania Zakładu obejmuje całe miasto. Z drugiej strony ze względu na brak mieszkań socjalnych, który dotyczy także działalności MZZL, dla najemców nie regulujących swoich zobowiązań wobec Gminy czyli MZZL, nie ma praktycznie możliwości przeprowadzania eksmisji, a jeżeli te możliwości występują, to incydentalnie. MZBM – TBS Spółka z o.o. administruje tylko obiektami i mieszkaniami wykupionymi od Gminy – dlatego występuje tak niski procent zaległości i tytułów egzekucyjnych.

Następnie na podstawie odpowiedzi respondentów na pytania zawarte w ankiecie opracowano zestawienie (p. Tabela 19) przedstawiające miejsca (ulice) najczęstszego występowania dewastacji w zasobach poszczególnych spółdzielni; wymienione są ulice, przy których znajdują się lokale obciążone tytułami egzekucyjnymi i wskazane ulice przy których znajdują się lokale z których orzeczono eksmisje.

Tabela 19 Obszary/ulice o największych nasileniach patologiach w opinii ankietowanych jednostek

Nazwa Spółdzielni Nazwa Jednostki	Dewastacje	Tytuły egzekucyjne	Eksmisje
Niwka IV	Dybowskiego, IV Konstytucji, IV Pogodna, IV Modrzewskiego, IV	Dybowskiego, Konstytucji, Modrzewskiego, Szybowa, Dojazd IV	Dybowskiego, Konstytucji, Modrzewskiego, Szybowa, Dojazd
Hutnik III (V)	Kisielewskiego, III Boh. M. Cassino, III Radomska, III Wagowa, V	Wagowa,	Wagowa,
Zagórze III (IV)	Długa, IV Sikorskiego, III	Długa, IV Białostocka, III Lenartowicza, III Mielecka, III Dmowskiego, III	b. d.
Środula II	Rodakowskiego, II Ujejskiego, II Pola, II Słowackiego, II Krasińskiego, II	Rodakowskiego, Ujejskiego, Wyspiańskiego, Matejki, Kossaka	Rodakowskiego, Ujejskiego, Wyspiańskiego, Matejki, Kossaka
Sielec II (I)	Narutowicza, II Zamkowa, II Sielecka, II Szkolna, II	Narutowicza, II Zamkowa, II Sielecka, II 1-go Maja, I Urbanowicz, I	b. d.
Lokum IV (II, III)	Chemiczna, II Kalinowa, IV Wojska Polskiego, IV Goszczyńskiego, II	Biała Przemsza, IV Maliny, IV Chemiczna, II Mieroszewskich, III Kalinowa, IV	b. d.
Jedność III	Boh. M. Cassino,III	Boh. M. Cassino	---
Sokolnia IV	brak wskazań	Mikołajczyka, IV Tuwima,Bronowa, IV Stoczniowców, IV	Mikołajczyka, Stoczniowców
Sosnowiecka Spółdzielnia Mieszkaniowa (całe miasto)	11-go Listopada, III Andersa, IV Staropogońska, II Hallera, II Będzińska, II Sobieskiego, I Kierocińskiej, I Piłsudskiego, I Wysoka, I Kalinowa, IV	Staropogońska, Hallera, Kierocińskiej, Wysoka, Kalinowa,	Staropogońska, Hallera, Kierocińskiej, Wysoka, Kalinowa,
Nasza II	Staszica, II Pl. Kościuszki, II Żeromskiego, II Hutnicza, Struga, II	Staszica, II Pl. Kościuszki, II	b. d.
Południe I	Naftowa, I Akacjowa, I	Naftowa, Akacjowa,	Naftowa, Akacjowa,
Jagiellonka II	Ostrogórska, I Jagiellońska, I	Ostrogórska, Jagiellońska,	Ostrogórska, Jagiellońska,
Górnicza SM V	Komandosów, V Zielona, V	Komandosów, Zielona,	Komandosów,
Górnik	Szymanowskiego, III	Szymanowskiego,	-----

III	Naruszewicza, III Zabłockiego, III Niemcewicza, III	Niemcewicza, Braci Śniadeckich, III	
Miejski Zakład Zasobów Lokalowych (całe miasto)	Al. Mireckiego, II Boh. M. Cassino, III Dąbrowszczaków, II Dekerta, I Grota Roweckiego, II	Lwowska, II Naftowa, I Piłsudskiego, I Grota Roweckiego, II Dąbrowszczaków, II Targowa, I Boh. M. Cassino, Kołłątaja, I Staropogońska, II 3-go Maja, II Litewska, II	Grota Roweckiego, Targowa, Litewska, Al. Mireckiego, Staropogońska, Piłsudskiego, Wyszyńskiego, I 3-go Maja, Dąbrowszczaków, Dekerta, Niepodległości, II
Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych (całe miasto)	Legionów, II Mościckiego, I Kilińskiego, I Moniuszki, I Grota Roweckiego, II Dąbrowskiego, II Żytnia, II Małobądzka, II Staropogońska, II Grottgera, II Kalinowa, IV Zamkowa, II Boh. M. Cassino, III Zapały, III	Dobrzańskiego, III Dmowskiego, III Boh. M. Cassino, III Kilińskiego, I Ordonówny, I	----

Źródło: opracowanie własne

Wyjaśnienie: oznaczenie cyframi rzymskimi przy nazwach spółdzielni i jednostek miejskich wskazuje główny obszar działania spółdzielni, (w nawiasach wskazane mniejsze obszary lub pojedyncze ulice) i położenie ulic w poszczególnych rejonach, przy których to ulicach odnotowuje się największe nasilenie aktów dewastacji i wandalizmu; gdzie znajdują się lokale obciążone tytułami egzekucyjnymi i wyrokami eksmisyjnymi.

Z przeprowadzonego porównania wynika, iż badanie ankietowe wskazuje na te same obszary biedy, pauperyzacji i wynikających z nich patologii społecznych co badania przeprowadzone wcześniej w oparciu o inne dane i mierniki. Na podstawie ankiety generalnie można stwierdzić, że największe nasilenie występowania zjawisk patologicznych występuje w rejonach I, II i III.

2.2. Obszary rewitalizowane – wskazanie i opis

Na podstawie wyników badań przedstawionych powyżej dokonano wskazania obszarów predestynowanych do rewitalizacji. Należy zauważyć, iż problemy jakie są generowane na obszarach wymagających rewitalizacji w miastach tak silnie zurbanizowanych jak Sosnowiec, rzadko kiedy zamykają się w obszarach poszczególnych jednostek osadniczych (dzielnic) a zdecydowanie częściej przypisane są do określonych kwartałów miejskich czy wręcz grup ulic. Dlatego też wskazane obszary, poza obszarem poprzemysłowym (nr 6) mają właśnie taki „transgraniczny” charakter:

1. Obszar „CENTRALNY”
2. Obszar „PÓŁNOCNY”
3. Obszar „ZACHODNI”
4. Obszar „POŁUDNIOWY”
5. Obszar „WSCHODNI”
6. Obszar poprzemysłowy „ZAGÓRZE”

Rysunek 20. Przestrzenne rozmieszczenie obszarów rewitalizowanych

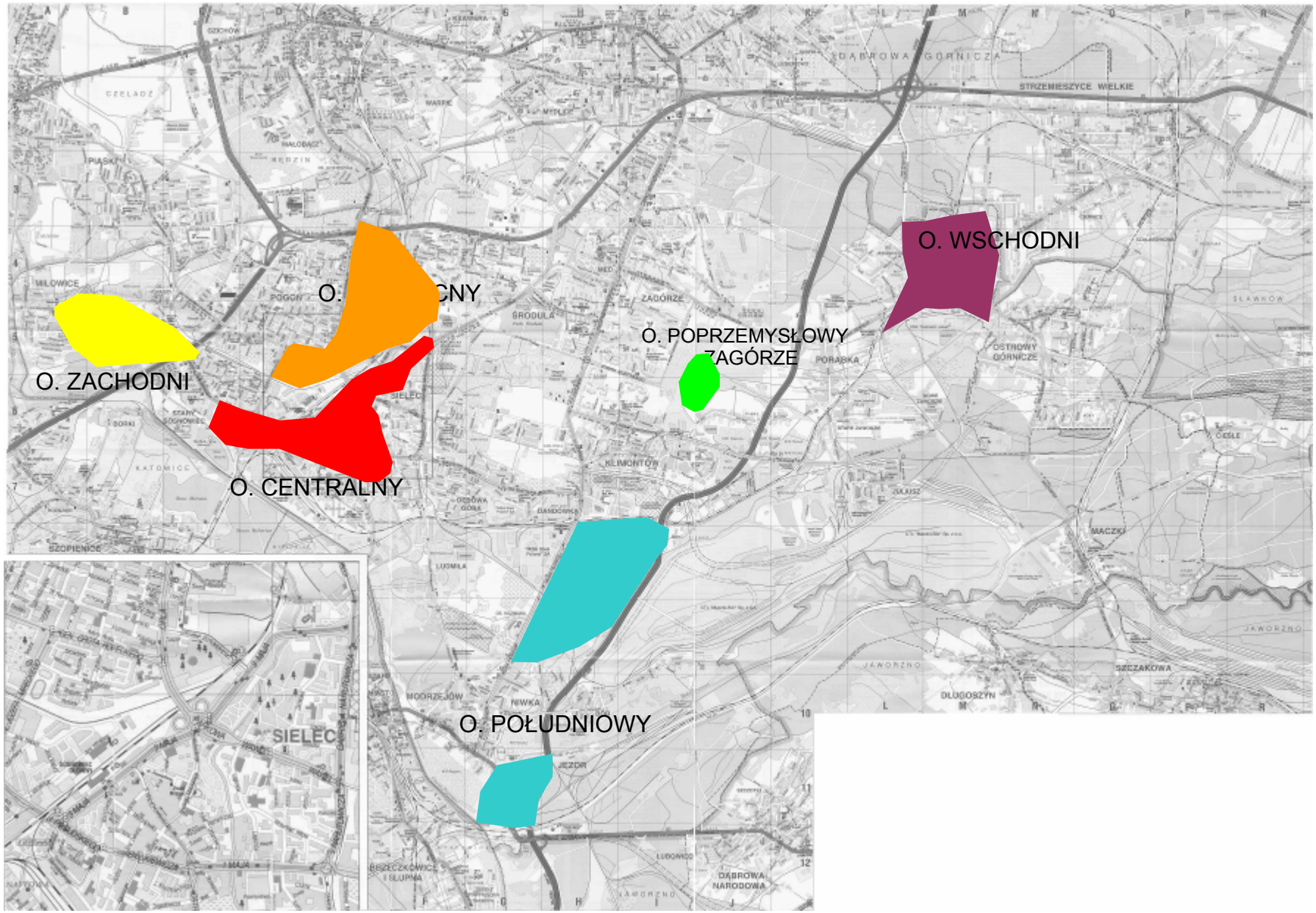

2.2.1. Obszar „Centralny”

Obszar ten składa się ze znacznej części ścisłego centrum miasta, nieznacznej części Starego Sosnowca, a także części Sielca. Podkreślić należy, iż od 2002 roku trwa rewitalizacja centrum jednak te obszary, które są wskazane w niniejszym programie nie pokrywają się z tymi już zrealizowanymi. I tak w obszarze tym zrealizowano szereg zadań obejmujących głównie projekty w zakresie przestrzeni publicznej oraz miękkich projektów wsparcia. W obszarze CENTRUM – lub też w jego bliskim otoczeniu – znajdują się: przebudowane Place K. Ćwierka i 100-lecia wraz z podziemnym pasażem, pod odnowionym Dworcem PKP, do ulicy Kilińskiego; pomnik Jana Kiepury, odnowione zostały ponad stuletni Teatr Miejski; katedra; siedziba komendy miejskiej policji. Powstały nowe budynki użyteczności publicznej. Bezpośrednią konsekwencją powyższego były prywatne inwestycje, zarówno osób fizycznych jak i prawnych: nowe centrum PLAZA i kino HELIOS. W obszarze tym znajdują się Zamek Sielecki oraz obiekty sportowe basenu i Stadionu Zimowego. Obszar Centrum od strony wschodniej zamyka się na Sielcu terenami pogórniczymi dawnej KWK Sosnowiec. W chwili obecnej teren tej byłej kopalni jest w zdecydowanej części zagospodarowany głównie na cele przemysłowe. Istotnym jest jednak, iż części nadano nowe funkcje wypoczynkowo-rekreacyjne tworząc park i stok narciarski z infrastrukturą (inwestycja prywatna).

Jakkolwiek dokonujące się zmiany są bardzo głębokie to jednak należy pamiętać, że proces rewitalizacji jest z reguły długoterminowy, a w tym przypadku mamy do czynienia z obszarem silnie zurbanizowanym. Warto zauważyć, iż pomimo wspomnianych zmian jak i poprawy, obszar ten w dalszym ciągu generuje znaczące problemy społeczne. Jakkolwiek zostało to przedstawione szczegółowo w części analitycznej Programu to jednak warto w skrócie wskazać główne problemy społeczne tegoż obszaru.

W rejonie tym liczebność zdarzeń przestępczych w stosunku do liczby ludności tam zamieszkującej plasuje go na pierwszym miejscu ze wskaźnikiem 5,60 przy średniej dla miasta ze wskaźnikiem 3,62. Także według danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej mieszkańcy Rejonu I czyli wg nazewnictwa MOPS - Starego Sosnowca i Centrum otrzymują znaczną pomoc socjalną z funduszy tego ośrodka, a wskaźnik ilości mieszkańców Rejonu I korzystających z pomocy MOPS wynosi 13,90 i jest to najwyższy odsetek spośród analizowanych. Także tu jest najwyższy odsetek bezrobotnych.

Co znamienne z tego obszaru pochodzi najwyższy odsetek pensjonariuszy Izby Wytrzeźwień do ilości mieszkańców (1,77 przy średniej dla całego miasta wynoszącej 1,36).

W obszarze tym zostały wyodrębnione dwie grupy spełniające kryteria zawarte w Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa, opartych na art. 47[2] rozporządzenia Komisji WE nr 1828/2006, przedstawione poniżej (p. Tabela 20 i Tabela 22).

Tabela 20. Dane dotyczące kwartału w Obszarze Centralnym (nr 1)

Ulica	Ilość mieszkańców	Długotrwale bezrobotni	Ilość osób w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw	Liczba osób, którym udzielono pomocy MOPS	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych
Małachowskiego	1049	24	648	14	81	171
Modrzejowska	716	45	439	24	132	349
Targowa	718	31	469	9	101	204
Dekerta	396	31	265	13	67	118
Szklarniana	99	5	60	5	20	72
Warneńczyka	225	10	155	8	16	44
Żurawia	411	4	259	2	15	34
Chłodna	47	2	25	10	12	3
Urbanowicz	1355	24	736	11	56	91
Głowackiego	161	14	107	8	32	40
3 Maja	778	27	492	251	64	233
RAZEM	**5955**	**217**	**3655**	**355**	**596**	**1359**

Źródło: opracowanie własne

Tabela 21. Wartości poszczególnych wskaźników dla kwartału nr 1 wskazanego w Tabela 20

Wskaźnik	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności	Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 osób
wartość	**106,43**	**5,94**	**63,39**	24,27

Źródło: opracowanie własne.

Powyższe wskaźniki zostały również spełnione w jeszcze jednym kwartale obszaru Centralnego opisanym poniżej (p. Tabela 22).

Tabela 22. Dane dotyczące kwartału w Obszarze Centralnym (nr 2)

Ulica	Ilość mieszkańców	Długotrwale bezrobotni	Ilość osób w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw	Liczba osób, którym udzielono pomocy MOPS	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych
Biała	45	3	25	13	6	3
Ceglana	16	1	5	12	1	11
Rozwojowa	52	2	35	0	6	10
RAZEM	**113**	**6**	**65**	**25**	**13**	**24**

Źródło: opracowanie własne

Tabela 23 Wartości poszczególnych wskaźników dla kwartału nr 2 wskazanego w Tabela 22

Wskaźnik	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności	Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 osób
Wartość	**115,04**	**9,23**	**221,24**	21,24

Źródło: opracowanie własne.

W obszarze CENTRALNYM w części spełniającym kryteria z zakresu mieszkalnictwa **azbest** znajduje się:

- na budynku zlokalizowanym przy ul. 3 Maja 45 w płytach dachowych (MZZL);
- na budynku zlokalizowanym przy ul. Urbanowicz nr 11, 13, 21 – na elewacji (SM Sielec) i budynku nr 9 – wkłady kominowe (MZBM);
- na budynku zlokalizowanym przy ul. Żurawiej od nr 1 do 8 – na elewacji (SM Sielec).

W obszarze Centralnym w perspektywie roku 2020 planowany jest szereg działań zarówno o charakterze infrastrukturalnym jak i projekty miękkie. Zmiany w obrębie tego obszaru przeprowadzone zostaną m.in. poprzez zagospodarowanie wolnych lub pozyskanych przestrzeni także przez zmianę stosunków własnościowych. Powstanie nowych obiektów mieszkalnych i usługowych. Planowany jest (nie tylko na tym obszarze) stopniowy powrót do coraz czystszych rzek. Wzdłuż Czarnej Przemszy powstaną bulwary spacerowe i tereny rekreacyjne co udostępni i uatrakcyjni ten obszar przestrzeni publicznej dla mieszkańców miasta.
Generalnie wszelkie działania mają na celu takie przeobrażenie mentalnościowe i infrastrukturalne, zwiększając atrakcyjność i jakość życia w Sosnowcu.

PRZEDSIĘWZIĘCIA SFORMUŁOWANE I PRZEWIDYWANE DO REALIZACJI W TYM OBSZARZE W PERSPEKTYWIE ROKU 2013:

1) OC1: Budowa ulicy Małachowskiego i ulicy Warneńczyka oraz ulicy Żurawiej, (WIM);
2) OC2: Budowa układu komunikacyjnego do powiązania z ulicą Ostrogórską i ulicą 1-go Maja, (WIM);
3) OC:3 Urządzenie przestrzeni publicznej w rejonie ulicy Kordonowej w Sosnowcu, (PPU);
4) OC4: Adaptacja Zamku Sieleckiego, (WIM);
5) OC5: Przebudowa obiektu pn. „MUZA" w Sosnowcu – mieście J. Kiepury szansa na upowszechnienie kultury, (WKS);
6) OC6: Lokalna promocja aktywnych form wypoczynku i zabawy, *(MOPS)*;
7) O1: Utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej – przedsiębiorstwa społecznego, *(WZO);*
8) O2: Na starcie, *(PUP).*

2.2.2. Obszar „Północny”

Obszar ten, jest jedną z najstarszych części Miasta. Pomimo, iż na pierwszy rzut oka wydawać się może, że to typowo miejska substancja to jednak widoczne jest przemysłowe dziedzictwo. Sam obszar „zamknięty” jest terenami poprzemysłowymi i w zdecydowanej części znajduje się w najstarszej części Pogoni. Na jej obrzeżach znajdują się tereny dawnych zakładów Politex i Intertex – w chwili obecnej poddawanych zmianom przez obecnych właścicieli, z których część nadaje tej substancji poprzemysłowej nowe funkcje. Obszar graniczy również z FosterWheeler – dawną fabryką kotłów (profil zakładu został zachowany) oraz dawną Hutą Buczek (obecnie Sevierstal) W tym obszarze realizowany jest praktycznie jedyny projekt rewitalizacji substancji mieszkaniowej na osiedlu Rudna I przez Miejski Zakład Budynków Mieszkalnych – TBS Sp. z o.o. we współpracy z Urzędem Miejskim. W obszarze tym znajduje się również bardzo istotny punkt oddziaływania na otoczenie jakim jest kościół św. Tomasza. Równie niezmiernie istotnym obiektem na tym obszarze jest Pałac Schoena wraz z zabytkowym parkiem wokół pałacu, drugi mniejszym pałac – obiektami należącymi do dawnych właścicieli zakładów włókienniczych. W pobliżu – na Konstantynowie – w ostatnich latach powstało Centrum Handlowe Plejada. Na przeciwległych końcach obszaru znajdują się także wydziały Uniwersytetu Śląskiego – Wydział Nauk o Ziemi (obiekt w znacznej części wyremontowany) oraz Wydział Neofilologii (w nowooddanym do użytku obiekcie).

Należy podkreślić, iż na obszarze tym dominuje niska zabudowa miejska w zdecydowanej części mocno zdekapitalizowana. Jakkolwiek wspomniane powyżej zmiany wpływają pozytywnie na omawiany obszar to jednak odnotowuje się na jego terenie niepokojące zjawiska.

Obszar ten należy do REJONU II obejmującego m.in. dzielnicę POGOŃ i MILOWICE. Zgodnie z wynikami przedstawionymi w części analitycznej Programu w rejonie tym liczba przestępstw ogółem w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców Sosnowca jest na „pierwszym miejscu”; wielkość wskaźnika wynosi 1,12 przy średniej dla całego miasta 0,70; przeważają zdarzenia kryminalne i kradzieże. Jeżeli porównamy liczebność zdarzeń przestępczych w stosunku do liczby ludności w rejonie to Rejon II znajduje się na trzecim miejscu – wskaźnik 3,51 przy średniej dla miasta ze wskaźnikiem 3,62. Wskaźnik ilości mieszkańców Rejonu II korzystających z pomocy MOPS wynosi 12,40 i stawia ten rejon na „drugim miejscu” wśród rejonów w mieście. Także odsetek bezrobotnych w stosunku do ilości mieszkańców danego rejonu jest niekorzystny i wynosi 5,32 przy średniej dla całego miasta wynoszącej 5,20. W Rejonie II występuje najwyższy wskaźnik odsetka bezrobotnych w rejonach do ilości mieszkańców Sosnowca ogółem i wynosi 1,70 przy średniej 1,04. Zajmuje natomiast drugie miejsce pod względem odsetka pensjonariuszy Izby Wytrzeźwień w stosunku do ilości mieszkańców w rejonie i wynosi 1,59 wobec średniej 1,36.

W obszarze tym zostały również spełnione kryteria zawarte w Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa, opartych na art. 47^2 rozporządzenia Komisji WE nr 1828/2006, przedstawione poniżej (p. Tabela 24).

Tabela 24. Dane liczbowe dla podobszaru

Ulica	Ilość mieszkańców	Długotrwale bezrobotni	Ilość osób w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw	Liczba osób, którym udzielono pomocy MOPS	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych
Chemiczna	422	12	285	13	54	38

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 25. Wskaźniki dla podobszaru

Wskaźnik	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności	Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 osób
Wartość	**127,96**	**4,21**	30,81	**9,00**

Źródło: opracowanie własne.

Niewątpliwie analizowany obszar wymaga pobudzenia zarówno gospodarczego jak i społecznego. W perspektywie roku 2020 planowany jest szereg działań zarówno o charakterze infrastrukturalnym jak i projekty miękkie. Główny nacisk położony zostanie na budowę skutecznego systemu drogowego oraz organizację przestrzeni publicznej.

PRZEDSIĘWZIĘCIA SFORMUŁOWANE I PRZEWIDYWANE DO REALIZACJI W TYM OBSZARZE W PERSPEKTYWIE ROKU 2013:

1) OP1: Przebudowa ulicy Chemicznej wzdłuż torów PKP dla obsługi obszaru rewitalizowanego, *(WIM);*
2) OP2: Przebudowa obiektu byłej szkoły na Centrum Kulturalno – Dydaktyczno-Konferencyjne pn. KLUB im. J. KIEPURY, *(WKS);*
3) OP3: Rewitalizacja zabytkowego Parku Schoena w Sosnowcu, *(WDR, WGK);*
4) O1: Utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej – przedsiębiorstwa społecznego, *(WZO);*
5) O2: Na starcie, *(PUP)*.

2.2.3. Obszar „Zachodni”

Obszar Zachodni znajduje się w dzielnicy Milowice pomiędzy drogą krajową nr 86 a terenami po byłej kopalni węgla kamiennego. Funkcjonowanie tej części miasta związane było ściśle z funkcjonującą tam przez ponad stulecie kopalnią węgla kamiennego. Jej likwidacja odcisnęła na dzielnicy negatywne piętno powodując obniżenie standardów życia mieszkańców. Teren kopalni został zagospodarowany i obecnie funkcjonuje tam Katowicka Specjalna Strefa

Ekonomiczna Podstrefa Sosnowiecko-Dąbrowska a w niej m.in. zbudowane od podstaw: zakłady mięsne ZM DUDA i DUDA-BIS, najnowocześniejsza drukarnia w Europie wraz z budynkiem konferencyjnym POLSKA PRESSE, a także firma HORMAN – producent systemów bramowych i ogrodzeniowych. Analizowany obszar charakteryzuje się niską zabudową wielorodzinną, kilkudziesięcioletnią.

Ze względu na swoje usytuowanie, a głównie przez przebieg drogi krajowej nr 86, z jednej strony a granicami miasta z Katowicami i Czeladzią z drugiej strony, obszar ten jest niejako naturalnie oddzielony od struktury miasta. Wytypowany obszar sąsiaduje m. in. z dużą enklawą zieleni, rozległym Parkiem Tysiąclecia i obiektami sportowymi w tym z dużą halą sportową.

Obszar w całości należy do REJONU II (obejmującego m.in. duże dzielnice miasta MILOWICE i POGOŃ). Według przeprowadzonych badań własnych (które bardziej szczegółowo omawiane są w rozdziałach poprzednich) w rejonie tym liczba przestępstw ogółem stosunku do ogólnej liczby mieszkańców Sosnowca jest na „pierwszym miejscu"; wielkość wskaźnika wynosi 1,12 przy średniej dla całego miasta 0,70; przeważają zdarzenia kryminalne i kradzieże. Jeżeli porównamy liczebność zdarzeń przestępczych w stosunku do liczby ludności w rejonie to Rejon II znajduje się na trzecim miejscu – wskaźnik 3,51 przy średniej dla miasta ze wskaźnikiem 3,62. Wskaźnik ilości mieszkańców rejonu korzystających z pomocy MOPS wynosi 12,40 i stawia ten rejon na „drugim miejscu" w mieście. Odnotowuje się tu najwyższy odsetek bezrobotnych w rejonach do ilości mieszkańców Sosnowca ogółem i wynosi 1,70 przy średniej 1,04. Stąd też pochodzi najwyższy odsetek pensjonariuszy Izby Wytrzeźwień w rejonach do ilości mieszkańców w Sosnowcu i wynosi 0,51 przy średniej 0,28; natomiast zajmuje drugie miejsce, jeżeli chodzi o odsetek pensjonariuszy Izby Wytrzeźwień do ilości mieszkańców w rejonie i wynosi 1,59 wobec średniej 1,36.
W obszarze tym zostały również spełnione kryteria zawarte w Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa, opartych na art. 47^2 rozporządzenia Komisji WE nr 1828/2006, przedstawione poniżej (p. Tabela 26).

Tabela 26. Dane liczbowe dla wybranego podobszaru

Ulica	Ilość mieszkańców	Długotrwale bezrobotni	Ilość osób w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw	Liczba osób, którym udzielono pomocy MOPS	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych
Podjazdowa	915	27	592	8	96	36

Źródło: opracowanie własne

Tabela 27. Wskaźniki dla podobszaru Chemiczna

Wskaźnik	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności	Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 osób
Wartość	**104,92**	**4,56**	8,74	**3,93**

Źródło: opracowanie własne

W perspektywie 2020 roku dalszy planowany gospodarczy rozwój dzielnicy i tego obszaru w oparciu o funkcjonowanie specjalnej strefy ekonomicznej wymaga zarówno polepszenia dostępności komunikacyjnej i dostosowania standardu dróg w szczególności dla ciężkich i wielkogabarytowych samochodów transportowych. Istotnym dla polepszenia warunków życia jak i aktywizacji lokalnej społeczności można uzyskać po przeprowadzeniu modernizacji i lepszego zagospodarowania Parku Tysiąclecia, wyremontowaniu i zmodernizowaniu istniejącej hali sportowej oraz wybudowaniu od podstaw kortów tenisowych. Powstaną w ten sposób warunki do organizowania masowych imprez sportowych zarówno z biernym jak i z czynnym udziałem mieszkańców dzielnicy np. pikników rodzinnych, festynów czy imprez rekreacyjnych.

PRZEDSIĘWZIĘCIA SFORMUŁOWANE I PRZEWIDYWANE DO REALIZACJI W TYM OBSZARZE W PERSPEKTYWIE ROKU 2013:

1) OZ1: Budowa ulicy Baczyńskiego i ulicy Podjazdowa, *(WIM);*
2) OZ2: Budowa połączenia drogowego Alei Mireckiego z DK-86, *(WIM);*
3) OZ4: Lokalna promocja aktywnych form wypoczynku i zabawy, *(MOPS)*
4) O1: Utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej – przedsiębiorstwa społecznego, *(WZO);*
5) O2: Na starcie, *(PUP).*

2.2.4. Obszar „Południowy”

Obszar ten należy do REJONU V. Według przeprowadzonych badań własnych (które bardziej szczegółowo omawiane są w rozdziałach poprzednich) w rejonie tym liczba przestępstw ogółem w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców Sosnowca jest na „piątym miejscu”; wielkość wskaźnika wynosi 0,24 przy średniej dla całego miasta 0,70; przeważają zdarzenia kryminalne i kradzieże.Jeżeli porównamy liczebność zdarzeń przestępczych w stosunku do liczby ludności w rejonie to Rejon V znajduje się na czwartym miejscu – wskaźnik 2,72 przy średniej dla miasta ze wskaźnikiem 3,62. Według danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej mieszkańcy Rejonu V czyli wg nazewnictwa MOPS – *Klimontowa* otrzymują znaczną pomoc socjalną z funduszy tego ośrodka. Wskaźnik ilości mieszkańców korzystających z pomocy MOPS wynosi 10,50 i stawia ten rejon na trzecim miejscu wśród rejonów w mieście. Odsetek bezrobotnych do ilości mieszkańców wynosi 5,12 przy średniej dla całego miasta wynoszącej 5,20. Odsetek pensjonariuszy Izby

Wytrzeźwień do ilości mieszkańców w rejonach wynosi 1,16, przy średniej dla całego miasta 1,36.

Pomimo nienajgorszych wskazań dla całego rejonu także tu, w wyniku pogłębionej analizy, ujawniono obszary o pogłębionych problemach społecznych. Kryteria zawarte w Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa, opartych na art. 47^2 rozporządzenia Komisji WE nr 1828/2006 zostały spełnione na całym opisywanym obszarze (p. od Tabela 28 do Tabela 33).

Podobszar Jedność – Okulickiego

Podobszar JEDNOŚĆ został wykreowany z części osiedla domów wielorodzinnych zbudowanych w latach sześćdziesiątych poprzedniego wieku w przeważającej większości dla pracowników ówczesnej Huty im. E. Cedlera (obecnie wchodzącej w skład koncernu Arcelor Mittal Steel Poland SA) i pobliskiej kopalni węgla kamiennego NIWKA. W bezpośrednim otoczeniu i oddziaływaniu obszaru JEDNOŚĆ zlokalizowane są: zabudowa złożona z domków jednorodzinnych posadowionych na działkach, kompleks pracowniczych ogródków działkowych, kąpielisko Niwka oraz huta należąca do koncernu Arcelor Mittal Steel Poland SA oraz jeden z sosnowieckich hoteli. Cały teren obszaru sąsiaduje z bardzo ruchliwą ulicą Wojska Polskiego prowadzącą z południa na północ i łączącą Mysłowice z Dąbrową Górniczą.

Obszar OKULICKIEGO zlokalizowany jest między trasą szybkiego ruchu S-1, a ulicą Wojska Polskiego. Ze względu na bliskość obszaru JEDNOŚĆ występuje naturalne wzajemne oddziaływanie tych obszarów na siebie, co może z pewnością ułatwiać prowadzenie przedsięwzięć. Z obszarem tym sąsiadują tereny pracowniczych ogródków działkowych i wymienione już w poprzednim obszarze kąpielisko Niwka. Przeważa niska zabudowa domami jednorodzinnymi posadowionymi na działkach. Po przeciwnej stronie trasy S-1, już poza omawianym obszarem, znajdują się tereny byłej kopalni piasku podsadzkowego, które są i mogą być także w przyszłości atrakcyjnym terenem inwestycyjnym.

W podobszarze tym zachodzą znaczące zmiany infrastrukturalne. Został oddany do eksploatacji duży kolektor sanitarny Bobrek, który zasadniczo zmienił reguły gospodarki wodno-ściekowej w całym wschodnim kwartale miasta otwierając i udostępniając wiele terenów inwestycyjnych. Zmiana profilu działalności firmy powstałej po przekształceniu się kopalni piasku podsadzkowego także spowodowała zmiany w infrastrukturze tej części miasta; nie funkcjonuje już tzw. kolej piaskowa a uwolniony od niej teren służy innym przedsięwzięciom gospodarczym. W tej w sumie niewielkiej części miasta zachodzi więc wzajemne oddziaływanie trzech obszarów, o których wzmiankowano wyżej.

W obszarze tym zostały również spełnione kryteria zawarte w Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa, opartych na art. 47^2 rozporządzenia Komisji WE nr 1828/2006, przedstawione poniżej (p. Tabela 28 i Tabela 30).

Tabela 28. Dane liczbowe dotyczące podobszaru Jedność

Ulica	Ilość mieszkańców	Długotrwale bezrobotni	Ilość osób w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw	Liczba osób, którym udzielono pomocy MOPS	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych
Wrzosowa	357	17	222	0	36	19
Jodłowa	244	11	163	2	20	9
RAZEM	**601**	**28**	**385**	**2**	**56**	**28**

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 29. Wskaźniki dla podobszaru Jedność

Wskaźnik	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności	Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 osób
Wartość	**93,18**	**7,27**	3,33	**4,66**

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 30. Dane liczbowe dotyczące podobszaru Okulickiego

Ulica	Ilość mieszkańców	Długotrwale bezrobotni	Ilość osób w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw	Liczba osób, którym udzielono pomocy MOPS	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych
Okulickiego	333	23	229	7	37	8
Bronowa	240	6	149	12	13	23
Jaworowa	24	0	17	3	0	2
Kopalniana	560	4	364	6	11	28
Sosnowa	25	2	17	1	1	4
RAZEM	**1182**	**35**	**776**	**29**	**62**	**65**

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 31. Wskaźniki dla podobszaru Okulickiego

Wskaźnik	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności	Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 osób
Wartość	**52,45**	**4,51**	24,53	**5,50**

Źródło: opracowanie własne.

W obszarze tym **azbest** znajduje się na budynkach Spółdzielni Mieszkaniowej Sokolnia zlokalizowanych przy ul. Okulickiego nr 5, 6, 7, 8 (płyty dachowe) i przy ul. Kopalnianej nr 2 i 4 (płyty dachowe).

W perspektywie roku 2020 zrealizować należy szereg działań zarówno o charakterze infrastrukturalnym jak i zadań polegających na tworzeniu zwartej społeczności lokalnej. Dlatego też w okresie tym, po przeprowadzeniu modernizacji znajdującego się w pobliżu kąpieliska Niwka, powstanie nowa przestrzeń publiczna, gdzie możliwe będzie organizowanie festynów, pikników rodzinnych oraz innych imprez masowych o charakterze rekreacyjnym i wypoczynkowym.
Realizowane będą również zadania zwiększające dostępność drogowo-komunikacyjną analizowanego obszaru.

Podobszar Niwka

Obszar ten należy do najsilniej uprzemysłowionych części miasta ze wszystkimi tego konsekwencjami. Powstanie i rozwój tej dzielnicy związany był ściśle z funkcjonowaniem przez dziesiątki lat przemysłu ciężkiego i wydobywczego – w szczególności kopalni węgla kamiennego, która kilka lat temu zakończyła działalność pozbawiając znaczną część mieszkańców możliwości wykonywania dotychczasowej pracy zarobkowej i wymuszając poszukiwania nowego zajęcia.

W tym obszarze przeprowadzono m. in.: przebudowę i modernizację ulicy Orląt Lwowskich; przebudowano, zmodernizowano, częściowo wyposażono i dostosowano do potrzeb dydaktycznych uczelni wyższych budynek dyrekcji byłej kopalni, zachęcając w ten sposób szkoły wyższe do umieszczania w nim swoich wydziałów prowadzących zajęcia ze studentami.
Na granicy Sosnowca z Jaworznem inwestor zewnętrzny zbudował od podstaw i następnie rozbudował, duże, nowe, stylizowane na XIX wiek, centrum handlowe, które stało się bardzo popularne i jest chętnie odwiedzane przez klientów nie tylko z najbliższej okolicy.

Wyjątkowym elementem historycznym – charakterystycznym dla obszaru jest „Trójkąt Trzech Cesarzy" . Miejsce to może spełniać co najmniej dwa cele: pierwszy to funkcja historyczna związana z dziejami państwa polskiego, a druga, to miejsce rekreacyjno - wypoczynkowe umożliwiające organizowanie imprez masowych dla mieszkańców dzielnicy.

Podkreślić należy także fakt powstawania na terenie dawnej kopalni Sosnowieckiego Parku Naukowo-Technologicznego, który ma być dominującym elementem nie tylko w zakresie „przyciągania" do Sosnowca najnowszych technologii ale i ich generatorem.

W obszarze tym zostały również spełnione kryteria zawarte w Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa, opartych na art. 47^2 rozporządzenia Komisji WE nr 1828/2006, przedstawione poniżej (p. Tabela 32).

Tabela 32. Dane liczbowe dla podobszaru Niwka

Ulica	Ilość mieszkańców	Długotrwale bezrobotni	Ilość osób w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw	Liczba osób, którym udzielono pomocy MOPS	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych
Zawodzie	284	2	188	2	4	21
Zagaje	107	1	67	7	13	2
Budowlana	99	2	63	9	0	10
Mostowa	36	8	30	1	15	6
RAZEM	**526**	**13**	**348**	**19**	**32**	**39**

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 33. Wskaźniki dla podobszaru Niwka

Wskaźnik	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności	Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 osób
wartość	**60,84**	**3,73**	36,12	**7,41**

Źródło: opracowanie własne.

PRZEDSIĘWZIĘCIA SFORMUŁOWANE I PRZEWIDYWANE DO REALIZACJI W TYM OBSZARZE W PERSPEKTYWIE ROKU 2013:

1) OPD1: Przebudowa ul. Wojska Polskiego, *(WIM);*
2) OPD2: Przebudowa ulicy Kopalnianej i ulicy Okulickiego; *(WIM)*;
3) OPD3: Rewitalizacja Trójkąta Trzech Cesarzy oraz przystosowanie brzegów i koryta rzeki Białej Przemszy do celów turystyczno-rekreacyjnych, *(WKF);*
4) OPD4: Lokalna promocja aktywnych form wypoczynku i zabawy, *(MOPS);*
5) O1: Utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej – przedsiębiorstwa społecznego, *(WZO);*
6) O2: Na starcie, *(PUP).*

2.2.5. Obszar „Wschodni”

Obszar Wschodni jest tożsamy z dzielnicą Kazimierz i obejmuje znaczną jego cześć. Kazimierz przed włączeniem go w struktury administracyjne miasta Sosnowca był samodzielnym i odrębnym miastem dlatego też mamy tu do czynienia ze zwartą zabudową miejską aczkolwiek tylko jedno lub dwukondygnacyjną. Poza ścisłym obszarem ale w granicach jego oddziaływania znajduje się osiedle bloków wielorodzinnych z wielkiej płyty w przeważającej większości dla pracowników pobliskiej – jedynej funkcjonującej jeszcze w mieście – kopalni węgla kamiennego. Kopalnia ta w bardzo istotny

sposób oddziałuje na życie społeczne mieszkańców tej dzielnicy jednak podkreślić należy, iż realia wolnego rynku jak i sytuacja gospodarcza nie pozwala realizować już tylu przedsięwzięć społeczno-kulturalnych osłabiając spójność społeczną. Obszar ten niewątpliwie pełni funkcje centrotwórcze zarówno ze względu na tradycje historyczne ale także ze względu na dość istotne oddalenie od centrum miasta. Położenie takie wymaga dostarczania mieszkańcom określonych funkcji. W samym obszarze oraz w zasięgu jego oddziaływania funkcjonuje Dom Kultury reaktywowany po pewnym okresie uśpienia, następnie Park Leśna na którego odnowienie i nowoczesne zagospodarowanie wydatkowano już dość znaczne środki finansowe. Remontów i zagospodarowania na nowo wymaga budynek po byłym hotelu górniczym.

Obszar Wschodni w całości należy do REJONU IV. Przeprowadzone badania własne (p. rozdz. 2.1. Analiza danych) w rejonie tym liczba przestępstw ogółem w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców Sosnowca jest na „czwartym miejscu"; wielkość wskaźnika wynosi 0,48 przy średniej dla całego miasta 0,70; przeważają zdarzenia kryminalne i kradzieże. Nie jest to wartość krytyczna jednak informuje tylko o nasileniu zjawisk na tle całego miasta. Warto jednak zwrócić uwagę, że ilość zarejestrowanych przestępstw ogółem w stosunku do liczby mieszkańców tegoż rejonu osiąga wskaźnik 3,92 przy średniej dla miasta 3,62, co plasuje Rejon IV na bardzo wysokim, drugim miejscu. Wskaźnik ilości mieszkańców korzystających z pomocy MOPS wynosi 9,00 i stawia ten rejon na piątym miejscu spośród badanych w mieście. Natomiast odsetek bezrobotnych w stosunku do ilości mieszkańców wynosi 5,00 przy średniej dla całego miasta wynoszącej 5,20, co daje czwarte miejsce. Ale już odsetek pensjonariuszy Izby Wytrzeźwień tegoż rejonu w stosunku do liczby jego mieszkańców osiąga wartość 1,21 plasując go na trzecim miejscu.

W obszarze tym zostały również spełnione kryteria zawarte w Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa, opartych na art. 47[2] rozporządzenia Komisji WE nr 1828/2006, przedstawione poniżej (p. Tabela 34).

Tabela 34. Dane liczbowe dla obszaru

Ulica	Ilość mieszkańców	Długotrwale bezrobotni	Ilość osób w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw	Liczba osób, którym udzielono pomocy MOPS	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych
Główna	155	4	105	9	9	71
Jasieńskiego	218	7	142	5	20	16
Armii Krajowej	300	9	188	86	18	44
Sztygarska	354	8	225	1	33	10
Kościuszkowców	161	5	112	5	10	29
RAZEM	**1188**	**33**	**772**	**106**	**90**	**170**

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 35. Wskaźniki dla obszaru

Wskaźnik	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności	Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 osób
Wartość	**75,76**	**4,27**	**89,23**	14,31

Źródło: opracowanie własne.

W obszarze **azbest** znajduje się na budynkach Spółdzielni Mieszkaniowej *Kazimierz-Juliusz* zlokalizowanych przy ul. Głównej nr 1 (płyty dachowe) i przy ul. Armii Krajowej 82 (płyty dachowe).

W perspektywie roku 2020 w obszarze tym realizowane będzie szereg zadań infrastrukturalnych i społecznych. Podkreślić należy, iż właśnie ze względów społecznych koniecznym jest odbudowa znaczenia obiektów/instytucji wokół których możliwe jest tworzenie zwartej społeczności lokalnej. Obiekty te, dotychczas finansowane przez zakłady pracy (głównie KWK Kazimierz-Juliusz) wymagają pobudzenia do realizacji w/w celów. I tak Miejski Dom Kultury „Kazimierz" po dokonaniu koniecznych nakładów pełnić będzie rolę centrum życia kulturalnego dzielnicy. Przy wykorzystaniu tej placówki oraz kompleksu parkowego Leśna wraz z muszlą koncertową, możliwe będzie organizowanie koncertów plenerowych, festynów i pikników rodzinnych. Wymienione obiekty wraz z obiektem sportowym będą w stanie zaoferować alternatywne formy spędzania czasu i tworzenia społeczności lokalnej co jest szczególnie istotne w stosunku do dzieci i młodzieży. Pozwoli to na ograniczenie drobnej przestępczości, licznych aktów wandalizmu, które są odnotowywane szczególnie na osiedlu Wagowa.
Obszar ma również niezrealizowany potencjał gospodarczy, który jednak jest ograniczony niezadowalającym systemem drogowym stąd też konieczność realizacji zadań w tym zakresie

PRZEDSIĘWZIĘCIA SFORMUŁOWANE I PRZEWIDYWANE DO REALIZACJI W TYM OBSZARZE:

1) OW1: Przebudowa dróg w dzielnicy Kazimierz na połączeniach z centrum Sosnowca, Dąbrową Górniczą i Jaworznem, *(WIM);*
2) OW2: Przebudowa ulicy Maczkowskiej, *(WIM);*
3) OW3: Przebudowa ulicy Wileńskiej, *(WIM);*
4) O1: Utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej – przedsiębiorstwa społecznego, *(WZO);*
5) O2: Na starcie, *(PUP).*

2.2.6. Obszar poprzemysłowy „Zagórze"

W dzielnicy Zagórze znajduje się poprzemysłowy teren po zlikwidowanej kopalni węgla kamiennego. W celu jego rewitalizacji i zagospodarowania wytyczono na byłej hałdzie pokopalnianej obszar poprzemysłowy, na którym

przewiduje się budowę obiektu pod nazwą: PARK PRZYRODNICZO – PALENTOLOGICZNY- „PALEOPARK”

Budowa Parku ma na celu wykreowanie nowej przestrzeni publicznej w mieście poprzez:

1) rewitalizację zdegradowanego terenu pokopalnianego, którym jest częściowo zrekultywowana hałda byłej kopalni węgla kamiennego Porąbka Klimontów, poprzez nadanie mu nowych funkcji edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych oraz kulturalnych;
2) stworzenie ośrodka edukacyjno – kulturalnego dla Śląska i Zagłębia, który promowałby naturalne bogactwo tego regionu, którym jest węgiel kamienny;
3) zagospodarowanie i wykorzystanie cennych okazów wykopaliskowych w postaci bardzo rzadkich skamieniałości zwierzęcych i roślinnych z końca *dolnego karbonu*;
4) stworzenie terenu rekreacyjnego, co umożliwiałoby mieszkańcom nie tylko dzielnicy Zagórze bezpieczne i zdrowe spędzanie czasu wolnego;
5) wzrost zatrudnienia poprzez stworzenie nowych miejsc pracy bezpośrednio związanych z inwestycją i w jej otoczeniu.

Wytypowany obszar sąsiaduje tylko z jednej strony tj. od strony ulicy Ignacego Paderewskiego, z terenami zamieszkałymi tj. osiedlem Zagórze. Z pozostałych stron występują pracownicze ogródki działkowe, łąki i nieużytki, tereny wykorzystywane na działalność gospodarczą albo nieuporządkowane i niezagospodarowane tereny pokopalniane. Zatem obecnie, obszar ten w żaden sposób nie oddziałuje pozytywnie na swoje otoczenie. Zrealizowanie powyższego przedsięwzięcia da możliwość wytworzenia nowej przestrzeni publicznej w pobliżu wielkiego osiedla mieszkaniowego zbudowanego z wielkiej płyty, która stanie się szansą na miejsce wypoczynku, edukacji i rekreacji dla nie tylko mieszkańcom tej części miasta. Co więcej realizacja projektu z całą pewnością będzie miała oddziaływanie regionalne tworząc tym samym potrzebę rozwoju usług i pobudzenia gospodarczego na tym obszarze i dzielnicy Zagórze.

PRZEDSIĘWZIĘCIA SFORMUŁOWANE I PRZEWIDYWANE DO REALIZACJI W TYM OBSZARZE:

1) OPZ1: Budowa Parku Przyrodniczo-Paleontologicznego, *(WRF).*

2.3. Kryteria określone w wytycznych ministerialnych

Kryteria wskazane przez Urząd Marszałkowski w załączniku nr 4 do Wytycznych do opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji mają swoje źródło w Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa, opartych na art. 47^2 rozporządzenia Komisji WE nr 1828/2006.

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 obszary przewidziane do ewentualnego objęcia operacjami w zakresie mieszkalnictwa muszą spełniać obligatoryjnie 2 kryteria, a to: (a) wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia oraz (b) wysoka stopa

długotrwałego bezrobocia; trzecim preferowanym kryterium jest (c) wysoki poziom przestępczości i wykroczeń.

Tabela 36. Kryteria i wskaźniki dla zadań z zakresu mieszkalnictwa

kryterium	wskaźnik	wartość referencyjna
wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia	liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności	52
wysoka stopa długotrwałego bezrobocia	udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	3,7
wysoki poziom przestępczości	liczba przestępstw na 1 tys. ludności	39,3
niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 osób.	9,1

Źródło: Urząd Marszałkowski.

Z uwagi na specyfikę i indywidualny charakter każdego obszaru przewidywanego do ewentualnego objęcia programem rewitalizacji dopuszczono wykorzystanie innego trzeciego kryterium. W następnym etapie przy wykorzystaniu wybranych wskaźników i mierników badań zostały przeanalizowane wszystkie ulice w Sosnowcu.
Każdy z obszarów spełniających powyższe kryteria został przedstawiony w opisach w podrozdziałach od 2.2.1. Obszar „Centralny" do 2.2.5. Obszar „Wschodni".

VI. PLANOWANE DZIAŁANIA W LATACH 2007-2013

Zgodnie ze wskazaniami i danymi zawartymi na poprzednich stronach niniejszego dokumentu w tabelach poniżej przedstawiono projekty do realizacji w poszczególnych obszarach.

Przyjmując kryterium przedmiotowe można wyodrębnić następujące rodzaje działań:

1) przedsięwzięcia związane z budową, przebudową i modernizacją dróg, połączeń drogowych i układów komunikacyjnych. Celem tych przedsięwzięć jest udrożnienie systemów drogowych dla: rozwoju przedsiębiorczości, dostępności ośrodków społeczno-kulturalnych i podniesienia jakości życia;

2) przedsięwzięcia związane z realizowaniem potrzeb niepełnosprawnych mieszkańców miasta, prowadzeniem szkoleń dla służb publicznych pracujących na rzecz osób niepełnosprawnych i prowadzeniem usług doradczych integrujących osoby niepełnosprawne, których realizacja będzie możliwa we wszystkich wytypowanych obszarach, ale po uprzednim uszczegółowieniu;

3) przedsięwzięcie mające na celu aktywizację bezrobotnych i wspieranie przedsiębiorców, którego realizacja może występować we wszystkich

obszarach miasta wytypowanych do rewitalizacji. Celem realizacji tego zadania jest: aktywizacja zawodowa bezrobotnych m. in. poprzez udzielanie porad, prowadzenie szkoleń profilowanych w zawodach deficytowych, prowadzenie akcji promocyjnych dla przedsiębiorców;

4) przedsięwzięcie związane z przeciwdziałaniem marginalizacji i wykluczeniu społecznemu a także aktywizacją i integracją środowiska lokalnego. Celem tego przedsięwzięcia jest przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, aktywizacja i integracja środowiska lokalnego oraz propagowanie zdrowego stylu życia poprzez inicjowanie działalności klubów dla młodzieży, klubów seniora, zagospodarowanie terenu tj. zbudowanie placów zabaw, montowanie huśtawek, drabinek, zjeżdżalni i karuzel jako alternatywy dla aspołecznego spędzania czasu;

5) przedsięwzięcia związane z rozwojem bazy materialnej i lokalowej obiektów dla działalności kulturalnej; celem jest przeprowadzenie rewitalizacji i przebudowa sali byłego kina MUZA; drugie zadanie dotyczące adaptacji budynku byłej szkoły na siedzibę KLUBU im. J. KIEPURY; kolejny etap prac adaptacyjnych ZAMKU SIELECKIEGO zmierza do poszerzenia funkcji ośrodka tworzenia i prezentacji kultury; Zamek Sielecki wraz z otaczającym go parkiem jest bez wątpienia centrum rozwoju kultury oraz przestrzenią publiczną niesłychanie ważną w życiu i funkcjonowaniu miasta, które każdego roku dokłada wielu starań i ponosi znaczne nakłady finansowe na rozwój i postęp w funkcjonowaniu tej przestrzeni publicznej;
6) utworzenia przestrzeni publicznej służącej w kreowaniu właściwych postaw miejscowej społeczności, oferowaniu alternatywnych form spędzania czasu, zmniejszaniu patologii, chuligaństwa, nadużywaniu alkoholu i wandalizmu;
7) jedno przedsięwzięcie dotyczy obszaru poprzemysłowego; na zdegradowanym, wyznaczonym terenie pokopalnianym w dzielnicy Zagórze planuje się powstanie *Paleoparku*, który będzie, po właściwym zagospodarowaniu, przestrzenią publiczną; myślą przewodnią aranżacji i zagospodarowania *Paleoparku* będą historyczne i kulturowe powiązania i odniesienia do geologii i działalności człowieka związanej z pozyskiwaniem kopalin a w szczególności wydobywaniem węgla kamiennego, jest nierozerwalnie związane z historią i współczesnym rozwojem miasta Sosnowca.

Tabela 37. Wykaz projektów

OC1	**Nazwa projektu**
	Budowa ul. Małachowskiego i ul. Warneńczyka oraz ul. Żurawiej; *(WIM, WDR);*
	Obszar realizacji: CENTRALNY;
	Miejsce realizacji projektu
	ul. Małachowskiego i ul. Warneńczyka oraz ul. Żurawiej;
	Cel realizacji projektu
	Celem przebudowy ulicy Małachowskiego jest usprawnienie prowadzonych usług oraz osiągnięcie zamierzonego celu gospodarczego, społecznego i kulturowego. Kolejnym celem projektu jest lepsze skomunikowanie tych obszarów ze śródmieściem oraz stworzenie sprawnego układu komunikacyjnego przebiegającego z centrum miasta aż do południowej jej granicy z Miastem Mysłowice. Sieć komunikacyjna umożliwi udostępnienie terenu dla inwestorów chcących rozpocząć swoją działalność usługową na obszarach zdegradowanych przy ul. Ostrogórskiej. Zwiększy również dostępność komunikacyjną obiektów kulturalno-usługowych.
	Efekty realizacji projektu
	1. Usprawnienie i zmniejszenie natężenia ruchu. Poprawa bezpieczeństwa ruchu pieszych. 2. Skomunikowanie terenów z głównym układem dróg miasta Sosnowca. 3. Powstanie nowych pasaży handlowych przy przebudowanej ul. Małachowskiego. 4. Powstanie nowych miejsc pracy. 5. Powyższe działania przyczynią się do zmniejszenia problemów gospodarczych i społecznych.
	Plan finansowy projektu (brutto w tysiącach złotych)

Lata / Źródło finansowania	2009	2010	2011	2012	2013	razem	Udział %
Nakłady ogółem	-	100	300	2500	2500	5400	100
Samorząd terytorialny	-	15	45	375	375	810	15
Fundusze strukturalne	-	85	255	2125	2125	4590	85
Budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-
Sektor prywatny	-	-	-	-	-	-	-

OC2	**Nazwa projektu**
	Budowa układu komunikacyjnego do powiązania z ul. Ostrogórską i ul. 1-go Maja; *(WIM, WDR, WGN, PPU)*
	Obszar realizacji: CENTRALNY;
	Miejsce realizacji projektu
	Ostrogórska; 1-go Maja; Zegadłowicza; Kruczkowskiego; Biała; Rozwojowa; Ceglana; Jagiellońska;
	Cel realizacji projektu
	Celem projektu jest przygotowanie terenu przeznaczonego pod

działalność gospodarczą. Działania polegać będą na znalezieniu nowego zastosowania obszaru położonego przy ul. Ostrogórskiej i nadanie mu nowych wartościowych funkcji, jak również uzbrojenie i skomunikowanie tych obszarów ze śródmieściem, które w efekcie finalnym przyczynią się do udostępnienia terenu dla inwestorów chcących rozpocząć tam swoją działalność usługową; zmniejszenie bezrobocia i ożywienie społeczno-gospodarcze tej części miasta.

Efekty realizacji projektu

1. Przygotowanie terenów tj. niwelacja i uzbrojenie dla przyszłych inwestorów
2. Skomunikowanie terenów z głównym układem dróg miasta Sosnowca.
2. Ożywienie gospodarcze zdegradowanych terenów.
3. Powstawanie nowych miejsc pracy.
4. Dostosowanie terenów do celów rekreacyjnych: parki, place zabaw, deptaki.

Plan finansowy projektu (brutto w tysiącach złotych)

Lata / Źródło finansowania	2009	2010	2011	2012	2013	razem	Udział %
Nakłady ogółem	-	-	100	300	2500	2900	100
Samorząd terytorialny	-	-	15	45	375	432	15
Fundusze strukturalne	-	-	85	255	2125	2468	85
Budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-
Sektor prywatny	-	-	-	-	-	-	-

OC3

Nazwa projektu

Urządzenie przestrzeni publicznej w rejonie ulicy Kordonowej *(PPU);*

Obszar realizacji: CENTRALNY;

Miejsce realizacji projektu

teren około 1,6 ha – ograniczony ulicami Kordonową i Sąsiedzką oraz bulwarami rzeki Brynica;

Cel realizacji projektu

- wykształcenie wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej w rejonie przedpola kościoła wraz z regulacją stanów prawnych nieruchomości, umożliwiających realizację nowej zabudowy mieszkaniowej;

Efekty realizacji projektu

SPOŁECZNE:

- realizacja ogólnodostępnej (publicznej), wielofunkcyjnej przestrzeni przedpola kościoła, zapewniającej różne formy korzystania, dostosowane do potrzeb mieszkańców, należących do wszystkich grup wiekowych,
- kształtowanie więzi społecznych, poprzez realizację: miejsc spotkań, placu zabaw, urządzeń sportowych, miejsc rekreacji - integrujących mieszkańców osiedla,
- kształtowanie historycznych wartości kulturowych i patriotycznych, poprzez realizację informacji o martyrologii Polaków na Syberii oraz o osobie św. Rafała – patrona miejsca, parafii i diecezji,

- ograniczenie zjawisk patologii społecznych poprzez zagospodarowanie terenu, umożliwiające, bądź ułatwiające korzystanie z ośrodków kulturalnych i boisk sportowych, stanowiących uzupełnienie programu dydaktyczno-społecznego parafii;

ARCHITEKTONICZNO-BUDOWLANE:

- przebudowa ul. Kordonowej wraz z jej przedłużeniem, będących drogą publiczną i obsługujących istniejącą i projektowaną zabudowę mieszkaniową,
- wykonanie ok.50 miejsc postojowych,
- wykształcenie układu z bezkolizyjnym ruchem pieszym i kołowym wraz z dostosowaniem ruchu do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- zapewnienie dojść i dojazdów do wszystkich obiektów objętych koncepcją wraz z realizacją obejścia kościoła, stanowiącego fragment drogi pożarowej,

Plan finansowy projektu (brutto w tysiącach złotych)

Lata / Źródło finansowania	2009	2010	2011	2012	2013	razem	Udział %
Nakłady ogółem	100	.....	.....	-	-	-	100
Samorząd terytorialny	100	-	-	-	-	-	100
Fundusze strukturalne	-	-	-	-	-	-	-
Sektor prywatny	-	-	-	-	-	-	-

OC4

Nazwa projektu

Adaptacja Zamku Sieleckiego (*WIM, WKS);*

Obszar realizacji: CENTRALNY

Miejsce realizacji projektu

ul. Zamkowa 2, Zamek Sielecki;

Cel realizacji projektu

Celem realizacji projektu jest zwiększenie dostępności kultury, aktywizacja mieszkańców i organizacji pozarządowych zarówno bezpośredniego sąsiedztwa obszaru jak i innych części miasta; a także remont pomieszczeń Zamku oraz zagospodarowanie terenu. Zapewnienie w pełni właściwego wykorzystania obiektu. Zapewnienie lepszego wykorzystania terenów rekreacyjno – wypoczynkowych Parku Sieleckiego.

Efekty realizacji projektu

- zapewnienie w pełni właściwego wykorzystania obiektu,
- ochrona dziedzictwa kulturowego miasta,
- zwiększenie ilości sal wystawowych, pomieszczeń przeznaczonych pod działalność Sosnowieckiego Centrum Sztuki,
- zwiększenie atrakcyjności terenów rekreacyjno – wypoczynkowych Parku Sieleckiego w tym działania umożliwiające „wyprowadzenie" oferty kulturalnej poza obszar samego Zamku,
- zwiększenie atrakcyjności działalności Sosnowieckiego Centrum Sztuki tworząc alternatywną formę spędzania czasu dla różnych grup wiekowych,

	Plan finansowy projektu (brutto w tysiącach złotych)							
	Lata / Źródło finansowania	2009	2010	2011	2012	2013	razem	Udział %
	Nakłady ogółem	500	2000	500	-	-	3000	100
	Samorząd terytorialny	75	300	75	-	-	450	15
	Fundusze strukturalne	425	1700	425	-	-	2550	85
	Budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-
	Sektor prywatny	-	-	-	-	-	-	-

OC 5	**Nazwa projektu**
	Przebudowa obiektu pn. „MUZA" w Sosnowcu – mieście J. Kiepury, szansą na upowszechnienie kultury". *(WKS, WIM);*
	Obszar realizacji: CENTRALNY;
	Miejsce realizacji projektu
	ul. Warszawska 2;
	Cel realizacji projektu
	Celem projektu jest podniesienie znaczenia kultury jako istotnego czynnika rozwoju społeczno – gospodarczego, zwiększającego konkurencyjność ekonomiczną województwa, dającego szanse na rozwój społeczno-ekonomiczny, a w efekcie poprawiającego jakość życia jego mieszkańców. Realizacja projektu przyczyni się do zachowania dla przyszłych pokoleń dziedzictwa kulturowego, zwiększenia dostępu do informacji o zasobach i wydarzeniach kulturalnych w regionie, wzrostu rozpoznawalności oferty kulturalnej całego regionu. Strategicznym punktem w realizacji celu projektu jest powstanie supernowoczesnej i wielofunkcyjnej sali widowiskowo-koncertowej z zapleczem. Jedynej tego typu w Sosnowcu i Zagłębiu.
	Efekty realizacji projektu
	Projektowany obiekt będzie pierwszą tego typu wielofunkcyjną salą widowiskowo-koncertową na terenie województwa śląskiego, a swą mobilnością prekursorską - w Polsce. Innowacyjność Sali da możliwość realizacji nowoczesnych, wielorakich w sensie technicznym i autorskim, projektów kulturalnych poprzez szybkie (w kilka minut) dostosowanie Sali do realizacji bardzo różnorakich pomysłów. Wiele z projektów z uwagi na brak odpowiedniego miejsca w ogóle nie mogło być dotąd realizowanych (spektakle operowe, musicalowe, koncerty orkiestr symfonicznych, przedstawienia baletowe, działania *performance*, projekty offowe itp.), gdyż żadna z dostępnych sal nie mogła w kilka minut zmienić swego dotychczasowego przeznaczenia, albo nie posiadała odpowiednio dużej sceny i zaplecza. Możliwości adaptacyjne wnętrza Sali przyczynią się do rozszerzenia oferty kulturalnej oraz spowodują nie tylko ożywienie środowiska młodzieżowego, ale nade wszystko znacznie poszerzą krąg odbiorców działań kulturalnych. Oferta ta jest gwarantem, przyszłego rozwoju wielofunkcyjnej Sali MUZA i zgrupowania wokół niej środowisk które w obecnej ofercie kulturalnej miasta i regionu nie mogli realizować swych nowatorskich projektów kulturalnych. Działania w ramach realizacji zamierzeń projektowych, ukierunkowane są na tworzenie elementów tożsamości regionalnej oraz symbolów dziedzictwa kulturowego i tradycji.
	Plan finansowy projektu (brutto w tysiącach złotych)

	Lata / Źródło finansowania	2009	2010	2011	2012	2013	razem	Udział %
	Nakłady ogółem	4510,94	12780,99	12780,99	-	-	30072,91	100
	Samorząd terytorialny	4510,94	-	-	-	-	4510,94	15
	Fundusze strukturalne	-	12780,99	12780,99	-	-	25561,97	85
	Budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-
	Sektor prywatny	-	-	-	-	-	-	-

OP1	**Nazwa projektu**
	Przebudowa ul. Chemicznej dla obsługi obszaru rewitalizowanego, *(WIM);*
	Obszar realizacji: PÓŁNOCNY;
	Miejsce realizacji projektu
	Sosnowiec, ul. Chemiczna
	Cel realizacji projektu
	Projekt przyczynić się ma do nadania m. in. nowych funkcji gospodarczych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, społecznych i kulturalnych obiektom i terenom zdegradowanym – poprzemysłowym; celem projektu jest także zagospodarowanie terenów wzdłuż drogi przeznaczonej również w tym projekcie do przebudowy. Projekt zwiększy także atrakcyjność tego obszaru poprzez lepsze skomunikowanie zwiększając jakość życia w tym obszarze.
	Efekty realizacji projektu
	Ulica o długości 2,0 km wraz z ciągami pieszymi stanowiąca dojazd do obiektów poprzemysłowych przeznaczonych na cele społeczne, kulturalne oraz rozwój działalności gospodarczej.
	Plan finansowy projektu (brutto w tysiącach złotych)

Lata / Źródło finansowania	2009	2010	2011	2012	2013	razem	Udział %
Nakłady ogółem	-	-	-	500	14500	15000	100
Samorząd terytorialny	-	-	-	75	2175	2250	15
Fundusze strukturalne	-	-	-	425	12325	12750	85
Budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-
Sektor prywatny	-	-	-	-	-	-	-

OP2	**Nazwa projektu**
	ZAGŁĘBIOWSKIE CENTRUM KULTURALNE - Klub im. Jana Kiepury w Sosnowcu, *(WKS);*
	Obszar realizacji: PÓŁNOCNY;
	Miejsce realizacji projektu

ul. Będzińska; budynek byłego Technikum Energetycznego

Cel realizacji projektu

Nowa siedziba Klubu im. J. Kiepury sąsiadować będzie z siedzibą Muzeum w Sosnowcu zlokalizowanym w Pałacu Schoena. Przebudowana ulica Chemiczna (projekt objęty innym zadaniem) umożliwi lepsze skomunikowanie obu placówek kultury, co przy wykorzystaniu parku na nowo zagospodarowanego zapewni szansę na powstanie obszaru usług kulturalnych. Powstanie w obiekcie nowych sal dydaktycznych i wykładowych przyczyni się do rozszerzenia oferty kulturalnej oraz spowoduje ożywienie środowiska młodzieżowego, poszerzy krąg odbiorców działań kulturalnych, którzy w obecnej ofercie kulturalnej miasta nie mogli realizować swych nowatorskich projektów kulturalnych. Działania w ramach realizacji zamierzeń projektowych, ukierunkowane są na tworzenie elementów tożsamości regionalnej oraz dziedzictwa kulturowego i tradycji oraz przywrócenie ich znaczenia w miejsce patologii społecznych.

Efekty realizacji projektu

Podniesienie znaczenia kultury jako istotnego czynnika rozwoju społecznego mającego wpływ na poprawę jakości życia mieszkańców Sosnowca.
Realizacja projektu przyczyni się do zachowania dla przyszłych pokoleń dziedzictwa kulturowego, zwiększenia dostępu do informacji o zasobach i wydarzeniach kulturalnych w mieście i regionie, wzrostu rozpoznawalności oferty kulturalnej miasta. Powstanie wielofunkcyjnego obiektu oferującego warsztaty i zajęcia, mające na celu podniesienie poziomu edukacji, rozwijanie zainteresowań, zagospodarowanie czasu wolnego, ze szczególnym naciskiem na integrację społeczną oraz przywrócenie poczucia własnej wartości młodym ludziom ze wszystkich środowisk społecznych.

Plan finansowy projektu (brutto w tysiącach złotych)

Lata / Źródło finansowania	2009	2010	2011	2012	2013	razem	Udział %
Nakłady ogółem							
Samorząd terytorialny							
Fundusze strukturalne							
Budżet państwa							
Sektor prywatny							

Uwaga: Kwoty zostaną podane po wykonaniu projektu adaptacji budynku.

OP3

Nazwa projektu

Rewitalizacja zabytkowego Parku Schoena w Sosnowcu,
(*WDR, WGK);*

Obszar realizacji: PÓŁNOCNY;

Miejsce realizacji projektu

ul. Chemiczna;

Cel realizacji projektu

Podniesienie bezpieczeństwa osób korzystających z Muzeum Miejskiego oraz Urzędu Stanu Cywilnego.

	Udostępnienie w szerokim zakresie obszaru parkowego dla mieszkańców miasta. Poprawa właściwego zagospodarowania „zabytkowej" zieleni parkowej oraz nowoczesna aranżacja przestrzeni parkowej.
	Efekty realizacji projektu
	Odnowienie otoczenia zabytkowego obiektu Pałacu Schoena położonego w kompleksie parkowym; odnowienie, uzupełnienie i modernizacja infrastruktury parku – ławki, oświetlenie, alejki spacerowe, itp.
	Plan finansowy projektu (brutto w tysiącach złotych)

Lata / Źródło finansowania	2009	2010	2011	2012	2013	razem	Udział %
Nakłady ogółem	-	100	2300	-	-	2400	100
Samorząd terytorialny	-	15	345	-	-	360	15
Fundusze strukturalne	-	85	1955	-	-	2040	85
Budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-
Sektor prywatny	-	-	-	-	-	-	-

OZ1	**Nazwa projektu**
	Budowa ul. Baczyńskiego i ul. Podjazdowej *(WIM)*
	Obszar realizacji: ZACHODNI;
	Miejsce realizacji projektu
	ul. Baczyńskiego i ul. Podjazdowa;
	Cel realizacji projektu
	Celem realizacji projektu jest przyczynienie się do likwidacji problemów gospodarczych i społecznych. Umożliwienie mieszkańcom tego obszaru bezpieczne i zdrowe korzystanie z terenów rekreacyjno – wypoczynkowych w tym Parku Tysiąclecia. Poprawienie komunikacji w tym rejonie miasta. Przebudowa układu drogowo – tramwajowego w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu. Ułatwienie podmiotom gospodarczym komunikacji z innymi rejonami regionu i kraju.
	Efekty realizacji projektu
	- zwiększenie bezpieczeństwa ruchu, - poprawa komunikacji, - alternatywne dla DK-86 połączenie Sosnowca z Katowicami, - poprawa infrastruktury umożliwiającej lepszą dostępność do terenów rekreacyjno – wypoczynkowych Parku Tysiąclecia, - ożywienie gospodarcze obszaru oraz tworzenie nowych miejsc pracy,
	Plan finansowy projektu (brutto w tysiącach złotych)

Lata / Źródło finansowania	2009	2010	2011	2012	2013	razem	Udział %
Nakłady ogółem	2000	10000	10000	8000	-	30000	100
Samorząd terytorialny	300	1500	1500	1200	-	4500	15
Fundusze	1700	8500	8500	6800	-	25500	85

	strukturalne							
	Budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-
	Sektor publiczny	-	-	-	-	-	-	-

OZ2	**Nazwa projektu**							
	Budowa połączenia drogowego Al. Mireckiego z DK-86. *(WIM)*							
	Obszar realizacji: ZACHODNI							
	Miejsce realizacji projektu							
	Al. Mireckiego, ul. Wiązowa; ul. Stalowa;							
	Cel realizacji projektu							
	Celem realizacji projektu jest zapewnienie mieszkańcom lepszej komunikacji pomiędzy dzielnicami Pogoń i Stary Sosnowiec z Milowicami poprzez unikanie przejazdu przez wjazd i zjazd na DK-86. Umożliwienie mieszkańcom tej części miasta bezpiecznego i zdrowego korzystania z terenów wypoczynkowych w tym Parku Tysiąclecia. Przebudowa ul. Wiązowej z wykorzystaniem terenów kolejowych, przejście ponad DK-86 wiaduktem oraz połączenie się poprzez ul. Stalową z ul. Baczyńskiego. Przebudowa zapewni również alternatywne połączenie z DK-86 podmiotom gospodarczym zlokalizowanym w rejonie ul. Grota – Roweckiego – odciążające dotychczasowe ciągi komunikacyjne i otwierając nowe możliwości inwestycyjne na tym obszarze.							
	Efekty realizacji projektu							
	- bezpieczeństwo ruchu, - poprawa komunikacji w tym rejonie miasta, - alternatywne dla ul. Grota – Roweckiego i ul. Piłsudskiego połączenie centrum Sosnowca z DK-86, - poprawa infrastruktury umożliwiającej lepszą dostępność do terenów rekreacyjno – wypoczynkowych, infrastruktury sportowej, a także inwestycyjnych, - ożywienie gospodarcze obszaru oraz tworzenie nowych miejsc pracy,							
	Plan finansowy projektu (brutto w tysiącach złotych)							
	Lata / Źródło finansowania	2009	2010	2011	2012	2013	razem	Udział %
	Nakłady ogółem	100	150	150	8000	7600	16000	100
	Samorząd terytorialny	15	22,5	22,5	1200	1140	2400	15
	Fundusze strukturalne	85	127,5	127,5	6800	6460	13600	85
	Budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-
	Sektor publiczny	-	-	-	-	-	-	-

OPD1	**Nazwa projektu**
	Przebudowa ul. Wojska Polskiego *(WIM);*
	Obszar realizacji: POŁUDNIOWY;

Miejsce realizacji projektu

Sosnowiec, ul. Wojska Polskiego – droga powiatowa nr 7605 S; odcinek od ulicy Kalinowej do ulicy Niweckiej

Cel realizacji projektu

- Celem projektu jest poprawa układu komunikacyjnego w obszarze oddziaływania rewitalizowanych terenów po Hucie Cedler i KWK „Niwka –Modrzejów" oraz KSSE.
- Przebudowa drogi przyczyni się do lepszego udostępnienia terenu dla inwestorów chcących rozpocząć tam swoją działalność gospodarczą.

Efekty realizacji projektu

- Zwiększenie aktywności przedsiębiorstw z terenu dzielnicy Dańdówka poprzez poprawę układu drogowego z możliwością szybkiej komunikacji z DK79 i DK94.
- Ożywienie gospodarcze zdegradowanych terenów.
- Powstawanie nowych miejsc pracy.

Powyższe działania przyczynią się do zmniejszenia problemów gospodarczych i społecznych.

Plan finansowy projektu (brutto w tysiącach złotych)

Lata / Źródło finansowania	2009	2010	2011	2012	2013	razem	Udział %
Nakłady ogółem	-	-	5000	5000	5000	15000	100
Samorząd terytorialny	-	-	750	750	750	2250	15
Fundusze strukturalne	-	-	4250	4250	4250	12750	85
Budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-
Sektor publiczny	-	-	-	-	-	-	-

OPD2

Nazwa projektu

Przebudowa ul. Kopalnianej i ul. Okulickiego *(WIM, WDR)*

Obszar realizacji: POŁUDNIOWY;

Miejsce realizacji projektu

ul. Kopalniana – Nr - odcinek: od ul. Wojska Polskiego do słupa oświetleniowego 2/1 oraz od budynku przy ul. Węglowa 16A do ul. Bronowej;

ul. Okulickiego – Nr odcinek: od budynku przy ul. Bronowa 80 do ul. Traugutta /ul. Kujawskiej

Cel realizacji projektu

Celem projektu jest ożywienie terenu pod względem działalności gospodarczej i nadanie mu nowych wartościowych funkcji. Działania polegać będą na znalezieniu nowego zastosowania obszarów położonych przy ul. Kopalnianej i ul. Okulickiego, nadanie im nowych wartościowych funkcji.

W ramach tego typu projektu możliwa jest budowa, remont, przebudowa dróg dojazdowych.

Efekty realizacji projektu

- Przygotowanie terenu pod inwestycje: niwelacja, uzbrojenie dla przyszłych inwestorów Pozwoli to udostępnić teren dla inwestorów chcących rozpocząć działalność gospodarczą
- Poprawa skomunikowania terenów z głównym układem dróg miasta Sosnowca.
- Powstawanie nowych miejsc pracy.
- Dostosowanie terenów do celów rekreacyjnych: place zabaw, parki, deptaki.

Plan finansowy projektu (brutto w tysiącach złotych)

Lata / Źródło finansowania	2009	2010	2011	2012	2013	razem	Udział %
Nakłady ogółem	-	-	400	900	30000	31100	100
Samorząd terytorialny	-	-	60	135	4500	4655	15
Fundusze strukturalne	-	-	340	765	25500	26435	85
Budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-
Sektor publiczny	-	-	-	-	-	-	-

OPD3

Nazwa projektu

Rewitalizacja Trójkąta Trzech Cesarzy
oraz przystosowanie brzegów i koryta rzeki Białej Przemszy do celów turystyczno-rekreacyjnych. *(WKF)*

Obszar realizacji: POŁUDNIOWY;

Miejsce realizacji projektu

NIWKA; obszar zwany „Trójkąt Trzech Cesarzy",

Cel realizacji projektu

Celem realizacji projektu jest rewitalizacja „Trójkąta Trzech Cesarzy" poprzez nadanie mu funkcji rekreacyjno-turystycznych oraz przystosowanie brzegów i koryta Białej Przemszy do celów rekreacyjnych, głównie do kajakarstwa. Projekt przyczyni się do zwiększania świadomości społecznej w zakresie historycznego znaczenia tego miejsca a także proponować będzie aktywne formy wypoczynku i rekreacji.

Efekty realizacji projektu

Wzrost aktywności fizycznej i turystycznej mieszkańców Sosnowca i regionu. Oczyszczenie koryta rzeki Biała Przemsza oraz uporządkowanie jej brzegów. Uporządkowanie i zagospodarowanie obszaru zwanego „Trójkątem Trzech Cesarzy".

Plan finansowy projektu (brutto w tysiącach złotych)

Lata / Źródło finansowania	2009	2010	2011	2012	2013	razem	Udział %
Nakłady ogółem	30,00	36,24	512,40	-	-	578,64	100
Samorząd terytorialny	30,00	36,24	20,56	-	-	86,80	15

	Fundusze strukturalne	-	-	491,84	-	-	491,84	85
	Budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-
	Sektor prywatny	-	-	-	-	-	-	-

OW1	**Nazwa projektu** Przebudowa dróg w dzielnicy Kazimierz na połączeniach z Centrum Sosnowca, Dąbrową Górniczą i Jaworznem; *(WIM);*
	Obszar realizacji: WSCHODNI;
	Miejsce realizacji projektu ul. Szenwalda – nr drogi 7609 S; ul. Główna – nr drogi7609 S; ul. Armii Krajowej – nr drogi 7613 S; ul. Jasińskiego – nr drogi 7613 S; ul. Kościuszkowców – nr drogi 7609 S;
	Cel realizacji projektu Z uwagi na lokalizację tych ulic na ciągu komunikacyjnym łączącym centrum miasta z kierunkiem Jaworzno – Dąbrowa Górnicza z możliwością połączenia z DK1 i DK94 oraz z terminalem w Sławkowie konieczna jest przebudowa układu dróg z uwagi na degradację spowodowaną dużym natężeniem ruchu.
	Efekty realizacji projektu - Zwiększenie aktywności przedsiębiorstw z terenu wschodnich dzielnic miasta poprzez poprawę układu drogowego z możliwością szybkiej komunikacji z DK1, DK94, terminalem Logistycznym w Sławkowie. - Poprawa skomunikowania wschodnich terenów z głównym układem dróg miasta Sosnowca, co jest szczególnie ważne dla mieszkańców tej części miasta. - Powstawanie nowych miejsc pracy. - Przebudowa terenów rekreacyjnych.
	Plan finansowy projektu (brutto w tysiącach złotych)

Lata / Źródło finansowania	2009	2010	2011	2012	2013	razem	Udział %
Nakłady ogółem	-	-	5000	5000	4400	14400	100
Samorząd terytorialny	-	-	750	750	660	2160	15
Fundusze strukturalne	-	-	4250	4250	3740	12240	85
Budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-
Sektor prywatny	-	-	-	-	-	-	-

OW2	**Nazwa projektu** Przebudowa ulicy Maczkowskiej, *(WIM);*
	Obszar realizacji: WSCHODNI;
	Miejsce realizacji projektu ul. Maczkowska – droga powiatowa nr 7610 S, odcinek od ul. Armii Krajowej do ul. Krakowskiej ;
	Cel realizacji projektu - Skomunikowanie ul. Maczkowskiej z drogowym połączeniem terminalu w Sławkowie z drogą krajową nr 94 w Sławkowie oraz

drogą krajową nr 1 w Sosnowcu, prowadzona przez GDDKiA Oddział w Katowicach. Efektem budowy drogi jest zmiana parametrów ul. Maczkowskiej poprzez budowę na jej ciągu wiaduktu drogowego oraz węzła umożliwiającego skomunikowanie z kierunkiem Centrum Sosnowca DK1 – Sławków/DK94

- Efektem finalnym przebudowy drogi będzie przyczynienie się do lepszego udostępnienia terenu dla inwestorów chcących rozpocząć tam swoją działalność usługową oraz umożliwi szybką i bezpieczną komunikację z terenami rekreacyjnymi „Balaton".

Efekty realizacji projektu

- Zwiększenie aktywności przedsiębiorstw z terenu wschodnich dzielnic miasta poprzez poprawę układu drogowego z możliwością szybkiej komunikacji z DK1, DK94, terminalem Logistycznym w Sławkowie.
- Poprawa skomunikowania wschodnich terenów z głównym układem dróg miasta Sosnowca, co jest istotne dla mieszkańców wschodnich części miasta.
- Powstawanie nowych miejsc pracy.
- Dostosowanie terenów do celów rekreacyjnych.

Plan finansowy projektu (brutto w tysiącach złotych)

Lata / Źródło finansowania	2009	2010	2011	2012	2013	razem	Udział %
Nakłady ogółem	-	-	6500	6500	6500	19500	100
Samorząd terytorialny	-	-	975	975	975	2925	15
Fundusze strukturalne	-	-	5525	5525	5525	16575	85
Budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-
Sektor prywatny	-	-	-	-	-	-	-

OW3

Nazwa projektu

Przebudowa ulicy Wileńskiej, *(WIM);*

Obszar realizacji: WSCHODNI;

Miejsce realizacji projektu

ul. Wileńska – droga powiatowa nr 7608 S; odcinek od ulicy Upadowej do ulicy Maczkowskiej;

Cel realizacji projektu

- Skomunikowanie ul. Maczkowskiej z drogowym połączeniem terminalu w Sławkowie z drogą krajową nr 94 w Sławkowie oraz drogą krajową nr 1 w Sosnowcu, prowadzona przez GDDKiA Oddział w Katowicach. Efektem budowy drogi jest zmiana parametrów ul. Wileńskiej poprzez budowę na jej ciągu wiaduktu drogowego. Z uwagi na lokalizację na ciągu komunikacyjnym łączących centrum miasta z kierunkiem Jaworzno – Dąbrowa Górnicza z możliwością połączenia z DK1 i DK94 poprzez węzeł na ciągu ul. Maczkowskiej, który ma powstać w ramach ww. inwestycji konieczna jest przebudowa nawierzchni jezdni, budowa chodnika wraz ze ścieżką rowerową, budowa kanalizacji deszczowej.

- Przebudowa drogi przyczyni się do lepszego udostępnienia terenu dla inwestorów chcących rozpocząć tam swoją działalność usługową oraz umożliwi szybką i bezpieczną komunikację z terenami rekreacyjnymi „Balaton”.

Efekty realizacji projektu

- Zwiększenie aktywności małych i średnich przedsiębiorstw z terenu wschodnich dzielnic miasta poprzez poprawę układu drogowego z możliwością szybkiej komunikacji z DK1, DK94, terminalem Logistycznym w Sławkowie.
- Poprawa skomunikowania wschodnich terenów z głównym układem dróg miasta Sosnowca, co jest istotne dla mieszkańców wschodnich części miasta.
- Powstawanie nowych miejsc pracy.
- Dostosowanie terenów do celów rekreacyjnych.

Plan finansowy projektu (brutto w tysiącach złotych)

Lata / Źródło finansowania	2009	2010	2011	2012	2013	razem	Udział %
Nakłady ogółem	-	-	5000	5000	4600	14600	100
Samorząd terytorialny	-	-	750	750	690	2190	15
Fundusze strukturalne	-	-	4250	4250	3910	12410	85
Budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-
Sektor prywatny	-	-	-	-	-	-	

OPZ1

Nazwa projektu

Budowa Parku Przyrodniczo-Paleontologicznego, *(WRF);*

Obszar realizacji: POPRZEMYSŁOWY - ZAGÓRZE

Miejsce realizacji projektu

teren hałdy usypanej z osadów poeksploatacyjnych kopalni węgla kamiennego Porąbka Klimontów;

Cel realizacji projektu

Budowa Parku ma na celu wykreowanie nowej przestrzeni publicznej w mieście poprzez:

- rewitalizację zdegradowanego terenu pokopalnianego, którym jest częściowo zrekultywowana hałda byłej kopalni węgla kamiennego Porąbka Klimontów, poprzez nadanie mu nowych funkcji edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych oraz kulturalnych.
- stworzenie ośrodka edukacyjno – kulturalnego dla Śląska i Zagłębia, który promowałby naturalne bogactwo tego regionu, którym jest węgiel
- zagospodarowanie i wykorzystanie cennych okazów wykopaliskowych w postaci bardzo rzadkich skamieniałości zwierzęcych i roślinnych z końca dolnego karbonu
- stworzenie terenu rekreacyjnego, co umożliwiałoby nie tylko mieszkańcom dzielnicy Zagórze bezpieczne i zdrowe spędzanie

czasu wolnego

- wzrost zatrudnienia poprzez stworzenie nowych miejsc pracy bezpośrednio związanych z inwestycją i w jej otoczeniu

Efekty realizacji projektu

Kompleks paleontologiczny składać się będzie z 4 obiektów:

- Pawilonu głównego w kształcie kopuły (pow. ok. 700m²), gdzie w postaci dioramy odtworzony zostanie świat sprzed 320 mln lat i gdzie prezentowana będzie roślinność tamtego okresu (głównie olbrzymie skrzypy i widłaki, ale również paprocie i mszaki) oraz fauna lądowa (zwierzęta bezkręgowe, imponujące owady latające o nie składających się skrzydłach, przypominające np. ważki). Modele fauny i flory zostaną przedstawione w skali 1:1,
- Pawilonu przyległego nr 1 (pow. ok. 400m²), mieszczącego galerie, wystawy stałe i czasowe, wprowadzające do wystawy zlokalizowanej w pawilonie głównym. Giełdy kamieni i minerałów mających na celu rozpowszechnienie oraz uatrakcyjnienie oferty Parku, ale przede wszystkim ekspozycje wykopalisk prehistorycznych, skamieniałości zwierząt bezkręgowych z okresu karbonu znalezionych na terenie hałdy w Sosnowcu,
- Pawilonu przyległego nr 2 (pow. ok. 400m²), mieszczącego sale konferencyjne, edukacyjne, przestrzenie do prezentacji multimedialnych, salę kinową oraz pokój naukowy dla paleontologów,
- Śluzy i tunelu podwodnego prowadzącego w głąb lokalnego jeziorka, gdzie w bocznych ścianach śluzy znajdować się będą sztuczne akwaria z modelami fauny morskiej okresu karbonu,

- powierzchnia wybudowanych obiektów – 1 500 m^2
- trzy obiekty przystosowane dla potrzeb osób niepełnosprawnych.

<u>wskaźniki rezultatu</u>:

- Liczba imprez organizowanych z wykorzystaniem infrastruktury objętej wsparciem – nieokreślona na obecnym etapie

Planuje się organizację:

- wystaw stałych oraz czasowych poświęconych epoce karbonu i tematom powiązanym
- tematycznych imprez plenerowych związanych z malarstwem, muzyką, warsztatami rzeźbiarskimi
- programu turystycznego, promującego region, pokazując jego bogactwo naturalne, a zarazem problemy związane z eksploatacją węgla na terenie Śląska i Zagłębia
- programu edukacji paleontologicznej, przyrodniczej oraz ekologicznej realizowanego za pomocą m. in. zajęć terenowych (ścieżki przyrodnicze)

- Liczba nowych punktów usługowych na terenach zrewitalizowanych - nieokreślona na obecnym etapie

Na terenie Parku powstaną punkty usługowe typu kawiarnia, restauracja, sklep z pamiątkami, itp.

- Liczba osób korzystających z infrastruktury objętej wsparciem - nieokreślona na obecnym etapie

Nie przeprowadzono dotychczas analiz odnoszących się stricte do Parku. Biorąc pod uwagę statystyki innych podobnych obiektów liczbę

osób odwiedzających Park można szacować na 200 000 osób rocznie.

- Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów – 15 000 m^2

Plan finansowy projektu (brutto w tysiącach złotych)

Lata / Źródło finansowania	2009	2010	2011	2012	2013	razem	Udział %
Nakłady ogółem	-	-	-	-	-	-	-
Samorząd terytorialny	-	-	-	-	-	-	-
Fundusze strukturalne	-	-	-	-	-	-	-
Budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-
Sektor prywatny	-	-	-	-	-	-	-

Uwaga: Kwoty zostaną podane po wykonaniu projektu.

O1

Nazwa projektu

Utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej – przedsiębiorstwa społecznego *(WZO);*

Obszar realizacji: CENTRALNY; POŁUDNIOWY; ZACHODNI;

Miejsce realizacji projektu

Sosnowiec

Cel realizacji projektu

Utworzenie zakładu aktywności zawodowej, osiągającego co najmniej siedemdziesięcioprocentowy wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Efekty realizacji projektu

Aktywizacja zawodowa niepełnosprawnych mieszkańców Sosnowca z orzeczonym znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe bądź chorobę psychiczną,

Plan finansowy projektu (brutto w tysiącach złotych)

Lata / Źródło finansowania	2009	2010	2011	2012	2013	razem	Udział %
Nakłady ogółem	-	-	-	1800	-	1800	100
Samorząd terytorialny	-	-	-	1170	-	1170	65
Fundusze strukturalne	-	-	-	630	-	630	35
Budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-
Sektor prywatny	-	-	-	-	-	-	-

O2

Nazwa projektu

Na starcie, *(PUP);*

Obszar realizacji: CENTRALNY; WSCHODNI; ZACHODNI; POŁUDNIOWY;

	Miejsce realizacji projektu
	Sosnowiec
	Cel realizacji projektu
	Wsparcie osób zaliczanych do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zwiększenie ich szans na znalezienie pracy.
	Efekty realizacji projektu
	Najważniejszym rezultatem będzie zatrudnienie osób objętych projektem które wyniesie powyżej 50%. Zakładamy także, że dzięki umiejętnościom nabytych w ramach konsultacji z udziałem pośrednika i doradcy zawodowego będą potrafili: - zidentyfikować swoje mocne i słabe strony, ograniczenia i możliwości -poznają mechanizmy działające na rynku pracy, nabędą umiejętności poszukiwania i uzyskiwania zatrudnienia -nabędą umiejętność efektywnego zaprezentowania się przed przyszłym pracodawcą -będą potrafili określić swoje preferencje zawodowe co pomoże dobrać odpowiedni kierunek szkolenia dzięki któremu nabędą nowe kompetencje zawodowe. Ponadto uczestnicy skierowani zostaną na szkolenia zawodowe, staże i przygotowania zawodowe dla dorosłych, prace subsydiowane a także będą mieli możliwość skorzystanie z dotacji na uruchomienie własnej Firmy. Lokalni pracodawcy będą mogli skorzystać z dotacji na utworzenie stanowisk pracy. Dzięki temu poprawi się status ekonomiczny tych osób a tym samym osiągnięty zostanie cel przedsięwzięcia.
	Plan finansowy projektu (brutto w tysiącach złotych)

Lata / Źródło finansowania	2009	2010	2011	2012	2013	razem	Udział %
Nakłady ogółem	200	782,5	782,5	782,5	782,5	3330	100
Samorząd terytorialny	-	-	-	-	-	-	-
Fundusze strukturalne	200	782,5	782,5	782,5	782,5	3330	100
Budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-
Sektor prywatny	-	-	-	-	-	-	-

OC6 OPD4 OZ4	**Nazwa projektu**
	Lokalna promocja aktywnych form wypoczynku i zabawy, *(MOPS);*
	Obszar realizacji: CENTRALNY; ZACHODNI, POŁUDNIOWY;
	Miejsce realizacji projektu
	Sosnowiec, ul. Sobieskiego nr 1 i 3, ulica Przejazd; ul Podjazdowa 10; ul. Mostowa 11; ul. Kopalniana 1-13; ul. Wrzosowa;
	Cel realizacji projektu
	Celem projektu jest przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, kształtowanie umiejętności spędzania czasu wolnego, promowanie zdrowego stylu życia, aktywizacja i integracja środowiska

lokalnego; ograniczanie patologii społecznych i wandalizmu; wytworzenie małych lokalnych przestrzeni publicznych;

Efekty realizacji projektu

-Wzrost liczby propozycji form spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży.
-Wzrost liczby osób aktywnie spędzających wolny czas w miejscu zamieszkania.
-Stworzenie placu zabaw przy ul. Sobieskiego 1 i 3 oraz przy ul. Przejazd, tj. drabinki, piaskownica, zjeżdżalnia, 5 huśtawek, karuzela, 4 ławki, barierki, regulamin placu zabaw.
-Stworzenia placu zabaw na terenie przy ul. Podjazdowej 10; zestaw rekreacyjny, 3 huśtawki, piaskownica, barierki, regulamin placu zabaw.
-Zagospodarowanie skweru przy ul. Mostowej 11: boisko do koszykówki, 6 ławek.
-Stworzenie placu zabaw na terenie przy ul. Kopalnianej 1-13: piaskownica, 4 huśtawki, zjeżdżalnia, 4 ławek, regulamin placu zabaw, barierki.
-Zagospodarowanie terenu przy ul. Wrzosowej: boisko do koszykówki, 6 ławek.

Plan finansowy projektu (brutto w tysiącach złotych)

Lata / Źródło finansowania	2009	2010	2011	2012	2013	razem	Udział %
Nakłady ogółem	-	-	37,11	76,04	392,00	505,15	100
Samorząd terytorialny	-	-	5,57	11,41	58,80	75,77	15
Fundusze strukturalne	-	-	31,54	64,63	333,20	429,38	85
Budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-
Sektor prywatny	-	-	-	-	-	-	-

VII. PLAN FINANSOWY REALIZACJI REWITALIZACJI NA LATA 2007 - 2013

Tabela 38. Plan finansowy (w tysiącach złotych).

Lata Źródła finansowania	2009	2010	2011	2012	2013	**razem**
Nakłady ogółem						
Samorząd terytorialny						
Fundusze strukturalne						
Budżet państwa						
Sektor prywatny						

Uwaga: wartości kwot zostaną podane po zgłoszeniu przez partnerów społecznych i prywatnych wszystkich zadań i projektów.

VIII. SYSTEM WDRAŻANIA

1. Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Sosnowca na lata 2009 – 2020 został opracowany w Urzędzie Miejskim w Sosnowcu i przyjęty do realizacji jako obowiązujący dokument Uchwałą numer ..... Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia .....
2. Proces realizacji Programu został powierzony Zespołowi ds. Rewitalizacji Miasta Sosnowca, z zachowaniem postanowień punktu 6, powołanemu zarządzeniem Prezydenta Miasta. Zespołowi przewodniczy I Zastępca Prezydenta Miasta.
3. Program jest dokumentem otwartym. Zadania zapisane w Programie w dniu jego przyjmowania przez Radę Miejską nie zamykają katalogu przedsięwzięć możliwych do realizacji w przyszłości. Kolejne zadania mogą być formułowane w miarę powstawania potrzeb oraz możliwości ich realizacji w czasie obowiązywania Programu przez każdą z zainteresowanych stron.
4. Podmioty zainteresowane zgłoszeniem przedsięwzięcia do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Sosnowca mogą to uczynić w każdym czasie. Adresatem zgłaszanego nowego przedsięwzięcia jest Wydział Polityki Gospodarczej Urzędu Miejskiego. Zadanie powinno zostać sformułowane według schematu przyjętego w Programie i korespondować z wymogami Programu, wymienionymi w pkt 6 (Karta Projektu dostępna jest w Wydziale Polityki Gospodarczej).
5. Zespół ds. Rewitalizacji dokonuje oceny zgłoszonych zadań/projektów pod względem ich zgodności z założeniami przyjętego do realizacji Programu. Zadania/projekty zgodne z założeniami Programu i posiadające uzupełnioną Kartę Projektu rekomendowane są do wprowadzenia do Programu w trakcie procesu jego opracowywania lub aktualizacji.
6. Podmiot (komórka/jednostka), który sformułował zadanie/projekt, prowadzi procedurę jego realizacji:
   a) określa szczegółowy zakres realizacji przedsięwzięcia;
   b) określa cel i oczekiwany efekt realizacji przedsięwzięcia;
   c) prowadzi działania mające na celu pozyskanie środków finansowych, (np. z budżetu miasta, z funduszy europejskich, ogólnopolskich, wojewódzkich, prywatnych);
   d) ustala harmonogram realizacji przedsięwzięcia;
   e) realizuje przedsięwzięcie zgodnie z kompetencjami.
7. Podmiot (komórka/jednostka) prowadząca przedsięwzięcie przekazuje informację o stanie realizacji przedsięwzięcia do Wydziału Polityki Gospodarczej w terminie do:
   a) 15 stycznia i 15 lipca;
   b) po całkowitym zakończeniu realizacji zadania;
   c) w każdym przypadku na żądanie Zespołu ds. Rewitalizacji.
8. Procedura zgłoszenia zadań/projektów do realizacji nie jest obowiązkowa dla przedsięwzięć lub pomysłów zgłaszanych przez mieszkańców w drodze konsultacji społecznych. W tym przypadku nie ma konieczności identyfikacji zgłaszającego oraz złożenia Karty Projektu. Stosowna dokumentacja zostanie w takim przypadku przygotowana przez Wydział Polityki Gospodarczej i przedstawiona do akceptacji Zespołowi ds. Rewitalizacji.

9. Całość obsługi Zespołu ds. Rewitalizacji prowadzi Wydział Polityki Gospodarczej, a w szczególności sporządza stosowne protokoły oraz sprawozdania z realizacji przedsięwzięć zapisanych w Lokalnym Programie rewitalizacji Miasta Sosnowca.

IX. MONITOROWANIE, REALIZACJA, KOMUNIKACJA SPOŁECZNA

1. Monitorowanie realizacji Programu.

1. Proces monitorowania realizacji Programu prowadzony jest przez Zespół ds. Rewitalizacji Miasta Sosnowca powołany stosownym zarządzeniem Prezydenta Miasta. Zespołowi przewodniczy I Zastępca Prezydenta Miasta.
2. W czasie realizacji Programu Zespół ds. Rewitalizacji, z inicjatywy własnej lub na wniosek podmiotu (komórki/jednostki) realizującego przedsięwzięcie może przeprowadzić spotkanie – naradę w celu omówienia występującego – zgłoszonego problemu. Spotkania takie mogą odbyć się w każdej chwili jednak nie rzadziej niż raz na kwartał.
3. Monitorowanie realizacji zadań zapisanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji:
   1) Podmioty realizujące zadania zapisane w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Sosnowca (wydziały, komórki, jednostki, instytucje, organizacje) składają po upływie każdego półrocza tj. do dnia 15 lipca i do dnia 15 stycznia pisemną informację o realizacji podjętych przedsięwzięć do Wydziału Polityki Gospodarczej Urzędu Miejskiego;
   2) Wydział Polityki Gospodarczej sporządza zbiorcze, pisemne, sprawozdanie do dnia 15 lutego i do dnia 15 sierpnia z realizacji przedsięwzięć zapisanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Sosnowca na lata 2009-2013, po czym przedstawia je Prezydentowi Miasta.
   3) Raz do roku – począwszy od 2011r. – roczne sprawozdanie z realizacji przedsięwzięć zapisanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Sosnowca na lata 2009-2013 prezentowane będzie w czasie marcowej sesji Rady Miejskiej.

2. Sposoby oceny realizacji Programu rewitalizacji

Zapisane i przyjęte do realizacji zadania będą oceniane według przyjętych kryteriów formułowanych już podczas budowania i konstruowania Programu Rewitalizacji Miasta Sosnowca. Kryteria te przedstawione są w rozdziale pt. ZAŁOŻENIA PROGRAMU REWITALIZACJI (p. rozdz. V.1. Cele i kryteria oraz VI. PLANOWANE DZIAŁANIA W LATACH 2007-2013) i będą odnoszone indywidualnie do każdego realizowanego przedsięwzięcia.

3. Sposoby inicjowania współpracy

1) Program Rewitalizacji Miasta Sosnowca na lata 2009-2020 jest programem otwartym;
2) Każdy mieszkaniec miasta, podmiot lub instytucja może zgłosić swoje uwagi, wnioski, propozycje i postulaty odnośnie treści Programu, zapisanych w nim zadań oraz zakresu sformułowanych przedsięwzięć;
3) Zespół ds. Rewitalizacji podejmuje działania na rzecz jak najszerszego rozpropagowania założeń Programu m.in. poprzez lokalne związki branżowe (np. Stowarzyszenie Kupców Polskich) jak i pozarządowe (np. Centrum Organizacji Pozarządowych);
4) Zgłoszone uwagi, wnioski i propozycje nowych zadań i przedsięwzięć będą omawiane i oceniane w czasie posiedzenia Zespołu ds. Rewitalizacji zgodnie z przyjętym Systemem Wdrażania.

4. Komunikacja społeczna

Komunikacja społeczna w zakresie Programu Rewitalizacji Miasta Sosnowca będzie prowadzona przez cały czas jego realizacji poprzez:

1) Informacje o Programie Rewitalizacji Miasta Sosnowca na lata 2009-2020 będą zamieszczane i omawiane na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w części *KONSULTACJE SPOŁECZNE* w kategorii *SFERA MIESZKAŃCA*;
2) W prasie lokalnej będą zamieszczane artykuły na temat Programu Rewitalizacji Miasta Sosnowca na lata 2009-2020;
3) Przewiduje się organizowanie z mieszkańcami tematycznych spotkań dotyczących Programu Rewitalizacji Miasta Sosnowca na lata 2009-2020;
4) Możliwość zgłoszenia problemu/zagadnienia bezpośrednio lub za pośrednictwem poczty (w tym elektronicznej) do Zespołu ds. Rewitalizacji (Wydział Polityki Gospodarczej UM Sosnowiec: ul. Małachowskiego 3, 41-200 Sosnowiec, 032 296 06 38, wpg.analizy@um.sosnowiec.pl).